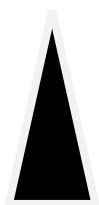

MIRON SCOROBETE

FEMEIA VENITĂ DE SUS

EDITURA ALBATROS

MIRON SCOROBETE

femeia venită de sus

Desenul copertei:
GH. MARINESCU
Versiune 1.0 – R3my

EDITURA ALBATROS
1970

ABATELE, PITICUL, PAPAGALUL ŞI PISICA

acasă

Savantul îşi privi, roată, camera cu figura omului care o vede pentru prima oară. Deşi nu o mai părăsise de aproape două luni, se uita la ea cu o nedumerire presărată cu spaimă.

De altfel, interiorul nu prezenta nici o ciudăţenie, decât, poate, aerul lui vetust, cum nu se mai poate întâlni decât rar, prin vreun fund de provincie: mobilier de lemn, greoi şi întunecat, foarte multe cărţi, pe pereţi câteva tablouri în manieră cvasi-realistă. Ceea ce constituia o notă distonantă, singura, era masivul aparat $B^2$59±V4, ocupând aproape un sfert de perete.

Dacă ai fi căutat ceva ce să-ţi dea fiori, într-un cadru atât de domestic, aceasta nu putea fi decât nepotrivirea dintre statura omului, cu totul măruntă, şi dimensiunile enorme ale camerei. Era ca şi cum cineva, lipsit de simţul proporţiilor, ar fi avut ideea ca într-o încăpere normală să ilustreze prezenţa omului printr-un manechin minuscul, o păpuşă vie.

Piticul îşi trosni braţele mimând o vigoare juvenilă, apoi apucă zdravăn scăriţa ce se găsea lângă unul din rafturile bibliotecii şi, cu greutate, o târî până aproape de masă. Se căţără pe ea cu o sprinteneală neobişnuită la vârsta lui şi într-o clipă fu sus. Începu să se plimbe tacticos pe tăblia mesei, cu mâinile la spate, ocolind hârtiile împrăştiate în neorânduială sau sărindu-le. După câteva ocoluri obosi sau se plictisi, se apropie de călimară şi se aşeză pe ea, ca un călător pe o piatră de kilometraj, în marginea şoselei. Soarele bătea puternic, puţin trecut de

amiază, şi el cugetă că mai bine s-ar trage la umbră. Se ridică de pe călimară şi se apucă s-o împingă pentru a o deplasa spre colţul de masă ferit de soare. Renunţă, descoperind o soluţie mai salutară, pentru că dădu cu călimara peste dosarul in 4°, în care-şi nota cu regularitate rezultatele cercetărilor, îl desfăcu, îl instală în formă de cort şi se culcă sub el.

Ar trebui să intru puţin în legătură cu Abatele, se gândi. În definitiv, e cel mai bun prieten al meu, mult n-o mai duc nici eu, nici el, el poate nici cât mine, iar începând din *ziua aceea*, foarte rar am stat de vorbă cu el. *Atunci*, având impresia aceea stranie, l-am chemat, dar apoi au venit spaimele şi toate prin câte am trecut cu toţii şi fiecare pândă s-a ascuns de ceilalţi. Din *ziua aceea*... Cât să fi trecut din ziua aceea? Ia, chiar să mă uit, cât e de atunci.

Se ridică luând dosarul în creştet, îl răsturnă şi începu să-l răsfoiască îndărăt. În raport cu făptura lui, dosarul era enorm, filele cât nişte cearşafuri, era nevoit să le răstoarne cu grijă. Scrisul lui era exagerat de mare, nici nu şi-l mai recunoştea, se înşiruia pedant şi preţios ca un gard de fier forjat. Abia putu urmări curburile literelor.

Scris de uriaş! se minună savantul. Am fost şi eu odată uriaş! Se vede că aş fi fost, până în ziua de... ia să vedem... Până acum şase săptămâni şi două zile. E mult de atunci? E puţin? În mod *normal*, ar fi fost o nimica toată. Aşa, judecând după câte s-au întâmplat în acest interval... e distanţa de la o eră la alta.

*

Acum şase săptămâni, mai exact, acum şase săptămâni şi două zile. .. Aşa ar fi început savantul să povestească dacă

ar fi avut cui; aşa i-ar povesti Abatelui, dacă n-ar şti şi el, săracul, prea bine cum s-a întâmplat totul.

Şedeam aici, la masa asta. Tocmai eram pe punctul de a formula un aspect nou al teoriei mele asupra legii proporţiilor. Nu vă mai plictisesc cu rezultatele la care ajunsesem, dar era o mare descoperire, pe cât de îndrăzneaţă, pe atât de reală. Reală, dacă o raportezi la ce a fost până atunci... După aceea ... În fine, pun mâna pe toc, să-mi însemnez gândul. Trebuie să ştiţi că tocul ăsta, de vreo patruzeci şi ceva de ani încoace, îl iau în mână de câteva ori în fiecare zi. Noaptea, pe întuneric, l-aş fi deosebit oricând de oricare altul. În ziua aceea, despre care am început să vă spun, îl simţeam cu mult mai greu decât de obicei. Tocmai pentru că-l cunosc atât de bine, mă uit la el uimit: e mai lung şi mai gros, aproape cât un flaut. Ei, zic, ai îmbătrânit, Piticule! Colegii îmi spun Piticul, nu c-aş fi mic, dimpotrivă, sunt foarte înalt, nici, Doamne ferește!, cu vreo aluzie la opera mea. Îmi zic aşa pentru motivul că port barbă şi azi aproape nimeni nu mai cultivă aşa ceva. Zic: ai îmbătrânit, Piticule, abia mai ţii tocul în mână. Dracu te-a luat!

Încep eu să scriu, cam incomod, că tocul mi se părea disproporţionat de mare (ţineţi seama că eu descoperisem legea proporţiilor şi tocmai îmi elaboram teoria!), când observ că şi hârtia, colile mele de hârtie obişnuite, parcă se întinseseră cu câţiva centimetri. Călimara, şi ea, devenise ceva între călimară şi bidon. Ei, fir-ar să fie! Mă înfurii şi vreau să mă ridic. Îmm! Picioarele nu-mi mai ating parchetul, stau suspendat pe scaun ca un copil. Asta m-a scos total din sărite. Mă împuţinasem şi mă simţeam umilit faţă de obiectele din casă, care parcă se dilataseră toate. Intru în legătură cu prietenul meu, Abatele: Mă, să ştii că-s bolnav, îi spun, dracu ştie ce am, nu cred în medici şi n-o

să mă arăt nici unuia, te anunţ numai pe tine, în caz de ceva, să ştii că-s atins. Şi la mine, zice el, se întâmplă acelaşi lucru, şi nu numai la noi, la toţi cu care am intrat în legătură. Toţi sunt mai mici în raport cu obiectele. Fii liniştit, *fenomenul e general*. Să fiu liniştit, zic, când fenomenul e general! Abia acum intru în panică. Tu singur cunoşti ceva din teoria mea referitoare la legea proporţiilor. Cum vrei să fiu liniştit, eşti nebun? Lasă, încearcă el să mă consoleze, să vedem ce se mai întâmplă. Ce să se întâmple? În dimineaţa următoare mă trezesc scurtat până la jumătatea patului; mă spăl, abia ajung la chiuvetă, vin să lucrez, masa îmi ajunge la creştet. Papucii îmi clămpănesc în picioare, halatul îmi atârnă ca o pătură, abia îl târăsc după mine. Mă uit la ceas, ceasul cât o cratiţă, dau să mănânc, lingura cât un polonic ... Şi aşa, zi de zi, de şase săptămâni, coşmarul continuă. Eu mă micşorez mereu, am ajuns cât o păpuşă, sau obiectele cresc întruna.

Acum, mă iertaţi, o să intru în legătură cu Abatele. Nici el nu e abate, cum nici eu nu-s pitic. Aşa-i spun ceilalţi, fiindcă are o faţă bătrână, dar lipsită de riduri, pământie şi o privire, ceva între blândeţe şi sfidare, cam spectrală. Toţi îl consideră prefăcut şi cam cabotin, dar e omul cel mai de treabă din lume. Eu numai cu el am acceptat să mă păstrez în legătură şi îl cunosc cel mai bine. Ştiţi, eu, pentru că mă ocup cu legile proporţiei, sunt un om de modă veche, adică statornic. Acum când toţi colegii mei savanţi, ba chiar simpli oameni de ştiinţă sau numai cercetători, au cele mai noi tipuri de aparate, eu continui să scriu cu toc şi cerneală. Ei, cu aparatele lor, îşi înregistrează toate gândurile direct transmiţându-şi-le institutului chiar în cursul elaborării, acolo se imprimă, se coroborează şi se scoate concomitent media ştiinţifică. Pe mine mă

ironizează că scriu, ba îmi şi reproşează că trebuie să ţină numai pentru mine un post de specialistă care cunoaşte încă scrisul, ca să-mi imprime ea rezultatele cercetărilor, în loc să fac eu asta din capul locului. Sunt un tradiţionalist şi din pricina asta n-am lăsat să fiu cuplat la reţeaua $B^2$59±V4. Ei toţi sunt în legătură, ei între ei şi cu toate milioanele de locuitori ai oraşului. Apasă pe un buton şi pe ecran le apare oricare din familiile municipiului nostru. Ziua, noaptea. S-a găsit că intimitatea e sursă a lâncezelii, a tot felul de stări contraindicate şi mai presus de orice, favorizează bârfa cea mai abjectă. Dacă orice poate fi văzut oricând, şi ascultat, asta ar duce la un climat salubru. Stai la masă, ai un musafir, cuiva îi arde să te vadă. Deschide aparatul, îţi studiază frumos toată casa, constată ce discuţi şi intră şi el în vorbă. Tu cu altul la fel, ăla cu alte trei-patru familii, alea cu institutul şi cu alţi patru-cinci, şi, uite aşa, tot oraşul se urmăreşte reciproc, pas cu pas, cum toţi ar locui în cuiburi de sticlă prin care se vede tot şi se aude tot. Eu am preferat să rămân închis între aceşti pereţi netransparenţi, ca într-o fortăreaţă veche. Nu simţeam nevoia să comunic cu nimeni. Mi-am instalat aparatul numai ca să mă văd din când în când cu Abatele. Şi cu el comunicam rar, abia *atunci*, acum şase săptămâni şi două zile, şi după aceea când am început să fiu speriat, mi-am dat seama de utilitatea aparatului şi l-am chemat din când în când.

Acum mă iertaţi, vreau să vorbesc cu el.

*

Savantul îşi balansă braţele înainte şi înapoi de câteva ori, îşi luă avânt şi sări jos de pe masă. Era, săritura aceasta, nu atât o apucătură sportivă, cât un act de

revoltă. Se vedea foarte mic, redus, neînsemnat faţă de cameră şi de lucrurile din ea, pe care cu puţin timp în urmă le domina ca un Demiurg, şi i se păru de-a dreptul scandalos să se coboare de pe masa lui — la care înainte stătea şi lucra, ba îşi şi lua frugalele gustări — folosind scăriţa. Se simţi jignit până-n adâncul trupului său puţintel, insultat, făcut netrebnic — şi sări. Covorul, destul de bogat, deşi ros, îi răbdă fără dificultăţi greutatea. Trebuie să mă cântăresc din nou, îşi spuse, uimit de cât de bine suportase căzătura. Cred că am scăzut sub cinci kilograme.

Ridicându-se, simţi totuşi o durere ascuţită la un cot şi alta mai surdă în şold.

Sigur, de la înălţimea asta... se consolă. N-am sărit niciodată de la aşa altitudine... Adică, de la ce altitudine? se înfurie. Acum câteva săptămâni distanţa asta reprezenta pentru mine un pas. Ce dracu, trebuie să stabilim o dată pentru totdeauna că e ridicol să sari de pe masă ca de pe o trambulină! Dacă cineva vrea sa-şi bată joc de mine, adică de noi, pentru că şi Abatele simte acelaşi lucru, şi după spusele lui şi alţii la fel, să ştie că n-are de-a face cu nişte gângănii. Suntem fiinţe care gândesc, care au creat mesele, scaunele, tablourile, casele şi tot ce e pe lumea asta. Şi le-am creat spre folosul nostru, nicidecum pentru a ne provoca obstacole. E un caraghioslâc, o farsă idioată, o imbecilitate. I-o voi spune şi Abatelui, şi sunt sigur că şi el gândeşte la fel, şi toată omenirea nu poate gândi decât aşa.

Savantul era furios. Bătu cu putere în piciorul mesei. Acesta se înălţa, masiv, ca un pilastru, şi nici măcar nu vibră sub pumnii lui. Pisica Ramna trecea pe lângă el. Era animalul favorit, singurul acceptat în toată locuinţa. Îl privi mirată. Se priviră amândoi, de la aceeaşi înălţime. „*De la egal la egal*“, râse el nervos. Dar se sperie. Pisica era, în

raport cu el, aproape de mărimea unui mânz. Ha, ha, ha... curse de pisici. Asta ne lipsea, să călărim pisicile... Asta deocamdată, pentru că în curând vom fi cu mult mai mici şi bestiile astea blânde şi languroase ne vor prinde ca pe şobolani. Se vor juca cu noi, ne vor pune să jucăm, baletul disperării, înainte de a ne devora. Nu lupi, nu tigri, nici măcar câini... Pisici! Vom sfârşi mâncaţi de pisici, singurele animale care nu prind de foame, ci din sadism, de dragul de a chinui.

O alintă şi capul pisicii, uşor înălţat, era la înălţimea feţei sale. Ea se uită mirată, fără prea multă prietenie, curioasă.

O voi da la hingheri. Dacă se poartă aşa... Păcat că nu am acceptat conectarea cu organele municipale. Voi vorbi însă cu Abatele, el e în legătură cu întreg oraşul, şi îi voi cere să cheme hingherii. Nu vreau ca peste câteva zile să mă confunde cu un şobolan.

Aruncă încă o privire echivocă pisicii, care-şi freca spinarea de piciorul mesei, neslăbindu-l din ochi, şi alergă cu paşi mulţi şi mărunţi prin camera imensă spre aparatul $B^2 59 \pm V4$.

Apăsă pe buton şi formă tot felul de numere la întâmplare. Aparatul rămânea inert.

Ce m-o fi apucat să mă păstrez în izolarea asta? Poate mi-ar sări cineva în ajutor. Nici până acum nu ştiu dacă fenomenul de reducţie acţionează egal asupra tuturor persoanelor. Poate sunt unele care se micşorează mai încet, care mai au încă dimensiuni cât de cât omeneşti, au constituit echipe de salvare şi le-aş putea chema. Să vorbesc totuşi cu Abatele.

Formă numărul acestuia.

Ecranul pâlpâi des, apoi înfăţişă o locuinţă, ca şi cum peretele ar fi dispărut şi ai fi putut privi în apartamentul vecin.

Recunoscu bucuros interiorul Abatelui, masa de birou, rafturile înţesate de microfilme, benzi şi discuri, tablourile luminoase, care-şi schimbau înfăţişarea de la o clipă la alta, aflate în legătură cu atelierele câtorva pictori cunoscuţi, dormeza pe oare colegul se odihnea în clipele de răgaz.

Acesta nu se vedea nicăieri.

— Helo! urlă Piticul în aparat. Unde eşti? Nu stai acasă, unde umbli?

— Ba stau, auzi vocea Abatelui cu timbrul ei de tenor bătrân, adică nu stau, ci studiez.

— Unde dracu eşti, că nu te văd?

— Uită-te mai atent, bătrâne. Dar nu mă reţine prea mult, că am de lucru.

Piticul răsuci uşor butonul, pe ecran apăru bucătăria Abatelui, apoi aşa-zisul dormitor, în care nu se prea dormea, baia, în cele din urmă grădina, aduse în prim plan fiecare din cei patru arbori bine cunoscuţi, îi inspectă creangă cu creangă, dar nu-şi descoperi prietenul.

— Hai, mă, unde eşti? Nu te juca cu mine de-a v-aţi-ascunselea. Am o treabă cu tine.

— Te văd foarte bine, tu ce-ai păţit, nu mă vezi?

Piticul readuse în ecran camera de lucru. Bănuia că numai acolo poate fi. O scotoci din nou, cotlon cu cotlon.

Uşa Abatelui se deschise vijelios şi în prag apăru fata care-l îngrijea pe prietenul savant. Era durdulie, dar scundă, de mărimea unei păpuşi.

— Ascultă, tu, unde-i stăpânu-tău? Vreau să vorbesc cu el. Aici e Piticul, cel mai bun prieten al lui. Mă vezi?

Fata însă nu răspunse. Se duse drept, cu capul dat uşor pe spate, spre colivia papagalului. Aceasta, datorită mişcărilor dinăuntru, se legăna uşor în colţul mai îndepărtat al camerei.

— V-am adus tabletele, zise fata urcându-se pe un scaun şi vârându-şi mâna prin ochiurile coliviei. Poftiţi! Adică nu, acestea sunt ale dumneavoastră şi acestea ale lui. Să nu le încurcaţi.

Piticul privi scena nedumerit. Potrivi din nou butonul şi aduse în centrul ecranului colivia. Abia atunci descoperi, prin reţeaua de sârmă, pe Abate alături de papagal. Acesta era uriaş, mai împopoțonat ca oricând în culorile lui stridente, iar Abatele, agăţat şi el pe un leagăn al coliviei, îl mângâia pe ceafă.

— Te-am văzut, mizerabile! urlă Piticul. Eşti în colivie. Te-ai ascuns tu, nimic de zis, dar te-am depistat. Am o bere de la tine pentru descoperirea asta.

— Dar nu m-am ascuns de loc, preciză calm Abatele, îmi desfăşor studiile. Cred că s-a făcut lumină! Mai bine ai veni şi tu până aici; e o descoperire epocală. Nu-ţi dau nici o bere, dar ce vei afla va fi mai mult decât o bere.

— Nu mă interesează în momentul de faţă spectrul aolitonului, nici compoziţia aolinitului. Dacă ai ceva să-mi spui în legătură cu dimensiunile noastre în raport cu mediul, atunci te calc în cincisprezece minute.

— Păi, numai în legătură cu asta? Ce, tu mă crezi nebun să mă ocup acum de structura universului când noi scădem de pe o zi pe alta? Asta e tot ce mă preocupă. Vino urgent până aici.

— Am plecat, strigă Piticul. Dar dă-te jos din colivia aia. Nu-i frumos să-ţi primeşti prietenul într-un coteţ de sârmă, suspendat.

călătoria

Piticul îşi începu călătoria, prima după ivirea acelei înnebunitoare abateri de la orice lege a proporţiilor. De la întâii paşi avu sentimentul că se avântă într-o expediţie extraordinară. Se opri câteva clipe în capul de sus al scărilor. Se simţi scuturat de fiori. Modesta lui vilişoară, cu un etaj nu prea înalt, se dilatase monstruos. Casa scărilor i se deschidea la picioare ca o prăpastie colosală, e drept, prevăzută cu trepte, dar care se găseau distanţate una de alta, solicitând sărituri îndrăzneţe. Savantul începu să respire precipitat. Încercă să-şi dibuiască cele mai vechi amintiri, primele impresii pe care memoria, de acum greu încercată, le reţinuse din cea mai îndepărtată copilărie. Încercă să se vadă mărunţel, abia ridicat din leagăn, când, probabil, avea, în raport cu obiectele înconjurătoare, dimensiunile de acum. Nu se aştepta la mare lucru, făcu totuşi efortul. Spre surprinderea lui, din cine ştie ce cotlon uitat al amintirii, reuşi să scoată la suprafaţă o imagine vagă, deteriorată, dar indubitabil reală. Era mic (un an şi jumătate? doi?), purtat în braţe pe scările blocului în care copilărise. Privea în jos picioarele persoanei care-l purta (nu-şi aminteşte: mama? bona?) şi le urmărea cum păşesc de pe o treaptă pe alta. Nu i se păruse atunci nimic nefiresc. *Nu avea cu ce compara elementele observate*. Totul era fascinant, dar firesc. Acum însă... După o viaţă de experienţă acumulată, să se vadă pus în situaţia de a privi cu groază scările unei case obişnuite... Avu senzaţia bine cunoscută, tot mai frecventă în ultimul timp, că e pradă unui coşmar şi, ca atare, e imposibil şi inutil să apelezi la elementele logicii. Începu să ţopăie, făcând uz de ultimele rezerve de curaj, din treaptă în treaptă. Şi tot aşa, privind mereu spre balustrada prea înaltă, devenită de niciun folos,

se avântă până jos, cu sentimentul (şi efortul respectiv) că dezescaladează panta unui munte. O mulţumire imensă, egală cu un miracol, îl inundă atunci când sări de pe ultima treaptă jos, la nivelul trotuarului. Privi în sus, urmărind ritmul rar al treptelor şi se clătină la gândul că va avea să le urce destul de curând. Poate Abatele... se agăţă de o ultimă speranţă. Prea mă invita insistent, ceea ce nu-i e în obicei. Poate a găsit el ceva, o explicaţie, un remediu... Poate nu vom fi condamnaţi să suportăm la nesfârşit diformarea! Cu o speranţă amestecată cu invidie îşi spuse că trebuie să ajungă cât mai curând la Abate, să îşi confrunte propriile constatări cu concluziile acestuia.

Cu mari eforturi deschise poarta masivă de lemn. Din fericire, aceasta era uşor crăpată, altfel ar fi fost nevoit să se urce pe niscaiva obiecte, pe nişte lăzi sau ceva în genul ăsta, spre a ajunge clanţa. Nici nu trebui s-o mişte prea mult. Prin despicătura ei se furişă cu uşurinţă în stradă.

Abia aci rămase perplex ca în faţa unui peisaj năucitor. De o parte şi de alta vedea trotuarele largi ca nişte autostrăzi. Partea carosabilă se desfăşura lată, depăşind, în vederile lui, lărgimea unui teren de fotbal. Clădirile se înălţau uriaşe, ameţitor, ca pereţii unor chei stâncoase, copleşitoare în verticalitatea lor. Trecători mult prea scunzi, aproape inutili, de dimensiunile lui, lipăiau mărunt de-a lungul zidurilor sfidătoare. Se descoperi cuprins de o nouă spaimă la vederea minusculilor compatrioţi, dar şi de o satisfacţie secretă că procesul aşa cum afirma Abatele, e general, că nu acţionează numai asupra lui. Cunoscu chiar un fel de voluptate să se amestece printre ei, să se măsoare din ochi cu ei, să observe că în raport cu ei înălţimea lui nu justifica niciun fel de complexe. El, taciturnul, savantul fără prieteni, exceptându-l pe Abate, omul pierdut în calcule şi în tărâmuri pur teoretice, chiar

opri pe câţiva, îi salută ceremonios, îi întrebă ce mai fac şi dete mâna cu ei. Da, trăiai o infinită fericire să întâlneşti oameni de mărimea ta, să stabileşti similitudini. Societatea, ameninţată să se destrame din pricina unei anormalităţi, promitea să se înjghebeze pe baze noi. Se aşteptase să întâlnească uriaşi, indivizi neatinşi de dezastru, pe lângă care să se strecoare cât mai neobservat, să le treacă eventual printre picioare, şi se regăsea între semeni, între fiinţe la fel de vulnerabile ca el, între oameni.

Era un soare devastator. Astrul, de mărimea unea roţi de vehicul mijlociu, îşi arunca toată energia calorică de-a lungul străzii nefireşti de largi, în capetele grăbiţilor trecători. Grupuri de câte trei-patru persoane echilibrau cu greu axul unei umbrele enorme, de mărimea unui cort, la adăpostul căreia ar fi încăput câteva familii prolifice. Maşini fioroase în disproporţionalitatea lor treceau cu zgomot infernal într-un sens şi în celălalt. Convins că totul e în regulă, din moment ce absurdul atacase întreaga suflare omenească, savantul se opri aşteptând modest în prima staţie de autobuz.

Trebuie spus că pasajul în care vieţuia Piticul era o parte pitorească a marelui oraş. În timp ce peste tot, oamenilor care-şi permiteau fără dificultăţi să posede fiecare câte un $B^2$59±V4 li se asigurase transportul foarte rapid cu elicopterele, un cartier tradiţional fusese cruţat, conservat în atmosfera primei jumătăți a secolului XX, transformat mai bine zis într-un soi de muzeu viu, într-o rezervaţie. Aci vilele mărunte, cu unul sau două etaje, fuseseră păstrate, se permiteau în jurul lor grădini restrânse, iar pe străzi, ca un lux, se îngăduise circulaţia în autobuze sau taximetre, aşa cum altădată, pentru capricii costisitoare, s-ar fi cultivat sania cu zurgălăi sau birja.

Piticul, din raţiuni structurale, îşi alesese ca loc al trecerii sale pământeşti tocmai acest cartier, mergând încă mai departe în sensul intenţiei edililor fantezişti. În timp, adică, ce toţi vecinii săi îşi aleseseră vieţuirea „la ţară“, în această originală rezervaţie, fiecare introducându-şi însă $B^2$59±V4-ul respectiv, deci rămânând în legătură permanentă cu civilizaţia, el continua, în armonie cu contextul urbanistic vetust, să păstreze biblioteca şi chiar meteahna patriarhală a scrisului. S-a arătat mai la început că acceptarea aparatului $B^2$59±V4 fusese doar o nevinovată concesie, savantul neadmiţând cuplarea la reţeaua municipală şi păstrându-se în legătură doar cu amicul său Abatele, cu care şi înainte se vedea aproape zilnic. Ceea ce trebuie reţinut, pentru a nu da loc nedumeririlor, e faptul că pe străzile acestui cartier aristocratic, aşa cum s-a arătat, îşi uzau încă osiile şi caroseriile acele relicve care cu câteva secole în urmă fuseseră botezate taxiuri şi autobuze. Piticul se complăcea să circule cu ele (se lăuda chiar că nu fusese niciodată într-un elicopter, ba că nici nu ştie cum arată o asemenea bazaconie) şi demonstra fără echivoc că trăieşte totuşi. Şi de data aceasta, aşadar, aşteptă ca de obicei un autobuz.

Sosi unul şi aproape că nu-l recunoscu. I se arăta nu numai uriaş, aşa cum se sili să se aştepte, ci încărcat la modul inimaginabil, cum călătorii unui tren întreg s-ar fi înghesuit într-un singur vagon. Pe o banchetă de două persoane stăteau înghesuiţi câte şapte-opt. Un cartier întreg părea să fie ridicat şi deplasat nu se ştie unde. De cum opri în staţie, personalul de serviciu aruncă spre bordura trotuarului o scăriţă pe care amatorii se avântau spre pântecul încăpător al vehiculului.

Piticul nu urcă, rămase ţintuit locului şi privi celelalte maşini ce sosiră cu mari întârzieri. Arătau toate la fel.

Nu putu înţelege unde mergeau acele mulţimi, de bună seamă cifrate la sute de exemplare într-un singur vehicul, ce dezastre le puteau pune în mişcare şi, în general, dacă avea vreun rost toată tevatura. Se mulţumi să privească autobuzele ce se perindau foarte rar, dar cu o eficacitate atât de uluitoare. La geamuri, tineri agili, dar şi persoane în vârstă, foarte multe doamne bătrâne, în picioare pe speteaza banchetelor, priveau afară cu ochi ficşi de deportat. Piticul le făcu semne întrebătoare, înălţă patetic braţele spre ei şi, cu palmele desfăcute, îi imploră să-i explice unde se duc. Să urce şi el? Are de mers până la singurul lui prieten, e aşteptat, e vorba de o convorbire foarte importantă care-i poate privi şi pe ei. E cazul să urce? Sau ei au o ţintă anume spre care el n-ar avea de ce porni? Oamenii, îngrămădiţi la geamuri, aşa cum pe ecranul unui aparat încap capetele a zeci de spectatori, de pildă la o întrecere sportivă, nu-i răspundeau, se uitau la el, îl vedeau cu siguranţă, îi urmăreau gesturile precipitate, dar nu-i răspundeau pentru că, probabil, el nu le apărea ca un om, ci ca o marionetă şi acesteia, oricât te-ar ataca, nu eşti tentat să-i răspunzi, o priveşti, te amuzi sau ţi se face milă, şi atâta tot. Îl priveau pe el, pe ceilalţi adunaţi între timp în staţie, cu feţe inflexibile, indiferenţi sau tâmpi.

Ăştia nu văd, se interogă savantul, sau sunt idiotizaţi? Nu, concluse, e momentul în oare calamitatea a devenit firească. Prima casă distrusă de un cutremur face o impresie teribilă, un oraş dărâmat în întregime devine o realitate care aproape nu mai mişcă pe nimeni, în faţa unei singure familii sinistrate, toţi devin omenoşi, chiar şi cinismul obişnuit cedează, nu ştiu ce să facă, se simt incapabili de ajutorul pe oare ar dori sincer să-l dea. Dar când toată regiunea e moloz şi cenuşă, după ce paroxismul a fost atins, mecanismele psihice funcţionează perfect, ca-

n împrejurări normale. E pur şi simplu de necrezut cum în atari situaţii, care te-ai aştepta să producă perplexitate, toate serviciile (întâmplător rămase) acţionează ireproşabil, de la funcţionarul primăriei sau ministerului la echipele de salvare.

Aşa şi acum.

Câţiva oameni, reduşi în timp de două luni de la statura normală la sfert, ar intriga opinia publică mondială, ar deregla mecanismele societăţii întregi. Reducţia generală e acceptată, se vede, cu maximum de disciplină şi pare a nu schimba nimic din angrenaj.

— Chiar, ia să văd cum de totuşi activitatea continuă!

Abia acum se hotărî să observe la proximul autobuz lucrul şoferului.

Următoarea maşină încetini şi opri în staţie. La volanul enorm, care solicita o forţă considerabilă, era dispusă o echipă de şase manipulanţi. Instalaţi pe scaune de diferite înălţimi, special amenajate, aceştia stăpâneau cârma circulară cu mişcări bine dirijate de către un şofer-şef, învestit cu grad.

În definitiv, trecu Piticul pe altă pistă a raţionamentului, poate că noi am rămas neschimbaţi şi numai lucrurile au crescut. Nu-i exclus ca fenomenul să fie exploatat de către noi, să se transforme din motiv de panică în pretext de mândrie: iată ce am creat! Vedeţi aceste clădiri monstruos de mari, aceste maşini, aceşti arbori de dimensiuni tropicale, aceste statui şi aceste aparate? Sunt lucrul mâinilor noastre! Par absurde, de nestăpânit, ba chiar inutile în grandoarea lor? Nu-s decât fleacurile săvârşite de noi, dovada ultimă a atotputerniciei noastre. Mâine vor fi şi mai mari, peste o săptămână şi mai... Prestigiul nostru va fi imbatabil. Uitaţi-vă, uimiţi-vă şi admiraţi-vă, o, voi, concetăţeni magnifici!

*

— Sunt îngrozitor! se autoaprecie savantul. Cârpă! Cetaceu!... Casc gura şi Abatele mă aşteaptă... Hei, taxi!

Maşina masivă ca o instituţie pe roate se năpusti spre el ca hotărâtă să-l strivească, dar frână asurzitor chiar lângă bordură. Un domn bătrân în uniformă, oare se afla sus, deschise portiera şi, uşor înclinat, apuse:

— Poftiţi!

Învăţatul, deşi preocupat de acţiunea urcării, nu-şi putu ascunde un zâmbet cordial. Ăsta arată ca un portar de hotel, iar toată şandramaua ca un hotel infect şi plin de paraziţi. Hi-Hi! Aproape că-şi duse mâna la buzunarul pantalonilor să-şi scoată actele, gest reflex la intrarea în holul unui hotel, ba se şi uită în jur aşteptându-se să vadă lumea obişnuită în asemenea case (aşa cum şi-o închipuia el): figuri necurate de negustori, femei puternic fardate şi atacând din ochi pe noii veniţi, bărbaţi trecuţi printre cele două vârste, porniţi în cercetare sau pur şi simplu aflaţi în plin divorţ.

Maşina demară la fel de brusc cum oprise, şi Piticul, surprins în picioare lângă uşă, fu catapultat în braţele cuiva de pe banchetă, care însă nu-l reţinu mult, trimiţându-l cu aceeaşi forţă îndărăt. În câteva secunde viteza se restabili şi echilibrul fu asigurat.

— Mersi! i se adresă portarului înfrumuseţat cu tot felul de panglici şi fireturi care, ca fascinat dle figura savantului, continua să-l privească uşor înclinat şi zâmbind subţire. Şi pentru că statura acestuia nu se îndrepta câtuşi de puţin, iar zâmbetul său ameninţa cu eternitatea, savantul îi dete una peste umăr declarându-i confidenţial:

— Lasă, băiete, altădată. La sfârşit, nu fi îngrijorat de asta, ai toate asigurările mele, o să capeţi, să văd ce-mi oferi, ai ceva mai ca lumea?

— Am, domnule doctor, un loc foarte bun la geam. Dumneavoastră vă plac priveliştile. Ăştia (în şoaptă) ori îi pui lângă geam, ori la portbagaj. (Apropiindu-se, adică înclinându-se mai mult şi zâmbind rău): Sunt insensibili. După care reveni la înclinarea obişnuită şi la zâmbetul dulce.

— Zici că lângă geam.. . Apoi ca trăsnit dintr-o dată de umor, nemaiputându-se opri din râs, ţinându-se cu mâinile de burtă, bătând din picior: Un pat liber n-ai?

Dar portarul, zâmbind perpetuu, îi răspunse pe tonul cel mai firesc:

— N-avem, domnule inginer. Deocamdată n-avem decât două paturi şi sunt ocupate. Dacă ştiam că urcaţi dumneavoastră (aici parcă zâmbetul pâlpâi ca o flacără galbenă)... Asta-i: n-avem decât două paturi. Am cerut, dar, ştiţi cum merge. Sperăm că, peste câteva zile, când asta (gest spre încăperea maşinii) se va mai (gest sugerând creşterea, dezvoltarea, evoluţia), iar ăştia (gest spre pasageri) se vor mai (gest drăgălaş de micşorare, ceva ca alintarea unei păpuşi)... cu siguranţă ni se vor aproba mai multe paturi. Acum vă pot oferi un loc foarte bun la geam. Poftiţi!

Savantul, sprijinit delicat de portar, o luă mărunt spre locul indicat. Profită de traseu pentru a-şi arunca din nou privirea asupra colocatarilor. Erau, după o apreciere estimativă, cam între treizeci şi patruzeci, înghesuiţi pe cele două banchete. Nu reuşi totuşi să identifice în grămadă apaşii, curtezanele şi eroii acţiunilor de divorţ. Asta mai ales din pricina salturilor continui pe care călătorii le efectuau de pe catifeaua scaunelor până aproape de

tavan, impulsionaţi de arcurile foarte active ale maşinii. La fiecare cădere se încingeau polemici vehemente:

— Pardon, acesta era locul meu. Nu poţi cădea pe locul dumitale?

— Aoleu, mi-ai frânt genunchiul! Domnule, unul din noi doi nu va mai ieşi din incinta taxiului. Asta în cazul că nu te controlezi unde cazi.

— Aşa, puico! Pică-mi în braţe. Aşa, aşa! Mai pică, te rog, încearcă să mai pici. Te rog eu. Încă o dată!

Lângă geamul din spate, acolo unde, în trecut, autoturismele expuneau hărţi turistice, cărţi în limbi necunoscute sau căţei de plastic, savantul văzu, într-adevăr, două paturi cochet amenajate şi părând deosebit de comode. Într-unul dormea, înfofolit ca un nou născut, un personaj trecut bine de cincizeci de ani, probabil un inspector financiar. În celălalt şedea turceşte, în pijama, o femeie tânără oare îşi aducea unele îmbunătăţiri machiajului facial. Se privea în oglindă preocupată de ce vede acolo cum ar urmări un film pasionant pe ecranul aparatului $B^2$59±V4. Nu-i învrednicea pe ceilalţi cu nici o privire, dar tocmai indiferenţa ei totală trăda sfidarea. Şi avea de ce: obţinuse un pat.

După ce îşi ocupă locul indicat de portar, căruia, ca să scape de el, îi înmână în cele din urmă, de loc discret, ca şi cum l-ar fi fericit cu o decoraţie, o monedă măruntă. perspicacitatea savantului intră brusc în funcţiune. Descoperi, fără posibilitate de contrazicere, explicaţia faptului că, în ciuda înghesuielii ce domnea în întregul taxi, partea dinspre geamul stâng al banchetei era atât de goală că aproape te-ai fi putut culca pe ea. Cum se face că oamenii aceştia se vâră unul în altul, ba se şi strivesc reciproc în salturile demente ale arcurilor? Când unul, aruncat de hurducătură, cade pe locul liber, se trage

repede îndărăt unificându-se cu ceilalţi. O măsură luată colectiv la apariţia lui? Un semn de respect datorat personalităţii Piticului? O, nu! Ipoteza îl gâdilă în treacăt ca o adiere caldă, dar se topi definitiv la găsirea explicaţiei reale: geamul din faţă, deschis, lăsa să pătrundă prin el un curent devastator, de gradul 5. Prins în şuvoiul uraganului, erai ţintuit de speteaza banchetei sau, cât ţinea aruncarea în aer, trebuia să faci eforturi colosale să poţi cădea îndărăt, să nu fi dus pe deasupra capetelor călătorilor din rândul al doilea spre cele două paturi din spate. Privirile se şi îndreptară cu o curiozitate perversă spre bătrân, toţi aşteptând cu respiraţia tăiată să asiste la o scenă de toată frumuseţea. Barba Piticului, hainele sale largi de croi vechi erau destule promisiuni pentru un zbor reuşit.

Savantul odată lămurit asupra situaţiei, îşi stăpâni iniţial pornirea feroce de a se repezi la portar ca să-l apuce de gât, după care, ca măsură mai înţeleaptă, vru să se adreseze echipei de şoferi cu cererea de a închide geamul.

Aceştia nu erau decât doi. Urmărind cu o încordare supremă traseul, aproape suspendaţi de volan, uneori aruncându-se cu pieptul şi întreaga greutate pe el, îşi sincronizau mişcările într-un mod ireproşabil. Deasupra lor se arcuia o ramură cu frunze de carton aurit pe care litere mari compuneau cuvântul FRUNTAŞI. Sub creanga de carton, o tăbliţă: „*Vom rezista cât ne vor ţine puterile. Nu vom accepta nici un ajutor decât atunci când unul dintre noi doi va cădea*".

Piticul tocmai săvârşea un larg viraj prin aer când se pomeni depus lângă cel mai apropiat vecin din dreapta, un tânăr în maiou, cu o cască de motociclist pe cap, care-l apucă zdravăn de braţ.

— Felicitări, maestre! Sincere şi îndelungi felicitări! Aţi reuşit cel mai frumos salt pe care l-am văzut azi. Vreţi încă
unul? Şi vru să-i dea drumul din strânsoare.

— Nu, tinere, deocamdată aş rămâne aşa. Dacă nu ţi-e prea incomod, ţine-mă mai departe de braţ.

— Călătoriţi rar cu taxiul, nu-i aşa?

— Destul de rar. Mă aşteaptă un prieten şi vreau să ajung neapărat la el.

— V-ar fi trebuit o cască, zise tânărul. N-aţi ştiut. Dacă vreţi, v-o împrumut pe a mea până coborâţi.

Acum erau amândoi sus, aproape de acoperiş, dar coborâră destul de repede, ţinându-se mereu de braţ.

— Nu, mulţumesc! Mai bine apucă-l şi pe celălalt. Vom avea mai multă stabilitate.

— Îmi permiteţi? se adresă tânărul doamnei în doliu din dreapta lui, politicos, cum ar fi invitat-o la dans.

— De ce nu? zâmbi aceasta trist. Vă rog ...

În câteva clipe, întregul şir era strâns înlănţuit, ceea ce făcea ca salturile să fie mult mai joase şi mai simultane. Păreau acum prinşi într-o horă pe care o executau supuşi, cu conştiinciozitate.

— Credeţi că ajungem până la ora patru şi jumătate? îl întrebă omul în maiou pe bătrân.

— Nu înţeleg, răspunse acesta.

— Credeţi că până la ora patru şi jumătate o să ajungem? repetă celălalt întrebarea. Dacă nu se mai urcă mulţi, să nu fim obligaţi să tot oprim, poate ajungem totuşi. Ar fi stupid ca la patru şi jumătate să ne găsim pe drum.

— Sper că ajungem, zise bătrânul, fără să ştie despre ce e vorba. Da, e exclus să nu ajungem, poate chiar mai repede. Mână destul de bine, sunt fruntaşi.

Dar ca în multe alte împrejurări, speranţele fură şi de data aceasta înşelate. Taxiul fu în repetate rânduri oprit de persoane izolate sau de grupuri restrânse. Chiar la puţin timp după încheierea discuţiei dintre savant şi vecinul său, în faţa unui cunoscut magazin de coloniale patru inşi făceau semne disperate.

— De ce nu-i dai drumul, domnule? Aşa nu mai ajungem până deseară se auzi o voce din spate.

— Nu putem, se justifică unul din cei doi şoferi, cel care părea a fi şeful echipei de şoc. Nu putem să nu oprim cât timp mai avem locuri libere. Regulamentul interzice.

— Locuri libere! îngână cu ironie tristă doamna în doliu, arătând spre capătul banchetei devastat de curent. Cine o să reziste să stea acolo?

— Care locuri libere? interveni aceeaşi voce grăbită din spate. Credeţi că o să găsiţi pe cineva să stea acolo? Ia daţi-i drumul şi nu mai tot opriţi.

Lumea se uită din nou spre capătul gol al banchetei, fiecare calculând, probabil, în gând cam câte persoane mai încap, pentru a-şi da seama dacă mai e nevoie de multe staţionări. Savantul, ca ultimul urcat, luă privirile drept o insinuare la adresa lui, în sensul că el ar trebui să se lungească acolo pentru a nu mai exista locuri libere. Spre a veni în întâmpinarea unei atari invitaţii, îl prinse el de data aceasta pe tânărul motociclist de braţ, aproape ascunzându-i-se sub umăr.

Cei patru din faţa magazinului urcară în grabă, poftiţi ceremonios de portar şi, bucuroşi, vrură să se aşeze unde găsiră loc, alături de Pitic.

— Veniţi pe aici, printre noi, zise cineva cu o voce sonoră care se vedea că avusese multe iniţiative în viaţă. Nu staţi acolo că numai complicăm cursa. Să nu mai pierdem vremea. Înghesuiţi-vă pe unde puteţi.

— De ce să nu stăm acolo? protestară noii călători. E „mama şi copilul"?

— Cât să fie ora? întrebă inspectorul care, din pricina conversaţiei sau din alte cauze, se trezise şi stătea acum în pat rezemat într-un cot. Mai avem până la patru?

— De ce până la 4? La patru treizeci e fixat, interveni vecinul Piticului.

— E abia două, anunţă cel de al doilea şofer.

— Bine, dar la patru şi jumătate e... zise Piticul, intuind că acum e momentul când obligatoriu vorbeşte toată lumea. Nu ştia nici acum precis ce va fi la patru şi treizeci, dar era solidar cu tânărul pe care nu-l slăbea de braţ şi se simţea dator să-i dea dreptate.

— Eu spuneam că acum e două, preciză şoferul. Dacă aveţi altă părere...

Cei patru nu se decideau să se aşeze. Şoferul-şef, care din pricina aceasta nu putea porni maşina, scoase de undeva o tăbliţă cu inscripţia: „REZERVAT. LOCURI OFICIALE" şi o aşeză alături de savant. Abia atunci noii veniţi îşi căutară fiecare câte un loc printre ceilalţi.

— Deci s-a amânat, zise liniştit inspectorul, pregătindu-se să adoarmă din nou. Atunci sper că ajungem. Eu aşa ştiam că e la patru...

*

La viitoarele opriri urcară alţii, din fericire persoane singure, numai o dată o pereche. Dar oricât s-ar încerca transcrierea exactă, nudă, a faptelor şi ar fi evitată analiza psihologică, aceasta fiind permanentă sursă de subiectivism şi, mai rău, cauză de încetinire a epicului, nu se poate să nu fie notată mâhnirea, tocită sau exprimată în

termeni uneori duri, a călătorilor în cazul fiecărei noi staţionări.

— La ce dracu mai opriţi, nu vedeţi că nu mai e niciun loc? se putea auzi.

— Ei, asta e nostimă de tot! Abia încăpem noi şi dumnealor... Coborâţi, domnilor! Hai, îndrăzniţi! Nişte voluntari, doi-trei să aibă curajul şi s-o ia pe jos... Nu vedeţi că un domn lord are plăcere să se plimbe cu taxiul? Vă rog, vă rog, faceţi-i loc!

— Bine c-am ajuns şi aici! Să mai aud pe unul că înjură civilizaţia că-l consider adversar personal, îl jupoi, îi răsucesc beregata, îl ciupesc de obraz, îl stâlcesc. Când am mai călătorit aşa? Eşti careva istoric? Spune dacă strămoşii au cunoscut o înghesuială ca a noastră. Spune şi te îmbrăţişez.

— Urcaţi-i, domnilor, pe toţi. Uitaţi acolo o coloană veselă, o nuntă sau un botez. Poftiţi-i aici. Să circule şi ei cu maşina. Nu putem să-i lăsăm să calce pe jos.

— Eu unul nu m-am ocupat în general de istorie şi în special de istoria transporturilor, şi-mi pare rău. Dar garantez că în perioada diligenţei nu se întâlnea escrocheria asta. Nu vă preocupă decât câştigul. Cum călătorim noi, nu vă interesează. Halal!

— Da ce, s-au suspendat taxiurile? Harabaua asta e singurul în tot cartierul? Va trebui acum să-i ia pe toţi?

— Sunt destule taxiuri, intervenea unul de la volan, dar stau în garaj din lipsă de şoferi. Pe fiecare maşină aflată în cursă au fost concentraţi câte trei sau chiar patru şoferi. Suntem singurii care conducem doi, tocmai ca să mai poată circula o maşină în plus, altfel am fi fost puşi pe altele unde e nevoie de noi, iar dumneavoastră aţi fi umblat exact ca dracu: pe jos şi cu mâinile la spate.

— Ba chiar, că aşa şi e. Ce vină au ei, săracii? Păcatul e că nimeni nu se interesează că maşinile astea au devenit groaznic de mari de nu le mai poate stăpâni omul. Bine că ne duc şi aşa. Oraşul s-a umflat şi el, distanţele au crescut, iar noi... Noi, vedeţi cât suntem. Am rămas mai... disproporţionaţi. Ca să o iei pe jos şi să şi ajungi... Gândiţi-vă.

— Dar măcar ajungem până la 4,30?

Satisfacţia supremă, aceea pe care omului i-o dă răzbunarea, călătorii şi-o procurau prin aceea că pe cei noi, intercalaţi care pe unde puteau, printre ei, nu-i ancorau cu braţele, îi lăsau izolaţi şi aceştia săreau azvârliţi de arcuri ca nişte mingi, cuprinşi de groază. Cineva, nu savantul, căruia arta veche îi provocase totdeauna un fel special de plictiseală, îşi aminti de Goya. Avea acest bătrân spaniol un tablou în care patru femei, şi nu poţi garanta că acelea erau chiar nişte femei, ţineau un cearşaf întins şi cu el aruncau în văzduh pe un biet nenorocit ce nu va mai atinge niciodată pământul, ajuns de râs şi bătaie de joc. *Pelele*. Ceea ce ibericul imaginase ca o fantezie a lui se petrecea acum aidoma. Omul ajunsese să poată fi făcut orice cu el. Nu-ţi rămânea decât să râzi, să râzi cu gura până la urechi. Ha-ha-ha!

Şi se şi râdea cumplit, viforos, dezlănţuit. Vechii pasageri, care apucaseră să realizeze între ei o confrăţie secretă, se amuzau copios, fără nici o reţinere de cum apărea unul nou în vehicul.

Într-un singur caz râsetele nu răsunară, iar călătorii se simţiră rupţi de admiraţie şi felicitară, în gând, şoferii că opriseră. Atunci când urcă actriţa. Toţi o cunoşteau, nu atât de pe ecranele cinematografelor, mai puţin cercetate, cât prin intermediul aparatului $B^2 59 \pm V4$. Portarul o primi plecat, aproape îngenunchind, iar ceilalţi o priviră cu o

stimă sacră, fiecare făcându-se mai mic pentru a-i lăsa loc să se aşeze lângă el. O vedeau de astă dată vie. Trebuie spus că oamenii aceştia, toţi, cu excepţia savantului, erau conectaţi la reţeaua $B^2$59±V4 şi se cunoşteau foarte bine între ei. Numai bunul simţ îi făcea să se trateze reciproc ca străini, altfel şi-ar fi putut spune foarte bine unul altuia: „Dumneata ai în salon o foarte frumoasă masă de ping-pong şi ai obiceiul ca înaintea meselor principale să joci până la trei seturi; aş putea să te vizitez? Sunt mare amator, nu atât de mese, cât de ping-pong“. Sau: „Dumneata ai zugrăvit săptămâna trecută; ai renunţat, pe bună dreptate, la motivul acela cu brăduleţi şi ai adoptat o decoraţie abstracţionistă foarte potrivită interiorului; dă-mi voie să te felicit: de unde ai luat modelul? M-ar interesa”. Sau: „Pe dumneavoastră vă vizitează obişnuit, pe la orele şase, o foarte distinsă doamnă; un timp am cultivat-o şi eu; v-aş recomanda s-o evitaţi, vă pot spune foarte precis cine e“. Fiecare ştia orice despre celălalt, aparatul $B^2$59±V4 permitea supravegherea tuturor din partea fiecăruia şi numai faptul că simultan încă nu puteau fi urmărite mai multe imagini şi că unele familii prezentau un interes sporit şi, deci, concentrau atenţia în mod special, în detrimentul altora, făcea ca să nu fie ştiut chiar totul. Dar, în general, trăiau destul de singuratici. Statul mai mult în casă, în faţa aparatului, îi aducea în situaţia de a avea foarte puţin de a face unii cu alţii şi aşa preferau, chiar când se întâlneau în realitate, să se comporte ca între necunoscuţi. Aşa se face că actriţa, despre care se ştia ce mănâncă, ce vizite primeşte şi cum îi cheamă câinii, pe care toţi o vizionau când intra în baie, când dormea sau când purta conversaţii intime, nu fusese văzută de către niciunul de adevăratelea.

E explicabil, deci, şocul ce-l produse apariţia ei în taxi. Piticul nu înţelese imediat atmosfera, îmbibată de o

aproape neauzită rumoare, discreţia îl făcu însă şi de data aceasta să nu ceară explicaţii, integrându-se şi el stării generale.

Ea se aşeză, condusă de portar, între un liftier de la un mare hotel, acum în civil, şi o cercetătoare care lucra chiar la institutul savantului, cu care însă bătrânul nu se cunoştea pentru că el nu admisese legarea la reţeaua $B^2$59±V4. Demarajul brusc al maşinii însemnă şi debutul actriţei în spaţiul de deasupra capetelor. Ea pluti diafan, zâmbind absent şi plonjă cu demnitate aproape de locul stabilit anterior. Alte zboruri urmară imediat, urmărite în tăcere, în admiraţia generală şi totală. Îmbrăcămintea ei suavă, ca şi inexistentă, sporea tensiunea momentului. Mâinile-i, făcute parcă pentru plutire, rămâneau în aer graţios, torsul nu i se crispa de spaimă ca al celorlalţi lansaţi, pe care nu-i mai băga nimeni în seamă, genunchii i se deschideau uşor, într-un unghi discret, firesc, ba parcă decolările, departe de a o deruta, îi produceau o plăcere ascunsă, abia schiţată pe faţa absentă, obişnuită cu sorbirea febrilă a privirilor, nu ale oamenilor, aşa cum se crede îndeobşte, care o văd abia mai târziu, pe peliculă, ci cu a reflectoarelor şi a camerelor de luat vederi.

Gradul admiraţiei atingea apogeul atunci când ea se găsea sus. Nu se ştie de ce. Cineva ar fi putut explica fenomenul astfel: muritorii au moştenit apucătura de a-şi admira zeii de jos în sus, atunci când mai aproape de ei se află picioarele acestora, iar inima şi fruntea cât mai departe; sau, în concepţia firilor artistice novatoare, o perspectivă inedită, cum era aceasta, produce asupra privitorului o reacţie estetică mult deosebită de aceea procurată într-o împrejurare obişnuită, cum ar fi cea a contemplării femeii în mers, pe stradă. Aici însă nu se

complica nimeni cu interpretări, toţi se simţeau căzuţi în extaz şi asta era prea de ajuns.

Când actriţa se întâmpla să cadă alături, pe genunchii câte cuiva, acesta o depunea, cu respect nostalgic, în gelozia colectivă, pe locul ei, nu înainte de a o reţine puţin, imperceptibil, şi de a-i administra ca din întâmplare mângâieri nesigure pe antebraţe. O dată căzu chiar la capătul banchetei şi atunci şi-o trecură pe mâini, unul altuia spre domiciliul ei provizoriu. Provizoriu cum era tot ce se lega de ea: urcuşurile spectaculoase spre acoperişul maşinii şi căderile, îmbrăţişările întâmplătoare ale câte unui norocos, chiar cursa aceasta ce se desfăşura acum infernal de repede. De câteva ori, la zdruncinături mai violente, înălţările ei fură acoperite cu aplauze. Ea nu uită, de fiecare dată, să mulţumească plină de modestie. Cineva avu iniţiativa de a îndrepta spre ea, atunci când trecea liniştită prin aer, lentila unui aparat fotografic şi urgent exemplul fu urmat de nenumăraţi alţii.

Călătoria ar fi putut continua aşa la nesfârşit. Nimeni nu mai pomeni de ora patru şi jumătate, deşi cifra aceasta se insinua în mintea tuturor, alungată însă nemilos.

Dar şoferii opriră, aparent fără vreun motiv: pe stradă nu se găsea nici un solicitant. Şeful părăsi volanul şi închise geamul, ridică tăbliţa care menţinea locurile ocupate şi o făcu nevăzută, apoi pofti actriţa să se aşeze acolo. Ea mulţumi şi refuză graţios, spunând că se simte foarte bine pe vechiul loc. El îi dădu de înţeles că-i conturbă cursa şi, cu ajutorul portarului, încercă s-o transporte acolo unde-i indicase. Ea se smuci din braţele lor şi sări la volan, cu intenţia vădită de a porni maşina. Şoferul ceru atunci voie tinerei care ocupa unul din cele două paturi s-o primească pe actriţă acolo. Aceasta pretextă că aşteaptă pe cineva şi, drept argument, prezentă biletul care într-adevăr acoperea

două locuri. Atunci şoferul trecu la patul vecin, îl zgâlţâi pe inspectorul financiar să-l trezească şi-i explică situaţia. Omul primi şi abia astfel incidentul fu rezolvat. Actriţa intră lângă el în pat şi închise ochii.

Maşina porni în viteză.

Geamul o dată închis, călătorii din faţă se răsfirară ocupând întreaga banchetă. Cu o neasemuită indispoziţie constatară că au loc suficient. Câte unul se mai întoarse din când în când spre patul din spate. Bărbatul era acum treaz de-a binelea, îmbrăţişat de actriţă, care-l ţinea strâns spre a nu fi aruncată din aşternut.

Unul îi fotografie.

*

Aterizat pe trotuar, bătrânul Pitic se simţi ca beat: obosit peste măsură, cu muşchii frânţi de zdruncinături, dar şi stăpânit de un copleşitor regret că o călătorie atât de încântătoare se sfârşise. Nu mai ieşise în lume de mult (de fapt, nu avusese niciodată acest obicei), întâlnirea cu orice necunoscut îl stingherea, mulţimea aproape îl paraliza. De data aceasta însă, evenimentele prin care trecuse îl captaseră aşa de mult, îl obligaseră să le trăiască, să le asimileze, că zumzetul lor îi umplea şi acum capul. Se simţea cuprins de o extenuare dulce, răvăşit, călcat de bandiţi cruzi şi fermecători.

— Aaaa! Oooo!...

La început nu putu exclama decât atât, dar sunetele erau încărcate de o aşa patimă, de o aşa părere de rău şi sfidare la adresa întregii lumi, că exprimau mai mult decât alămurile unei fanfare. Pe urmă reuşi să strige toate vocalele:

— Aaa... eee... iiiii... o... uuu!

După care, o dată pătruns în parcul la extremitatea căruia se găsea locuinţa amicului său, evaluă rapid:

— Ah, Abate păcătos, ce ştii tu ce-i viaţa! îmi eşti cel mai bun amic, strigă el pe aleea care întâmplător era aproape pustie, dar nu te cruţ, caraghiosule. Ai în casă un aparat blestemat în care te uiţi şi ai impresia că vezi tot. Vezi pe dracu. Îmi vâr piciorul încălţat şi plin de noroi în aparatul tău, îl improşc cu ouă stătute, cu cerneală diluată şi cu maculatură. Îl prind de gât, îi vâr ceva în priză până ce sufocă. (Piticul se găsea sub impresia larmei din taxi, se simţea bine în postură de violent şi deliciul superior era să înjure cu cele mai neruşinate formule). Neghiobule, adăugă imediat, toată ziua te uiţi ce fac alţii, spion degenerat! Mai ai un papagal care ca şi tine nu face decât să repete ce a învăţat de la alţii. Ce ai inventat tu? Uite, eu inventez un cuvânt care ţi se potriveşte ca o mănuşă, cea mai spurcată înjurătură pe care o poţi azvârli în obrazul cuiva: Prsl. Asta eşti, un Prsl şi nimic mai mult. Şi încă un Prsl din cei vărgaţi!

Piticul era beat de-a binelea. Se clătina pe picioare, gesticula, se oprea în faţa câte unui arbore şi-l interpela. Rechizitoriul său nu era mânios, după cum ar reclama-o textul, ci voluptuos, aruncat aşa, din bucurie prea multă, uşurător ca o revărsare. Dacă Abatele i-ar fi apărut înainte, pe alee, e sigur că l-ar fi cuprins în braţe, l-ar fi mângâiat pe creştet şi i-ar fi murmurat: Caraghiosule, mi-era aşa un dor să te văd că înnebuneam. Cuvintele reproduse mai înainte, într-adevăr regretabile, nu erau adresate Abatelui, o minune de om şi cetăţean absolut onorabil, ci, impersonal, universului. Că Piticul amesteca numele prietenului său în imprecaţie se datora numai faptului că nu cunoştea pe altcineva, pe un duşman, un escroc fără

pereche căruia simţea nevoia să-i arunce în nas bot felul de necuviinţe.

Străbătea aleea cu paşi mărunţi, împiedicându-se de pietricele, aproape alergând. Din când în când se oprea brusc, înjura zdravăn pe Abate şi se uita sus, în bolţile arborilor. Cu toată voinicia de care se simţea în stare, ecouri îndepărtate ale unor temeri, reflexele prezente pretutindeni ale dezordinii îl făceau să se cutremure din tot corpul. Se oprea lângă tulpina unui copac, o bătea cu palma peste crăpăturile fioroase ale cojii, apoi începea s-o înconjoare numărând. Realiza între treizeci-patruzeci şi cinci-cincizeci de paşi bine întinşi.

— Sunt îngrozitori, îşi zicea în gând, în scurte momente de trezie. Cine îi mai poate tăia pe ăştia? Cine se mai încumetă să-i doboare? Vor trăi cât vor ei, apoi se vor usca şi vor începe să putrezească în picioare. Atunci se vor prăbuşi. La dimensiunile noastre actuale, unul din ăştia poate rezolva singur problema unui cartier întreg. Aici măcar e spaţiu, pot cădea, n-o să turtească fiecare decât zece-douăzeci de gură-cască nimeriţi fără treabă prin parc. Dar ce se va întâmpla pe străzi? Străzile sunt flancate de arbori, grădinile pline. Când va începe căderea... E adevărat că de foarte mult timp nu s-au mai plantat copaci, se vede că disproporţia era totuşi prevăzută. Da, dar ce facem cu ăştia bătrâni, cu cei moşteniţi? Ăştia pot oricând să se prăpădească şi asta ar însemna pieirea noastră. Ăştia nu cad altfel decât peste noi. Să pierim striviţi de vegetaţie, după toate măsurile pe care le-am luat spre a o extirpa? Paradoxal, dar... În Africa au dispărut zone întregi. Câte un fus orar defrişat, unul după altul. Dar au mai rămas, n-am acţionat la timp. Mai există încă suficiente păduri tropicale care se pot oricând întinde peste întreg pământul. Ah, blestemată asociaţie de idei, cum ne poţi

înlănţui. Mă gândesc, în treacăt, cât pot mai în treacăt, la pădurile tropicale şi mintea mi-e invadată de fiare. Cât trebuie să arate un leu la ora actuală, ce labe enorme va fi având, ce gheare, ce gură cât o peşteră! Cum ar fi putut, distrându-se numai, să înghită taxiul nostru întreg! Tigri, pantere, lei şi leoparzi... Chiar lupii noştri indigeni, bieţii noştri lupi şi urşi hăituiţi, când se vor hotărî să ne devoreze! Suntem mărunţi, mărunţi... Mărunţi şi neputincioşi. Ia să văd ăsta cât are: unu, doi... nouăsprezece... patruzeci şi şase de paşi! Dar înălţimea? Cât o fi de înalt? Câţi metri? Oare metrul e *acelaşi*? A crescut şi el, s-a micşorat? Ce se va fi întâmplat cu imparţialul, cu vechiul nostru metru? Trebuie să-l întreb pe Abate, poate a avut curiozitatea să măsoare metrul, să ştie ce atitudine va fi avut în timpul evenimentelor...

Se rezema de câte o bancă, o platformă uriaşă de bârne, pe care ai fi putut organiza curse de cai. Curse de cai, dacă aceste animale ar fi rămas credincioase vechilor dimensiuni şi în raport cu noi ar fi tot cele pe care le cunoaştem. Dar mai poţi şti? Pisica mea, acest animal viclean, s-a dezvoltat şi ea că a ajuns mai mare decât mine. Putem acum, pe banca asta, să programăm curse de pisici... Poate câinele... Câinele e credincios omului, poate el să fi rămas aşa cum îl ştiam. Ar fi o mare mângâiere pentru omenire să n-o fi trădat şi câinii, să nu fi crescut şi ei ca să nu mai poată fi stăpâniţi.

Printr-o altă asociaţie de idei, a cărei traiectorie nu putu fi urmărită nici de el, trecu la o cu totul altă stare. O căldură aţâţătoare începu să-l perinde, ca o migrare de furnici topite, de la piept la cap, unde, localizată, se transformă în ameţeală. Fericit sau, poate, nefericit tocmai pentru că era conştient de fericirea ce-l inunda, se rezemă cu spinarea de trunchiul unui arţar, îşi desfăcu palmele în

care tresălta mărunt o mâncărime şi le frecă de muşchii ce se întindeau pe coajă, adânci, lascivi, grei de o răcoare parcă vinovată în căldura atotstăpânitoare a zilei. Era abia trecut de amiază, când ultimele vestigii ale nopţii trecute sunt nimicite, când căldura a pătruns până în cele mai groase umbre şi a şters orice urmă de umezeală, stropii de rouă rămaşi până târziu, după orele nouă, în potire de flori, albe şi reci, au fost sorbiţi de aer, iar din lacuri nu se mai ridică acei aburi activi ca din adânci coveţi cu leşie. La ora aceea noaptea poate fi considerată cu adevărat trecută, dacă cineva ar vrea s-o ajungă, să-i mulţumească sau s-o blesteme, ar sosi prea târziu. Ultimele ei amprente au dispărut. Până şi cearcănele coborâte de ea sub ochii oamenilor s-au stins. Toată dimineaţa fiori insoliţi ies din locuri umbroase şi joacă în soare, amintind-o. Abia acum e ora de triumf a zilei. Din noaptea dusă nu mai e cu desăvârşire nimic, cea viitoare încă nu se anunţă. Ziua trecătoare îşi trăieşte iluzia ei de eternitate.

Dâre puternice de lumină, de care te-ai fi putut atârna în mâini sau pe care ai fi putut păşi ca pe punţi, coborau paralele din bolţile ameţitor de înalte ale arborilor până în pământ. Nu păreau atât suliţe, cât ţevi de orgă. Parcul era plin de ele, în umbra profundă aproape nu se mai vedea nimic, nici copaci, nici alei sau statui, decât tuburile acestea de argint, unele după altele, de grosimi diferite, multe, nenumărate, crescând într-un paralelism perfect din pământ până în bolţile întunecate prin spărturile cărora se vărsau în lumina mare de deasupra. Cu siguranţă cântau, după cât de viguroase erau trebuie să fi cântat ceva vechi, eroic şi trist, dar cântecul lor, care fără îndoială era imens, încăpător precum..., nu se auzea, probabil se scurgea în pământ sau, mai degrabă, se vărsa în lumina mare de deasupra pentru că melodiile ca şi

păsările au tendinţa de a zbura şi nu pot trăi decât atât cât zboară. E interesant de constatat, notase Piticul savant într-una din meditaţiile sale, că din toate miile de specii numai omul şi pasărea cântă. Celelalte pot lătra, urla, mieuna, mugi, behăi. Omul şi pasărea sunt singurii care cântă: pasărea de bucuria zborului, omul de tristeţe că nu poate zbura. Aforismul, nesuferind de o agerime excesivă, ba chiar banal în partea explicativă, conţinea totuşi un adevăr de ordin zoologic, acela că din noianul de lighioane oare umplu pământul nu s-au găsit decât două ramuri care să practice melosul. Dar nu asta era ceea ce-l preocupa pe savant acum, când îşi trecea degetele bătrâne pe blana de muşchi.

Cine o fi fost fetişcana? se întreba el insistent. Sunt absolut sigur că n-o cunoştea nimeni, dar nu îndrăznea niciunul să întrebe pentru a nu fi suspectat de incultură. Adică nu-s chiar atât de sigur. Ăştia au toţi aparat şi e imposibil să n-o fi urmărit, aşa cum se urmăresc unii pe alţii toată vremea. Aici nu există un singur necunoscut, afară doar de mine, care sunt savant. Să nu uit să-l întreb pe Abate: ăluia nu-i scapă nimic. „Să nu uit!“ Dobitoc biped! Cum o să uit? Aşa ceva nu uiţi cât trăieşti.

Se afundase bine în adâncul grădinii. Mergea, cu opririle impuse de beţia ce nu-l slăbea, de vreo trei sferturi de oră. Altădată ar fi străbătut distanţa aceasta în câteva minute. Altădată... Blestemată memorie, când ne vei lăsa în pace, când ne vei scuti de comparaţiile tale absurde şi ne vei îngădui să trăim? Ce-i aia *altădată*? Atunci puteam, făceam, dregeam. Sigur că făceam, pentru că arborii erau atât cât trebuiau să fie, maşinile la dimensiunile dictate de noi, casele cât doream noi. Acum au crescut infernal, iar noi deocamdată n-am reuşit să ne sporim nici statura, nici puterile. Am produs tot felul de obiecte, cu minuţie, uneori

cu conştiinciozitate sau chiar cu pasiune. Nu ne-am gândit nici o clipă că între noi şi lucrurile create de noi s-ar putea produce o disproporţie. Tot timpul nu ne-am temut decât că obiectele sunt prea mici, prea puţin perfecţionate, prea slabe. Şi am construit giganţi. La noi nu ne-am gândit, n-am mai avut timp, sau nu ne-a preocupat problema aceasta. Nu ne aşteptam ca, odată, să ne trezim că obiectele sunt prea mari, noi prea neputincioşi şi nu mai avem ce face cu ele. Dar e asta, într-adevăr, motiv de îngrijorare? Trebuie să înţelegem odată, să ne acomodăm, să vedem lucrurile aşa cum sunt. O să le construim pe măsura noastră şi totul va fi ca înainte. Va fi necesar să facem la început ordine, să aruncăm în aer monştrii făcuţi de noi, să-i topim, să-i strivim cu baroasele, cu buldozerele. Pe urmă o putem lua de la capăt, mai prudent, cu ceva mai multă grijă. Şi apoi, care era fericirea aceea de altădată, după care oftăm într-una? Bine, în cinci minute băteam aleea asta pe care umblu acum de un ceas. Şi? Călătoream trei sau patru într-un taxi, nu patruzeci. Perfect! Şi?

Şi? Şi? Şi? ……………………………………………………Şi?

Al dracului să fii, Abate, să nu-ţi găseşti dioptrii la presbiţia ta, să ai piciorul plat, o broască în pat, patul şchiop şi să te cheme Pop!

Pe o bancă, la capătul ei, cum ar fi stat pe un peron pustiu, erau doi îndrăgostiţi. Stăteau, mărunţi, că te mirai cum reuşiseră să se urce, dacă nu cumva erau membri ai vreunui club sportiv, şi se priveau fără să-şi vorbească. Câteva ţevi subţiri de orgă treceau chiar prin ei, nu se întrerupeau la întâlnirea cu corpurile lor, îi străbăteau. Poate ei simţeau dacă melodia aceea gravă coboară în pământ sau se înalţă până deasupra coroanelor mari, în văzduh. Se vede că de aceea nu-şi vorbeau, stăteau ascultând să vadă cum o simt. Braţele scurte ale unuia îl

căutau pe celălalt, i se prelingeau pe păr, îi pipăiau faţa ca pe ceva nemaivăzut. Erau nişte mâini mici, stângace, care nu reuşeau să îmbrăţişeze, ci doar să se mire, ca ale copiilor sub doi ani, căutând într-una fără să ştie ce, atingând mereu întrebări şi uimire.

Prin alte ţevi imateriale trecu încet un cărucior. Diminutivul nu i se potrivea: avea aspectul marţial al unui faeton, trei doici, mai scunde decât bara de care ar fi trebuit să-l poarte, îl trăgeau după ele de un fel de hăţuri. Copilul, ridicat în picioare, se ţinea cu mâinile de margine şi privea afară meditativ. Era minuscul, de-abia cât o păpuşă din cele ieftine, la care altădată aspirau copiii săraci. Cât pe aci să nu-l vezi. Savantul îşi frecă ochii şi îl privi lung, atent. Încă nu văzuse copil în ultimele săptămâni (nu văzuse de mai mulţi ani) de când se produsese disproporţia. E groaznic de mic, reuşi să constate, sigur, păpuşile sunt mult mai mari decât el, cam cât părinţii lui, dacă nu mai mari. Nu se poate juca cu ele, ar cădea peste el, l-ar schilăvi. Bine că disproporţia urmează totuşi anumite legi, valabile cel puţin în lumea raţională, în rândul oamenilor. Copiii, aşa cum erau înainte, ar fi acum cât maturii actuali şi ar fi o nenorocire. Nu văd cum ar putea fi rezolvată nici problema naşterilor. Bine că respectă şi ei dimensiunile părinţilor.

lumea văzută din apartamentul abatelui

— Iar Abatele crescu maaare... era un băieţaş cuminte, care abia trecuse de şaptezeci de ani... cumiiinte... cumiiimte, care nu scotea limba şi nici nu strica aparatul $B^{2}59\pm V4$ şi nici nu . .

— Ia, încetarea, încetarea... că... Stai acolo să-ţi dau vestea cea mai senzaţională de la desprinderea Pământului din Soare sau de la alcătuirea lui din pulberi cosmice, conform celeilalte teorii.

— ... şi era aşa de cuminte că dacă trecu de şaptezeci şi doi de ani crescu maare... maare... de un cot, că aproape ajungea la coada pisicii...

— Hai, mă, taci odată din gură. Ştii ce se întâmplă cu noi? Nu, e ceva uluitor! Ai auzit? Adică, cum era să auzi dacă nu ţi-am spus! Pentru că *eu* am ajuns, în sfârşit, la dezlegarea misterului. Acum sunt în stadiul de elaborare a calculelor care să-mi susţină teoria. Au ajuns şi alţii la aceeaşi concluzie, dar pe alte căi. E imposibil să aibă eşafodajul meu... Imposibil! Vor fi obligaţi — înţelegi? — *obligaţi* să-mi atribuie descoperirea.

— ... şi o să crească şi mai mare... până va ajunge cât un papuc... pe urmă cât degetul şi haţ! o să-l mănânce pisica... Cuminte... cuminte...

— Taci, mă, Piticule, sau te oblicesc cu ceva de-ţi sar fulgii! Ei, drăcia dracului! Îl chemi frumos în casă să-i explici, să-l dumireşti şi pe el, şi când colo... Profiţi de faptul, neruşinatule, că nu te mai poate lăsa nimeni repetent, nu te poate exmatricula, nu-ţi poate scădea nota la purtare. Ei, află că pe scări poţi fi dat de-a rostogolul, şi asta mi se pare că foarte curând. Caraghiosule.

Abatele se supărase de-a binelea. Nu era un bătrân violent. Îi plăcea încrucişarea de idei, duelul spiritului,

loviturile teoretice, subtile, dar sigure din care aproape vezi sărind minuscule scântei albastre. Foarte rar i se întâmpla să recurgă, în focul polemicii, la argumentul ultim, acela al dării de-a berbeleacu pe scări. Dacă îl folosise faţă de prietenul său nu putea fi decât din pricină că acesta îl scosese bine din sărite. La drept vorbind, judecând la rece, Piticul nu avusese intenţia să-l jignească în vreun fel, să-l provoace. Nu făcea, de cum intrase, încă de la uşă, decât să vorbească rar, lungind vocalele, cam abuzând de elasticitatea lor, pe acel ton caraghios pentru maturi, dar care se foloseşte destul de frecvent în naraţiunile destinate copiilor din prima vârstă a înţelegerii. O făcea pentru că oboseala drumului îi provocase o nestăpânită bună dispoziţie, fără nici o altă intenţie. Se cam măscărea, e adevărat, şi, cum avea o barbă lungă şi rară ca a înţelepţilor chinezi, numai că ataşată unei feţe mult mai prelungi decât a acelora, maimuţăreala nu prea-l prindea. Dar e de înţeles şi reacţia din cale-afară de violentă a Abatelui. Omul era transportat în sfere abstracte, copleşit de calcule, printre care dacă ai rătăcit odată poteca cea bună, adeseori e imposibil s-o mai dibuieşti. Alerga în urmărirea unei fiare necunoscute: calamitatea ce în definitiv nu-l privea numai pe el, ci se abătuse peste capul întregii omeniri. Tocmai ieşise din hăţişul supoziţiilor, ajunsese în culme şi era gata să facă primii paşi pe panta certitudinii. Bucuria aceasta n-o poate cunoaşte decât alpinistul înrăit, femeia care se întâmplă să urmărească un scop şi omul de ştiinţă. El voise s-o împărtăşească cuiva, să n-o consume singur, mitocăneşte. Îl convocase în acest nobil scop, pe Pitic, prietenul amărât, închis ca o molie de rasă între cărţi, care nu cunoaşte pe nimeni altcineva, singuraticul care-şi băgase în casă aparatul nu ca să vadă lumea, ci ca să fie în legătură cu unicul amic, să mai

păstreze ultimul fir ce-l lega de universul material. Îl cheamă deci să-i destăinuie descoperirea, explicaţia paralizantă sau dătătoare de energii a adevărului pentru care ei au scăzut ca nişte stafide şi lucrurile s-au dilatat gata să-i strivească. Şi... „cuminte... cumiiinte“ ... „iar pisica haţ! îl înghite pe Abate...“ Ştie el, Piticul acesta hăbăuc, ce ar însemna un asemenea „haţ“? Îşi dă el seama că descoperirea Abatelui nu e doar o victorie de mare importanţă teoretică, ci una pe baza căreia vor putea fi întreprinse acţiuni practice care să remedieze situaţia aceasta apocaliptică? „Îl înghite pisica"... Gluma nu e chiar atât de neverosimilă. Peste câteva săptămâni, dacă nu se iau niciun fel de măsuri pisica va putea într-adevăr face „haţ“, nu numai cu el, ci şi cu toţi ceilalţi, inclusiv cu Piticul. Şi atunci va fi mult prea târziu ca descoperirea să mai poată servi la ceva.

Abatele, gata să explodeze de ciudă, se instalase în faţa aparatului $B^2$59±V4 şi, ca să se liniştească, învârtea butoanele aducând pe ecran tot felul de locuinţe la întâmplare, părţi aglomerate de bulevard, săli de antrenament pentru judo.

Părăsit, Piticul îşi învârti alene privirea prin încăpere. Ca de fiecare dată când sosea aici, cadrul îi produse un amestec de straniu şi dezgust. Abatele, care trecea în cercurile ştiinţifice şi culturale ale oraşului drept un ponderat, posesor al unui gust desăvârşit, inamic al oricăror stridenţe, nu scăpase nici un amănunt ce i-ar fi putut transforma casa într-o locuinţă de ultimă modă. Pentru mulţi, printre care se număra şi Piticul, nepotrivirea dintre firea cu totul echilibrată a stăpânului casei şi aranjarea şocantă, aproape provocatoare a interioarelor era de neînţeles. Adevărul e că Abatele nu dovedea niciodată, în alegerea obiectelor ambiente şi în plasarea lor

spaţială, nimic din ce ar fi putut trăda insolenţă ori epatare snoabă. Cele mai năstruşnice produse ale creatorilor de mobilă, ca şi opere de artă aparţinând vreunui curent inaugurat abia de câteva săptămâni se întâlneau în camerele lui nu ca într-o expoziţie, ca vecinătăţi întâmplătoare, căutând fiecare să atragă atenţia, ci se asamblau într-un chip ciudat, uşor straniu, dar nicidecum dezgustător, aşa cum judeca Piticul, care era depăşit de orice trepidaţie modernă. Lucrurile acestea, de stiluri diverse şi al căror rol utilitar părea foarte discutabil, stabileau între ele, amplasate de mâna Abatelui, legături tainice, se chemau şi se completau, realizând, cu toată fronda arborată de fiecare în parte, o armonie nouă, un alt echilibru, nu odihnitor, aşa cum era în concepţia vechilor tendinţe, ci răscolitor. Hotărât, casa Abatelui nu-i contrazicea personalitatea; dimpotrivă, bunul gust, inventivitatea cumpănită, viziunea armonioasă erau prezente peste tot.

Peretele din dreapta, singurul plin, nestingherit de uşi sau ferestre, bloc impunător, menit să dea tonul întregii încăperi, primise destinaţia cuvenită. El adăpostea, prinsă în piroane şi şuruburi puternice, una din cele mai valoroase opere ale grupului artistic TARL. În alegerea impunătorului tablou instinctul fără greş al Abatelui îşi spusese încă o dată cuvântul. Roţi dinţate, pistoane, ţevi de eşapament, sirene de diverse mărimi şi intensităţi, fixate pe perete într-un angrenaj perfect, se mişcau, uruiau, scoteau aburi şi fum, şuierau, înviorând întreaga locuinţă. O uzină în miniatură era desfăşurată, în mişcare neîntreruptă, cu tot zgomotul, praful şi fumul necesar, pe numai 18 m^2 cât avea întregul perete. Pentru oricine altcineva, amplasarea unei lucrări artistice de atari dimensiuni şi forţă motrice pe un spaţiu atât de restrâns ar fi părut imposibilă. Existau în

oraş opere aparţinând grupului TARL mai mari decât aceasta şi Abatele nu neglijase studierea lor foarte atentă, prin intermediul aparatului $B^2$59±V4. Unii ocupaseră chiar trei pereţi cu aceste noi realizări ale geniului artistic. Dar nu singură mărimea era cea care conferea valoare acestor tablouri automate. Efectul sonor, raportat la numărul şi calibrul pieselor, era în bună măsură determinant. Puteau fi văzute, astfel, tablouri cu aspect modest, amplasate într-un colţ, care scoteau însă un huruit egal cu al unei fabrici mijlocii, depăşind posibilităţile umor compoziţii mult mai arătoase, întinse pe zeci de metri pătraţi, comandate pentru camere mari sau chiar pentru cluburi. Unele etalau indicativul: „Acest tablou poate pune în funcţiune o fabrică de cherestea sau „Acest tablou poate alimenta o microtermocentrală de puterea cutare“. Apoi era criteriul economic, consumul de combustibil conta extrem de mult în achiziţionarea operei, căutându-se, bineînţeles, tablouri economicoase, uşor de întreţinut. Existau destui colecţionari care în timpul nopţii opreau pur şi simplu mişcarea aparatelor artistice, dar o astfel de profanare putea fi depistată de oricine poseda un aparat $B^2$59±V4, iar lucrările acestora erau cotate la un preţ foarte scăzut sau de-a dreptul tăiate din cataloage. Apoi, arta aceasta nouă, ca toate curentele de când există artă, stimulase tot felul de contrafaceri. Tehnicieni abili, constructori de maşini, invadaseră piaţa cu aparate confecţionate de ei care imitau perfect operele grupului TARL, ba chiar le depăşeau sub aspect tehnic, dar care ca orice imitaţie, lipsite de harul creator, erau, evident, fără valoare. Tabloul intrat în posesia Abatelui umbla fără întrerupere, zi şi noapte, de la achiziţie, consuma relativ puţin combustibil, scotea un zgomot, aburi şi fum în stare să dea ameţeli, iar pe o plăcuţă nichelată purta, ca o emblemă de nobleţe, alături

de numele constructorilor, semnătura unuia dintre fondatorii grupării TARL. Adevărul e că, cu toată mica vanitate de care nu-l putem absolvi pe Abate, opera achiziţionată de el se bucura de o bună reputaţie în cercurile artistice, ea fiind în mai multe rânduri solicitată în vederea unor expoziţii organizate peste hotare, cerere refuzată însă, pe motivul bine întemeiat că, într-o perioadă în care piesele de schimb creau serioase probleme, diferitele componente ale aparaturii puteau fi uşor înlocuite de escroci cu altele de slabă calitate tehnică, după cum nu era exclusă posibilitatea ca diverşi indivizi să deregleze pur şi simplu angrenajul pentru a compromite lucrarea.

Peretele din faţă, care în colţul drept, în imediata vecinătate a compoziţiei mecanice, avea montat aparatul $B^2$59±V4, unde acum Abatele se destindea, era decorat, în spaţiul stâng, beneficiind de mult loc liber în jur, cu două tablouri în mişcare: „*Întrecere de hipism cu obstacole*“ şi „*Les baigneuses*“. Săriturile cailor şi chiar momentul prăbuşirii unui jocheu atrăseseră totdeauna prea puţin atenţia Piticului. În schimb, femeile tinere care se scăldau într-un bazin de marmură albastră îl solicitară şi acum şi le privi cu toată duioşia. Pictura înfăţişa patru tinere înotătoare, care îşi expuneau la suprafaţa apei doar capetele cu părul ud, fără căşti, şi braţele. După vreo oră de înot, când începeau să dea semne de oboseală, una câte una escalada bordura bazinului, pe care se întindea apoi în soarele orbitor. Cât timp se scăldau, apa fiind destul de transparentă, corpurile lor se ghiceau, bronzate, mult alungite, haşurate, întrerupte transversal de jocul valurilor, creând o impresie tulburătoare, uşor suprarealistă, de dezagregare. Urcatul pe ghizdul bazinului era mai puţin reuşit, toate purtau costume de plajă gen secolul XX şi recompunerea naturalistă a corpurilor prezenta un interes

scăzut. Abia finalul readucea atmosfera de vagă halucinaţie: trei dintre personaje constatau că o colegă lipseşte, scoteau trei ţipete scurte, se aruncau cu capetele înainte în apă, o căutau pe a patra şi după o sumară dibuire o scoteau înecată, târând-o spre margine, unde o întindeau la soare şi plângeau disperate la căpătâiul ei. Corpul victimei, diform, dădea convingătoare semne de descompunere, după care, printr-o scăpărare violentă de lumini, tabloul se reabilita, luând-o de la început, cu toate cele patru fete plonjând vesele în haosul valurilor. Piticul, ori de câte ori îşi vizita prietenul, urmărea câte trei sau patru reprezentaţii, cuprins de o devastatoare emoţie.

Colţul imediat următor făcea trecerea, după concepţia armonioasă a Abatelui, spre elementul real: acolo se găsea atârnată colivia papagalului. Pasărea aceasta ridiculizată, subiect al tuturor ironiilor, se bucura în casa Abatelui de un cult inedit. Repetiţia, după acest subtil învăţat, nu era câtuşi de puţin motiv de glumă. Ciclul anotimpurilor, bătăile întocmai ale inimii, preluarea exactă a citatelor şi chiar a ideilor constituie unul din factorii esenţiali ai evoluţiei, iar papagalul e simbolul desăvârşit al acestei legi universale. Savantul, care nu trăda nici cea mai mică slăbiciune pentru vreo vietate, oricare ar fi fost ea, cultiva astfel papagalul, învestindu-l cu sensuri dintre cele mai profunde si hotărâtoare în plan filosofic. Piticul privi distrat zburătoarea care se balansa preocupată, cu dese deschideri de plisc, pe leagănul ei. Nu se auzea ce spune, din pricina huruitului asurzitor al tabloului realizat de grupul TARL, dar replicile nici nu-l interesau. Nu puteau fi altele decât cele învăţate de la Abate şi pe acestea Piticul le cunoştea atât de bine, încât, cu puţin efort, ar fi putut spune cu exactitate ce declamă papagalul.

Nu lipsea din inventarul foarte modern al interiorului nici pata cenuşie, subtil plasată într-unul din colţurile tavanului, atât de caracteristică locuinţelor ocupate de avangardă, nici inevitabilul mobilier foarte scump, cu furnir exotic, care număra între piesele sale celebrul scaun rupt.

În spaţiul dintre geamuri atârnau două tablouri luminoase, altfel destul de monotone, ce puteau interesa doar pe artişti sau pe amatorii înrăiţi de plastică. Acestea erau „picturi în lucru“, aflate în legătură cu atelierele a doi autori şi care reproduceau imaginile de pe şevaletele acelora. Petele colorate se modificau în funcţie de cheful de lucru al pictorilor. Cum ambele înfăţişau compoziţii abstracte, nu-ţi puteai da seama niciodată dacă realizarea lor se apropie de sfârşit sau abia începuse. Erau două piese la care chiar Abatele se uita foarte rar, încât îţi venea să te întrebi dacă abonamentul lunar la cele două ateliere ale pictorilor nu reprezenta, într-adevăr, un lux inutil. Piticul cunoştea bine toate curiozităţile acestei locuinţe mondene, excentricităţi care, deşi contestate deschis de el, îi provocau de fiecare dată o impresie agreabilă şi dubioasă, asemănătoare aceleia care te stăpâneşte atunci când te trezeşti vârât într-un bâlci prea minuţios organizat.

Cum cea de a patra fată începea să se înece din nou, oaspetele nu mai acceptă să urmărească întregul proces, ci se furişă cu paşi neauziţi spre Abate. Acesta, spirit modern, îşi comandase, în faţa aparatului $B^{2}59{\pm}V4$, un fotoliu pneumatic, din acelea apărute în ultimul timp spre a uşura diferitele operaţii casnice, şi acum, cocoţat pe el, schimba imaginile dintr-un mediu în altul, urmărindu-le cu o oarecare indiferenţă. Piticul i se săltă pe genunchi.

— Ia vezi, îi zise, bătându-l uşor pe umăr, nu poţi prinde taxiul cu care am venit eu?

— Stai puţin, îi replică Abatele, să-i vedem pe ăştia. Ce interes poate prezenta un taxi? Uite acolo, un foarte pasionant capitol din istoria ştiinţei.

Se efectuase o reuşită grefă de inimă. Pacienta, o femeie între două vârste, între a doua şi a treia, care nu apărea pe ecran decât în câteva cadre fotografice, nu se vedea. O comisie de medici, în prezenţa unui delegat din partea asociaţiei internaţionale a donatorilor de inimi, încerca să-l convingă pe soţul femeii de utilitatea operaţiei. Acesta, ca ieşit din minţi, protesta. El proiectă chiar, în sprijinul afirmaţiilor sale, câteva secvenţe de film din care reieşea cu evidenţă că donatorul o cunoscuse, în viaţă fiind, pe femeia operată, nevasta lui, ba chiar nutrise sentimente ilicite faţă de ea. Filmul era realizat prin intermediul aparatului $B^2$59±V4, omologat oficial, deci nu prezenta nici o urmă de dubiu şi nu putea fi nicidecum un trucaj. Comisia continuă să depună eforturi pentru a-l face pe soţ să înţeleagă că, tehnic vorbind, operaţia era efectuată corect, lucru de care în primul rând el, om de casă, legat de suferindă printr-un act de stare civilă, şi nu ei, simpli executori ai unei înalte îndatoriri umane, trebuia să se bucure. Delegatul asociaţiei internaţionale îi trânti în faţă şi un voluminos dosar al donatorului, arătând că acesta fusese pilot pe un elicopter, cu frumoase rezultate de zbor şi că, prin urmare, femeia căpăta automat dreptul la pensie din partea societăţii aeronautice. Soţul continua să ţipe, relua mereu proiecţia filmului în care soţia lui apărea făcând plimbări de agrement pe elicopterul condus de cel accidentat şi susţinea că pilotul nu se prăbuşise întâmplător, ci *se sinucisese* pentru ca inima sa să fie transplantată în pieptul femeii iubite ilegal, care nici nu suferise vreodată de o afecţiune a cordului. Cum asemenea cazuri de gesturi pătimaşe erau foarte frecvente (soţul

dădu drumul, în sprijinul afirmaţiilor sale, şi unei benzi de magnetofon, rămase din secolul XX, din perioada primelor grefe cardiace, în care un cântec declara deschis: *Inima mea-i a ta*), discuţiile nu reuşeau să încline balanţa convingerii în nici o parte, iar Abatele schimbă cadrul.

— Nu ştiu de ce, zise el aparent fără vreo legătură cu episodul anterior şi fără să se uite deocamdată la imaginea de pe ecran, culeasă la întâmplare, nu pot pricepe de ce mi se întâmplă tocmai mie următoarea ciudăţenie. Eu, ştii bine şi tu, am o caracteristică a vorbirii, spun adică foarte des ,,cu toate că", şi asta cu o asemenea frecvenţă, încât unii tipicari mi-ar putea-o defini drept un tic verbal. Ei bine, ori de câte ori mi se reproduc cuvintele — şi numai de publicitate nu mă pot plânge că duc lipsă — ori de câte ori presa îmi transcrie cuvântările, expresia aceasta mi-o rade automat. Ba, ce-i mai suspect, chiar în emisiunile transmise din propria locuinţă, pe ecranele aparatelor (pentru că nu există moment din zi sau din noapte când să nu fiu obiectul curiozităţii colective, fii sigur că şi convorbirea asta dintre noi doi e urmărită de cel puţin un milion de amici, care au ajuns să mă plictisească îngrozitor şi cărora uite ce le fac: Abatele se răsuci scurt spre aparat şi scoase într-un mod foarte ingenuu limba, după care reveni: tu ai fost un geniu că nu te-ai supus acestei forme atât de evoluate de supliciu, numai că nu ştiu cât ţi se va mai da voie să nu te cuplezi la reţea; dar să închei paranteza). Spuneam că şi prin intermediul aparatului, altfel cu desăvârşire exact, au găsit nu ştiu ce procedeu diabolic să-mi elimine mereu expresia. Îţi dai, cred, seama că fără ea nu se mai alege nimic din tot ce spun. Păi, gândeşte-te, eu îţi vorbesc despre construcţia ,,cu toate că", un milion de gură-cască mă ascultă chiar acum, şi cu aşa atenţie că nu le scapă un cuvânt, dar subiectul „cu toate că" e trecut sub tăcere şi în

felul acesta toată pledoaria mea se transformă într-un text absurd. Ceea ce nu e; vezi doar că discut absolut logic.

— Logic, da, dar eronat, zise Piticul. Eu folosesc expresia „cu toate că“ mult mai mult decât tine, atât de mult, încât o pot considera o descoperire a mea, o creaţie a mea, nicidecum un tic, cum tu însuţi constat că o socoteşti.

— Ei, nu spun că o socotesc eu, am zis că aşa ar putea fi luată de unii tipicari. Dar altundeva am vrut să ajung. Dacă şi altora li se întâmplă acelaşi lucru (nu ştiu, n-am dovezi, dar încep să cred că da), însemnează că suntem supuşi unui proces de uniformizare, de netezire a individualităţii, de disoluţie într-o apă şi un pământ.

— Apa, pământul, focul şi aerul... Cunoaştem. Ascultă, cât mai avem până la patru şi jumătate? Că ceasul meu când vrea merge, de cele mai multe ori stă.

— A! zi aşa, bătrâne vulpoi! Te-am prins... Nu zice nu, că te-ai demascat singur. Aşa, va să zică, aştepţi ora patru jumate, ai? Ţi-e teamă să nu treacă şi să nu fi pe emisie. Ai aflat, diavole, tu, cel claustrat între zidurile ştiinţei, solitarul, pustnicul, ai aflat că la patru jumate ...

— Hi-hi-hi!

Piticul se topi de plăcere, reproşurile prietenului îi sunară aşa cum unui adolescent i-ai spune: „Blestematule, umbli la femei!" Se simţi plin de o asemenea autoritate că îi fu jenă să întrebe ce se transmite la ora patru şi treizeci de minute, cum şi în maşină, unde toata lumea ştia, le-ar fi apărut tuturor ca un pitecantrop dacă ar fi cerut explicaţii.

— Hai că mi-ai plăcut! Bravo, moşulică! În definitiv, ai dreptate. Ce, crezi că ăilalţi nu aşteaptă ca şi noi? Îi cunosc eu. Stau toţi cu sufletul la gură şi cu ochii pe ceas. Fac pe ... asta mă înfurie ... fac pe sobrii, pe indiferenţii, vezi Doamne, trăiesc în sfere înalte, dar ştii cum aşteaptă toţi? Mă, ăştia au ajuns de mirarea lumii. Ţi-am spus cum mă ţin

pe mine sub supraveghere. Unii nici nu se mai uită direct prin casa cutăruia sau cutăruia, ci îmi prind ecranul meu şi urmăresc ce urmăresc eu. Parcă aşa ar face economie. Doar ar putea să răscolească singuri tot oraşul, toate cotloanele, să nu le scape un pod, o debara. Ei bine, nu! Se aşază frumos în faţa aparatului, îmi prind ecranul meu pe ecranul lor şi înţepenesc în fotolii. Nu-i mai interesează să vadă orice, ci să vadă ce anume văd eu, ce-mi atrage atenţia, ce mă reţine, ce mă interesează şi ce nu. Observi că viciul s-a ridicat la pătrat. Sunt absolut sigur că la patru treizeci, milionul acela, sau câţi or fi, vor muri de curiozitate să vadă dacă eu mă uit şi o bună parte din ei vor privi prin ecranul meu. Ha-ha! Patru şi jumătate, zici! Ei, lasă că am eu grijă, mai avem.

În timpul discuţiei mâna osoasă a Abatelui se plimba, când nervoasă, când leneşă, pe butoane, le întorcea, corect cum ar roti o planetă într-un Cosmos mecanic, sau precipitat ca răsucirea unui gât de bidiganie, după ritmul conversaţiei. Butoanele erau destul de mari, abia puteau fi cuprinse cu toate degetele, dar mâna, antrenată, le manevra ca de la sine cu destulă uşurinţă. Orice nou venit ar fi putut uşor observa că operaţia aceasta se execută mereu, de multă vreme, câteva ceasuri pe zi în care savantul se abandona studierii pasionate a concetăţenilor. Lucrul de care se plângea el, îl practica însuşi cu destulă regularitate. Şi el prindea ecranele altora şi căuta să afle ce văd alţii, pentru că una e să priveşti o scenă, fie ea şi picantă, ca un curios de rând, şi cu totul altceva să observi ce-i place unuia sau altuia să vadă. La urma urmei, locuitorii marelui oraş ajunseseră să se cunoască cât se poate de bine, cum ar locui în aceeaşi tabără în care cel mai mic secret a devenit imposibil şi singurul amuzament mai putea fi doar acela de a cunoaşte curiozităţile

semenilor supraveghindu-le aparatele. De multe ori i se întâmpla ca pe ecranul câte unuia dintre ei să-şi descopere propria locuinţă şi, ca într-un şir nesfârşit de oglinzi, să ia cunoştinţă prin intermediul altor aparate de ce face el la un moment dat. Coincidenţele acestea erau de fiecare dată prilej de scandal, telespectatorii prinşi în circuit apostrofându-se reciproc şi acuzându-se pentru lipsa oricărei discreţii elementare. Incidentele de acest fel ajunseseră inevitabile, nu mai erau totuşi luate în serios şi de fapt nimeni nu se supăra în urma gravelor obiecţii ce i se aduceau în termenii cei mai vehemenţi la cunoştinţă.

Acum, cei doi amici nu mai priveau ecranul. Mâna îşi urma necontrolată lucrul la butoane şi parcă în armonie cu mişcările ei leneşe sau precipitate, imaginile se năpusteau pe ecranul uriaş, ca de cinemascop, aci duioase, mici intimităţi de familie, aci dezlănţuite, vajnice controverse cu caracter ştiinţific sau privat. Vorbe mângâioase sau ţipete se lansau în camera imensă, întretăiate de altele, după succesiunea anarhică a imaginilor, fără a fi băgate în seamă. Totul, dacă ar fi existat un spectator răbduriu, ar fi părut un comperaj absurd, discuţia, cum nu se poate mai coerentă, aşa cum a fost redată aici, a celor doi, era sfâşiată din clipă în clipă de replici aiurite, ca: „Eşti un laş, un asasin moral şi un spărgător; ţin să ţi-o spun odată cinstit!" sau „Iubitule, nu-mi altera liniştea sufletească cu indiferenţa ta condamnabilă“ — intervenţii ce, indiscutabil, aveau undeva un sens, dar aici, aruncate unele peste altele se anulau degenerând în vacarm. Savanţii nu le dădeau însă nici cea mai umilă atenţie, furaţi pe de-a-ntregul de firul dezbaterii lor.

Până la urmă, subiectul epuizându-se, priviră absenţi o solemnitate oarecare, unde nu se ştie cine şi pentru ce prezenta sincere felicitări.

— Vezi, dacă nu poţi prinde taxiul cu care am venit eu, se rugă Piticul, uşor plictisit. Vreau să văd pe cineva acolo.

— Dă-l dracului de taxi, nu te-ai săturat de el, ripostă moale Abatele. Stai să-ţi arăt eu altceva mai bun. Vrei să vezi o femeie neconsolată care cultivă un corcoduş în dormitor? Sau, mai bine, unul care vorbeşte în hexametri?

Fără să mai aştepte aprobarea oaspetelui, mişcă repede butonul. Un viscol de chipuri amestecate în cele mai neverosimile ipostaze şi de silabe dezarticulate se învălmăşi pe ecran. Fiecare figură şi fiecare sunet părea că le goneşte pe celelalte ca să le încalece. După câteva minute de agitaţie, mişcarea se domoli măturând uşor un apartament. Camerele erau goale şi Abatele făcu eforturi apropiind fiecare colţ, ca la o percheziţie, căutând concentrat.

— Sper că nu-mi face surpriza să lipsească tocmai acum, când vreau să ţi-l arăt şi ţie, zise Abatele. Unde-mi umblă, vagabondul, că-n fiecare zi mă ferіceşte cu sacadările lui caraghioase şi chiar azi nu dau de el! A, domnul serveşte masa, fii atent!

Apăru o bucătărie obişnuită, dar care, date fiind dimensiunile personajelor, părea o cantină. Pe masă, instalaţi în două scăunele destinate altădată copiilor la vârsta când se deprind să şadă, apărură un domn chel, cu mustaţă subţire, şi o subretă într-un pitoresc costum popular din Europa centrală. Mâncau tăcuţi, privindu-se galeş printre sorbituri, ţinând în mâini farfurioarele după obiceiul oriental. Păreau decişi să nu-şi vorbească până la sfârşitul mesei.

— Priveşte-l numai puţin, e imposibil să se rabde să nu cuvânteze, spuse Abatele, încrezător ca într-un pariu.

— Trecem dintr-o zi în alta ca dintr-o celulă în alta, scandă atunci omul cu mustaţa ca desenată, subretei. Aceasta râse insinuant.

— Ticălosul! pufni Abatele. Se exprimă în hexametri perfecţi, dar fii atent ce instalaţie ingenioasă şi-a conceput pentru servirea comodă a prânzului. Bag mâna în foc că mâine jumătate din oraş va recita greci şi va mânca în scaune de la magazinul de jucării. Dar, uitam să-ţi comunic marea mea bucurie. Zic a mea, că mie îmi aparţine descoperirea, dar bucuria e generală, va fi generală din momentul în care o voi face publică. Deocamdată eşti singurul fericit care o află...

— Îm!?

— Uitam să ţi-o spun. Abia acuma, văzându-te, mi-am adus aminte că n-ai venit întâmplător, că eu te-am chemat şi anume ca să-ţi fac cunoscut...

— Ce?

— Ştii că şi el?...

Abatele arătă discret, ca spre a nu fi observat şi de altcineva, dar triumfător, spre papagal.

— Nu, nu ştiam.

— Ei, află că şi el.

— Imposibil!

— Ţi-o jur.

— Nu, e prea de tot!

— Crede-mă, băiete, aşa e.

— Chiar?

— Chiar. Chiar. Chiar.

— Vorbeşti serios?

— Cât se poate de serios. Serios ca un şarpe, ca un scaun şi ca un hipopotam. Adică nu mai există nici un dubiu. E clar.

— Parcă tot nu-mi vine să cred.

— Cred şi eu că nu-ţi vine să crezi. Pare, într-adevăr, de necrezut, dar aşa e.

— Fantastic!

— Cum zici.

— Dar bine, omule, sări Piticul iritat. Vorbeşte să te înţeleagă cineva. Ce vrei să cred, ce să nu cred, ce e fantastic şi, într-un cuvânt, de ce m-ai adus aici?

— Aici?

— Da, aici. Cred că sunt aici, nu?

— Vreau să spun: aici îmi pretinzi tu mie să fac declaraţii? În faţa aparatului?

— Da' opreşte-l! Cine te pune să-l ţii toată ziua deschis?

— N-are rost.

— Cum n-are? Opreşte-l.

— Naiv mai eşti! Micuţ şi naiv. Ce-aş realiza? Nu i-am mai vedea noi, asta ar fi, într-adevăr, o binecuvântare, dar atâta tot. Ei continuă să ne vadă, să asculte... Ei nu închid aparatele şi casa asta e ţinută ca sub o sută de reflectoare. Aud tot. Au şi devenit atenţi, acum adulmecă, li se injectează ochii de sforţare, îşi potrivesc imaginea, sonorizarea, stau cu toate simţurile pe noi. Nu-i simţi? Aproape ne pipăie. Scurmă curiozitatea în ei, îi ia cu leşin dacă nu află. Abia aşteaptă să scap un cuvânt. Ei bine, nu! Nu-ţi spun nimic!

Ultimele cuvinte le urlă în semiprofil spre aparat.

— Atunci de ce mă mai porţi? De ce mă scoţi de la lucrul meu, îngăimă Piticul nenorocit. Am atâta de lucru, nu-mi văd capul de treburi. De ce mă pui pe drumuri?

— Hai în oraş! decretă Abatele.

Opri aparatul. În cameră se înstăpâni o iluzie de linişte. Până şi femeile părură a-şi încetini mişcările în

bazinul pictat. Numai compoziţia continuă să scrâşnească şi să fumege neostoit.

Piticul nu pricepu nimic, dar se supuse. Se îmbrăcară amândoi şi porniră. Parcurseră aproape în goană spaţiul parcă nesfârşit al încăperii şi ieşiră în hol. Acolo, cu faţa împietrită, Abatele deschise uşa spre scări, dar o trânti imediat cu zgomot, trăgându-l îndărăt pe celălalt de pulpana hainei. Cu mişcări iuţi, de spărgător recidivist, ridică o dală de marmură, coborî câteva trepte pe uşa secretă ce se deschise în pardosea, îndemnându-şi prietenul să-l urmeze, lăsă pătratul de piatră la loc şi chemă un lift. Coborâră lin, aproape fără zgomot şi, când liftul se opri, pătrunseră într-o săliţă cubică, de baton. Părea un adăpost atât de adânc şi aşa de solid că nici un fel de bombardament nu l-ar fi putut tulbura cu nimic. Nici un obiect nu se zărea pe nicăieri, nici o ferestruică, doar pereţii masivi de beton.

Prima pornire a Piticului fu să încerce dacă poate respira. Strania ascunzătoare dădea impresia de vid, senzaţia sufocării era atât de copleşitoare că noului venit începură să-i treacă fulgerător prin faţa ochilor fragmente disparate din lunga-i existenţă pământeană, peripeţii uitate de mult, înduioşătoare sau încărcate de haz, ţâşnite la suprafaţă de prin cine ştie ce subterane prăbuşite ale memoriei, aşa cum auzise că li se întâmplă muribunzilor. În paralel, ca un al doilea post iţit la un aparat de radio, în minte i se aglomerară tot felul de basme sângeroase, cu bandiţi neraşi şi cu feţe roşii, transpirate, cu cele mai deşucheate cruzimi pe care imaginaţia strămoşească le produsese pentru îngrozirea copiilor, cu morminte afunde şi igrasioase în care posesorii unor devastatoare pasiuni, în general de amor, erau îngropaţi de vii. Începu chiar să-şi simtă corpul cuprins de o sudoare rece, care precede

obştescul sfârşit, când constată, mai întâi incredibil, apoi din ce în ce mai convingător, că atmosfera e suportabilă, adăpostul beneficiind de aerisire condiţionată. Inspiră de câteva ori adânc, după care, readus la viaţă, se aşeză jos lângă Abatele ce-l aştepta tăcut.

— Lasă-i să creadă că am plecat în oraş, îi şopti acesta. Adăpostul n-a fost descoperit şi nu poate fi receptat. În tot cazul, imaginea nu poate fi prinsă pe ecranul celor mai puternice aparate, se aude doar ceva nedesluşit din care nu se poate înţelege nimic, şi ei nu-şi dau seama de unde, nu identifică sursa. Am experimentat cu papagalul, l-am închis aici şi din diferite puncte ale oraşului, din locuinţa mai multor cunoscuţi am început să-l interceptez. E imposibil. Suntem în afară de orice pericol.

— Nu e încă patru şi jumătate? întrebă Piticul la fel de şoptit, cu dorinţa vădită de a ieşi de acolo. O lumină rară, verzuie, răzbătea de undeva indirect şi-i învăluia uşor.

— Dă-l dracului de patru şi jumătate! zise Abatele. Cred că nu-i cine ştie ce, dar o să ajungem. Ascultă acum cu băgare de seamă. Scade şi papagalul...

Îşi privi prietenul cu o atenţie specială, încercând să ghicească efectul acestei comunicări.

— Cum o să scadă? întrebă Piticul netrădând deocamdată nici o reacţie.

— Simplu: se micşorează. Şi încă într-un ritm destul de încurajator: nouă la mie.

— Da, asta pare ceva destul de liniştitor.

Abatele se uită la celălalt, neştiind dacă omul vorbeşte serios, sau îşi bate joc.

— Păi, nu e liniştitor?

— Ba da. Începi să ai, aşa, un sentiment de siguranţă, de uşurare. În vremurile acestea grele, când noi ne micşorăm de la o zi la alta, când... dacă şi papagalul...

Simţi parcă o solidaritate ascunsă, nemărturisită a acestei frumoase păsări colorate... Închipuieşte-ţi, să ai un papagal micuţ...

— Taci, cap de crap, că nu pricepi nimic. Îţi dau cheia problemei şi nu... nu mişti... nu prinzi. Parcă eşti repetentul clasei, ăla mare din ultima bancă. Uite, ai ajuns de însurat, ţi-a crescut barba, dar la tablă te uiţi cu nişte ochi impenetrabili, aşteptând să se producă o minune, să-ţi pice de undeva răspunsul gata făcut. Păi, ştii ce însemnează nouă la mie? Asta-i aproape unu la sută. Când noi vom fi scăzut cu un metru, papagalul va avea cu un centimetru mai puţin. Acum e dar?

— Dar era clar de la început, nu înţeleg de ce te iriţi. Aproape unu la sută, asta-i destul de mult, să ştii. Nu mă aşteptam să scadă chiar în ritmul acesta, încercă Piticul să dea impresia că a înţeles lecţia şi o discută cu competenţă.

— Spune că nu te-ai aşteptat să scadă de loc, că aşa te cred. Până în clipa asta nu se aşteaptă nimeni, asta e tragedia.

— Poate şi pisica mea ...

— Poate... poate... În ştiinţă cu „poate" o ducem mai greu. Măsoar-o şi tu şi o să vezi. Nu-mi umbla cu „poate“. Măsoar-o periodic, notează datele într-un registru, compară-le, sistematizează-le, trage concluzii. Dacă ţi-e prea greu, şi după cât te văd ţi-e, împrumută-mi-o mie pentru vreo lună.

— Ba, de ce? O pot măsura eu foarte bine.

— Asta e de cea mai mare importanţă. Eu nu posed decât observaţiile pe papagal. Dacă se confirmă, dacă şi pisica... Înţelegi?

— Sigur că înţeleg, ce mă suspectezi aşa? O s-o măsor chiar de azi. Mă duc s-o măsor, hai să ieşim de aici.

— Stai pe loc, îl prinse Abatele cu amândouă mâinile de reverul hainei. Stai că încă n-ai aflat totul.

— Ei, spune, dar mai repede dacă poţi, că mă grăbesc. Am foarte mult de lucru.

— Te duc, la patru şi jumătate vomfi sus, nu te teme. Mai scoate-ţi-o din cap. Acum ascultă ce-ţi explic eu, că e mai important decât prostia aia ce o s-o vezi acolo. Ţi-ai pus vreodată întrebarea de ce ne micşorăm? Cum se întâmplă că am ajuns în halul ăsta?

— Mi-am pus-o, cum să nu mi-o pun. Doar şi-o pune oricine. Asta-i bună. Sigur, mi-am pus-o cu cea mai mare gravitate.

— Şi? Explicaţia? Ai vreo explicaţie? Intuieşti ceva, măcar sub formă de ipoteză? Întrezăreşti ceva, un răspuns? Dacă zici că te-ai întrebat.

— Normal. Lumea a crescut, de atâtea zeci de mii de ani tot creşte, dar procesul, ca orice proces, e reversibil. Ajungi la un moment să te opreşti, apoi să scazi. Dar e cât se poate de simplu.

— Simplu pe dracu! Simplă e judecata unor oameni, pe cei de faţă nu-i numesc. *Planeta e supusă unui proces de concentrare*, asta-i.

— Dar eu ce spun?

— Bine, tu spui cu totul altceva, numai că eu am delicateţea să mă fac că nu observ. Planeta se concentrează, înţelegi? Cu timpul va ajunge cât o minge, până la urmă atâta (îi vârî buricul degetului arătător în ochi). De miliarde de ori mai mică, tot de atâtea miliarde de ori mai densă şi mai grea. Cum e şi firesc, reducţia afectează în primul rând categoriile mai sensibile, cele apărute mai târziu pe scara evoluţiei. Primii vizaţi sunt oamenii, din care, cu oarecare stânjeneală, sunt obligat să constat că faci parte şi tu. Treptat, cataclismul înglobează animalele,

şi acum ar fi momentul să pricepi de ce e nevoie să-ţi măsori cu regularitate pisica. Vor urma plantele, chiar sunt ceva semne, dar în clipa de faţă încă neconcludente. Vine rândul, peste un an, peste zece ani, nu se poate prevedea când. rocilor, planetei însăşi, cu tot cortegiul de obiecte: clădiri, scaune, tacâmuri etc. Până acum acestea nu sunt atinse, le-am măsurat de câteva ori pe zi, dar nu e nici un indiciu că s-ar pregăti să se concentreze. Când vor începe, lucrurile se vor complica, pentru că se vor micşora şi unităţile noastre de măsură şi încă nu văd cum ne vom mai descurca.

— Da, perspectiva e cât se poate de tulbure, re-cunoscu Piticul. Într-adevăr, atunci ce ne facem? Dacă nu mai putem măsura?

— În prezent metrul e încă metru, continuă Abatele, e o realitate. Cu ajutorul lui putem să controlăm proporţiile reducţiei. Când vor începe, însă, să scadă lucrurile, se va micşora şi el şi atunci nu va mai reprezenta nimic. E ca şi cum eu comparându-mă cu tine, dacă aş avea această nefericită inspirație, nu mi-aş da seama că sunt mai mic decât înainte, pentru că şi tu te-ai chircit în aceeaşi măsură. Când vom pierde metrul, cu alte cuvinte controlul asupra mediului, vom fi aruncaţi în haos.

— Dacă am încerca să păstrăm totuşi controlul...

— E inutil, scumpul meu amic, bietul şi marele meu amic. Aproape îmi dau lacrimile gândindu-mă cât e de inutil. Cât de inutil e să-mi pierd vremea cu tine, făcând eforturi supraomeneşti ca să pricepi ceva. Păi, cum să păstrezi, omule, controlul din clipa în care metrul începe să se micşoreze? Măsori azi un scaun, are 40 de centimetri, peste o săptămână va avea tot 40, numai că centimetrii aceia între timp s-au făcut mici, nu ştii cu cât, nu mai ai cu ce să-i compari. Vorbeşti şi tu ca să nu taci. Nenorocirea e

că fenomenul reducţiei nu acţionează deodată asupra tuturor categoriilor de materie. Ei, dacă o pornea cu totul!... Nici n-am fi bănuit nimic. Noi mai mici, casa mai mică, animalele mai mici — nici nu ne păsa. Aşa însă... Totul ar fi să găsim o modalitate de a influenţa fenomenul, dacă nu de a-l întârzia în ce priveşte regnul animal, de a-l grăbi să lucreze şi asupra celui mineral, de a-l declanşa şi acolo. Aşa am restabili armonia, proporţia. Dar cum?

— Încă nu văd cum. Sincer să fiu, nu văd.

— Admiţând că am da de o soluţie. Să zicem că am reuşi cumva. Suntem noi siguri că vom putea determina planeta, obiectele, în sfârşit, să se micşoreze în aceeaşi măsură cu noi? Nu vom imprima un ritm mult prea lent care, prin urmare, nici n-ar conta, sau unul prea rapid şi ne-am trezi la un moment dat prea mari şi prea mulţi pe un glob minuscul, care să nu ne mai încapă? Iată câte întrebări sunt care azi nu pot primi nici cel mai vag răspuns.

— Eu unul nu-l pot da, crede-mă. M-ai luat şi prea repede...

— Nu te chinui. Nu te pune nimeni, fii serios! Zic doar că problemele sunt foarte încurcate.

— Să ne adunăm, să discutăm. În definitiv, nici nu poţi tu decide de unul singur. Să fim mai mulţi, putem convoca un congres al savanţilor. Poate alţii...

— Care alţii? Ţi-am spus că încă nu ştie nimeni. Se înţelege că îmi voi expune rezultatele cercetărilor la un congres. Asta şi vreau. Eu nu mă muncesc pentru mine, sunt lucruri care privesc întreaga lume şi le voi aduce la cunoştinţa întregii lumi. Ştiu că iar urmează un premiu internaţional, însoţit de toate plictisitoarele ceremonii şi mai plictisitoarele interviuri. Ştiu că reţeaua $B^2 59 \pm V4$ se extinde, nu mi-e destul că se zgâiesc toţi ăştia de aici la

mine în casă, mai trebuie să pozez toată ziua şi celor din alte oraşe. Ei, ce să-i faci!

— Deocamdată mai păstrează secretul. Eu aş zice să nu faci încă zarvă.

— Bine, dar eu ce fac? Nu ţin secretul? De ce te-am băgat aici?

— Ai dreptate. Hai să plecăm. Poate începe chestia aia.

— Aoleu! îşi privi Abatele cu neplăcută surprindere ceasul. E cinci. Să vedem dacă mai apucăm măcar finalul. Vino repede.

Urcară cu liftul. În hol, Abatele trânti uşa de la intrare, ca şi cum s-ar întoarce din oraş, şi eu paşi mărunţi, alergând, deteră buzna în cameră. Se repeziră la aparat.

Pe ecran se perindară câteva interioare fără importanţă, o mare arteră înţesată de lume, plină de grupuri masate în faţa ecranelor publice, o stație de elicoptere. Peste tot, aparatele $B^2$59±V4 erau luate cu asalt, toate expunând, fără excepţie, aceeaşi imagine. Interesul general ţintea acelaşi punct, ca acele magnetice nordul.

— Abatele reuşi în câteva secunde să prindă locuinţa căutată şi fixă imaginea. Era o cameră întunecoasă, cu mobile grele. Cinci bărbaţi în vârstă şi vreo nouă femei din aceeaşi generaţie stăteau tăcuţi, împrăştiaţi pe scaune şi sofale. Din când în când, fără să pronunţe niciun cuvânt, se priveau.

— Cred că s-a terminat, zise Abatele.

— Mai bine îmi făceai expunerea după, consideră Piticul.

— Nu cred să fi fost mare lucru, dar foarte mulţi e sigur că au filmat totul. Vom putea vedea filmul la careva.

Un bărbat, în costum deschis, cu o ţinută impunătoare, se ridică de pe scaun (mai exact, coborî dintr-un salt), se îndreptă spre un altul şi îi întinse mâna, felicitându-l fără să vorbească.

— Ăsta e, zise Abatele. Acela gras şi chel. Îl cheamă Paşa, dar de semănat seamănă cu Budha. Seamănă la o primă vedere, dar dacă-l iei mai din scurt vezi că are o viclenie în coada ochilor. Altfel, destul de isteţ.

Îl aduse în prim-plan ca Piticul să-l poată studia de aproape, apoi cuprinse din nou ansamblul. Femeile coborâră şi ele de pe mobile, ajutate de bărbaţi, şi-l felicitară.

— Da, se vede că s-a terminat, spuse convins Abatele.

— Dacă dai de unul cu filmul, ia-mă şi pe mine, zise Piticul.

— Unul? O sută, dacă vrei. Vreun an de zile poţi vedea filmul ăsta până-ţi vine să turbi. O să te duc la careva, calmează-te.

Figurile de pe ecran exercitau asupra celor doi o fascinaţie asemănătoare cu aceea provocată de puşcăriaşi asupra oamenilor liberi. Dar, în primul rând, imaginile restituiau realităţii ceva din starea ei de altădată, ceva pierdut şi nostalgic. Figurile aduse în prim-plan nu mai erau raportate la obiecte, nu mai arătau atât de meschine, ba păreau chiar normale.

Abatele opri aparatul şi, fără nici o explicaţie, sări de pe fotoliul pneumatic şi începu să se plimbe prin cameră. Ca de cele mai multe ori nu puteai să-ţi dai seama dacă e plictisit sau nervos. După câteva ocoluri se opri în colţul dinspre balcon al încăperii, unde avea îngrămădite o droaie de lucruri, întinse mâna după ceva, dar renunţă imediat, se întoarse şi se lungi pe covor cu faţa în sus şi mâinile sub

cap. În tot acest timp Piticul nu-l slăbi din ochi. Comportarea ciudată a amicului îl intriga; de câteva ori îi stătu pe limbă să-l întrebe ce înseamnă toate copilăriile astea, dar tot de atâtea ori se înfrână. Nu era exclus ca acţiunile omului de ştiinţă, aparent fără vreun sens, să facă parte din programul său de cercetări secrete. A-l provoca la lămuriri însemna o nouă coborâre în adăpostul de beton şi perspectiva aceasta era suficientă pentru a reteza cea mai aţâţată curiozitate. Se mulţumi să-l privească, aproape compătimitor, aşa cum stătea întins, fără să mişte, aproape fără să respire, pe covor.

— mm… u… o… u… u… ea… ă… e… e… e, zise în cele din urmă Abatele neluându-şi ochii din tavan.

— Ce spui? fu Piticul politicos şi-l întrebă.

O nouă serie de sunete slabe, din care nu se distingeau decât vocalele, se dezmembră prin odaie.

— Ce zici? Nu înţeleg nimic. Blestemata aia de capodoperă a grupului TARL mă asurzeşte. Nu pot distinge ce zici.

— Curios cum lucrează reflexele, repetă Abatele mai răspicat, fără totuşi să se agite. Nu mai folosesc şezlongul de vreo două săptămâni, e uriaş, ar fi imposibil de mânuit, mi-ar trebui o echipă zdravănă să mi-l întindă, şi cu toate astea, în fiecare zi mă duc în colţul acela cu intenţia de a-l lua. Şezlongul meu de plajă, îl ştii.

— Se apropie ora de ultraviolete, încercă Piticul să-i cânte în strună, fără nici o doză de ironie.

— Degeaba, acum nu reuşeşti să mă înfurii, poţi behăi orice-ţi trece prin cap.

— Dar nu ţin deloc să te necăjesc, ce-ţi veni? Făceam remarca normală că şezlongul cam la asta foloseşte în general. Nu tu spui că e de plajă?

— Nu e vorba de ultraviolete, spuse Abatele cu desăvârşire calm. Urmează ora de gimnastică şi înainte trebuie să mă relaxez. Pe şezlong mă odihneam foarte bine, dar nu-l mai pot utiliza de când cu catastrofa asta. Catastrofă! Vezi, ce anomalie, inclusiv a limbajului. Spuneam catastrofă unui cutremur, unui accident feroviar, unor ploi torenţiale. Erau cele mai mari nenorociri imaginabile, pentru care am creat cuvinte. Nu ştim cum să numim comedia asta pentru că nu ne aşteptam la ea, nu ne-am bătut capul să-i găsim un nume. Suntem nevoiţi să vorbim despre ea fără măcar să ştim cum să-i spunem... Dacă vrei, poţi face şi tu gimnastică; dacă te prinde, ne descurcăm cumva.

— Cum, nu e voie? Adică... nu toţi...

— Ascultă, Piticoate! Te-am luat de multe ori drept un inocent şi ţi-am trecut multe cu vederea, dar când faci cu voia pe neghiobul... Cum vine asta: nu e voie? Eşti abonat?

— Nu, nu mi s-a cerut... În sfârşit... mă puteam şi eu abona... n-am ştiut... Şi, zici că ţine o oră? Eu şi aşa sunt cam grăbit. Mă gândesc să plec.

— Zece minute. Stai că nu ţi se-ntâmplă nimic. Nu-ţi strică nici ţie să te mai dezmorţeşti. Era bine să te relaxezi înainte, dar tot acolo-i.

Tacticos, cu mişcări măsurate, Abatele se ridică, mai înconjură de câteva ori camera cu paşi rari, bine întinşi, îşi mişcă braţele, îşi roti capul, după care se fixă în faţa ecranului şi porni butoanele.

Imagini disparate, fugare le trecură prin faţa ochilor: un concurs de scrimă, o sală de şedinţe unde cineva vorbea şi după toate aparenţele mai avea mult până să se liniştească, o croitorie, o aerogară...

— Stai, că aici pare a fi ceva interesant, zise Abatele, Mai avem câteva minute (îşi privi ceasul) până începe ora

de gimnastică. Să-i vedem pe ăştia că parcă şi-au instalat nişte aparate noi.

Întoarse butonul în sens invers până prinse croitoria. O purtă într-o parte şi în alta, parcă balansând-o, căutând ceva cu atenţie sporită. Trecu destul de repede peste figurile comune ale croitorilor, cu nelipsita panglică centimetrată trecută pe după gât, nu se opri deocamdată nici asupra clienţilor, vreo douăzeci de doamne şi câţiva bărbaţi. Aduse, în cele din urmă, în prim-plan nişte maşini asemănătoare cu automatele care servesc îngheţată şi sandviciuri în locuri puternic circulate şi care de regulă sunt defecte. Fără să pară de la început că şi-ar da seama despre ce e vorba, Abatele le privi cu ochi de expert, le cercetă îndeaproape tabelele pe care beculeţe se aprindeau şi se stingeau mereu în dreptul diferitelor numere. Studie apoi gesturile meseriaşilor, poposi în dreptul câtorva clienţi, trecu din nou la automate şi, cu aerul rebusiştilor maniaci, la dezlegarea unei enigme, exclamă:

— Uite, ai dracului, ce le-a dat prin cap! Observi?

— Da, afurisiţii, se prinse Piticul în joc, vârându-si barba în ecran ca fiind cum nu se poate mai amuzat de ce vede. Sunt, orice s-ar spune, formidabili.

— Da, dom’le. Chiar că-s formidabili! Fii atent!

— Sunt formidabili, reluă Piticul pe acelaşi ton, fericit că între el şi Abate nu pot exista controverse în materie de tehnică.

— Formidabili! repetă absorbit Abatele. Va trebui să apelăm la serviciile lor. Una din ciudăţeniile secolului: savantul să se consulte cu croitorul. Mă, ai dracului pot fi! Formidabili... Dar tu de ce zici că-s aşa de formidabili?

— Păi, cu aparatele alea... Cine-şi putea închipui!

— Ce să-şi închipuie, îl luă Abatele din scurt. Şi, de fapt, ce-ţi închipui tu? Ce constaţi?

— Ei, ştii că eşti dulce! Ce să constat? Ce constaţi şi tu. Nu vezi aparatul ce umblă!... Preţul, calitatea materialului... Ei, e ceva...

— Măsura, adăugă Abatele, mereu atras de neobişnuitul spectacolului.

— Sigur, măsura... zise Piticul.

— Mă, tu eşti mai papagal decât ăla de colo, i-o reteză Abatele. Bombăni într-una şi nu ştii ce vorbeşti. Ţi-am spus de atâtea ori: dacă nu pricepi, taci că nu-ţi face nimeni nimic. Măi să fie ai dracului, ce-au mai ştiut născoci! Îl măsoară pe om, îl întreabă pe când îi trebuie costumul, rochia, ce-o fi, şi maşina electronică, ţinând seama de viteza reducţiei, calculează pe loc dimensiunile corespunzătoare. Uite, madama asta vrea un deux-pieces pe duminică — automatul răspunde cât va fi ea de mare duminică. Astălaltă, o vezi? Doreşte un palton pentru 15 noiembrie. Maşina îi spune croitorului ce frumuseţe de corp va avea dumneaei la 15 noiembrie. Să ştii că intru în legătură cu ei. Îmi pot furniza date utile pentru concluziile mele. Ei, dar se pare că maestrul de gimnastică trebuie să-şi înceapă slujba. Acum, mă ierţi puţin...

Luptându-se cu destule obstacole, Abatele se căţără şi pătrunse în colivia papagalului. Măsurătoarea nu dură mult, se putea deduce că atât învăţatul, cât şi pasărea se obişnuiseră cu ritualul, ba îţi venea să crezi că momentul se integrase atât modului lor de viaţă, încât şi după reabilitarea situaţiei măsurarea ar fi continuat din inerţie.

— Te rog să mă ierţi, spuse Abatele din colivie, dar o fac totdeauna la oră fixă, şi anume, înainte de ora de gimnastică, de la care nu pot lipsi. Am avut grijă să nu coincidă.

Abia acum Piticul pricepu de ce amicul său îşi consultase de la o vreme cu multă atenţie ceasul. Asta a avut grijă să nu-i scape, se gândi, dar de 4,30 a uitat. Oricum, nu-i frumos din partea lui, măcar ca amfitrion era obligat să nu mă lipsească de momentul la care ştia că ţin atât să asist. Nu-i făcu însă nici cel mai mic reproş, prietenia dor dura într-o duioasă armonie şi ar fi fost păcat s-o umbreşti cu asemenea obiecţii.

Abatele revenise în faţa aparatului şi mişca butoanele. Se opri după alte căutări sumare la camera maestrului. Era o încăpere obişnuită de birou care însă, în loc de alte mobile, apăru înţesată de paralele, ,,cai“ şi „capre“ ca-n sălile şcolare de gimnastică, spaliere. Atletul încă nu apăruse.

— Mai e un minut şi ceva, cronometra Abatele, trebuie să intre.

Îl studie pe Pitic de sus în jos şi de jos în sus, ca şi cum ar fi avut în faţă o specie de mamifer necunoscută. Apoi
îşi privi propria îmbrăcăminte.

— Va trebui, bătrâne domn, să trecem în cel mai scurt timp pe la un atelier de croitorie, îşi sintetiză el rezultatele observaţiilor, Amândoi, şi fără întârziere.

— Asta neapărat, se grăbi Piticul să-i dea dreptate. Calculele lor ne pot fi de oarecare folos în elaborarea teoriei asupra...

— Las-o pe aia. Va trebui să ne ajustăm din când în când vestimentaţia. Nu vezi că purtăm nişte anterie în care ne împiedicăm? Nu ne mai putem scoate ghearele din mâneci, pantalonii atârnă pe noi. Acuşi vom fi luaţi drept adepţii unei secte dubioase. Recunoaşte că şi tu, ca şi mine — eu o afirm fără falsă pudoare — ţi-ai comandat costumul de la un magazin de îmbrăcăminte pentru copii. Dar ne-au

rămas şi astea prea mari, ne încurcă, ne desfigurează. Vezi cât de tiranică e nebăgarea de seamă omenească. Eu supraveghez în fiecare zi, prin intermediul acestei blestemate invenţii care e aparatul $B^2$59±V4, întregul oraş şi nu m-a izbit până azi o constatare care, firesc, ar fi trebuit să-mi sară în ochi. Am văzut indivizi cu haine mult prea mari, aşa cum sunt ale noastre, dar amănuntul nu m-a scandalizat, găsind că e normal ca un trup stafidit peste noapte să fie echipat în ţinuta asta monstruoasă. Am dat, în acelaşi timp, peste persoane îmbrăcate normal, cu haine potrivite după făptura fiecăruia, şi nici asta nu mi-a dat de gândit, obişnuit fiind cu adevărul generalizat că omul trebuie să fie învelit în costumaţia adecvată. Abia acum am priceput cum reuşesc unii să se îmbrace normal într-o situaţie anormală, cum pot da iluzia de firesc când nu mai e nimic firesc şi tot echilibrul a crăpat. Păi, stimate lord, ăştia frecventează croitoria, se alarmează, nu se alarmează, îşi bat capul sau nu cu ce se petrece, mai mult nu şi-l bat, dar la croitor umblă. Îşi comandă un costum pentru săptămâna asta, altul pentru săptămâna viitoare, apoi îl transformă pe ăsta, pe urmă pe celălalt, şi, uite aşa, salvează măcar o frântură de ambianţă, cea mai imediată, cămaşa, de la dezastrele disproporţiei. Eu şi cu tine ne fierbem creierii căutând explicaţii, soluţii, măsuri, dar nu ne dă prin cap să armonizăm straiul, zdreanţa nenorocită care ne înfăşoară, cu decăderea noastră. Noi ne zbatem ca să... Adică mă zbat eu, că tu...

— Ei, ne zbatem amândoi, nu fi egoist. Dar ia vezi că a intrat maestrul.

Abatele îşi fixă privirea în ecran, se lăsă cât mai înfipt în scaun şi nu mai scoase nici un cuvânt. Tot timpul ce urmă rămase nemişcat, atât de concentrat de parcă acolo, în mecanismele aparatului $B^2$59±V4 s-ar fi preparat osânda

sau eliberarea. Gimnastul, un corp de atlet desăvârşit, cu umflăturile muşchilor proeminente de parcă n-ar fi suferit şi ei de pe urma reducţiei, execută câteva figuri de gimnastică suedeză, sări peste aparate, se cocoţă, cu uşurinţă, parcă fără efort, pe spaliere, după care mulţumi ceremonios şi se retrase.

Abia atunci Abatele se destinse, îşi ieşi din împietrire şi reveni la normal.

— Dar dacă m-a observat? şopti Piticul cu sentimentul că săvârşise o infracţiune.

— Să sperăm că nu, îl linişti Abatele. E destul de greu să te vadă, are câteva mii de abonaţi, nu s-o fi oprit tocmai la tine. Şi apoi, chiar dacă, o să plăteşti şi tu o amendă. Ce-o fi?

— Atâta tot? prinse Piticul curaj. I-o plătesc, să fie sănătos, şi vin şi la ora următoare. N-a fost ceva din cale-afară de insuportabil.

— Acuma, n-o să poţi veni de fiecare dată. Te-ai nimerit azi, fii mulţumit şi taci din gură. Are o sumedenie de agenţi care urmăresc delictele. Îţi dai seama că fiecare ar
vrea să facă gimnastică fără să plătească.

— Cum adică să facă gimnastică?

— Cum? Aşa cum făcuşi tu şi cum văzuşi că făcui eu. Eu — legal, plătit; tu — braconier.

— Dar n-am făcut nimic, protestă Piticul văzându-se dintr-o dată pe terenul sigur al legii. M-ai chemat? Am venit la tine. Mi-ai arătat tot felul de năzbâtii la stupizenia asta de aparat, m-ai lipsit de emisia de la patru treizeci, că tocmai atunci ţi-a venit să mă vâri în celula betonată, m-a prins aici demonstraţia asta anostă de gimnastică, la care nici nu mai vreau să asist cât trăiesc, cu ce-s vinovat?

— Hm! Hm! făcu Abatele. Tip nerecunoscător şi afurisit! Furi o oră de gimnastică fără să plăteşti şi baţi în retragere. Bine că nu te-a prins serviciul de ordine al maestrului că aşa ne-am mai fi distrat amândoi. Cum, adică? Ăla se sfarmă acolo ca tu...

— Da' ce-am făcut? Ce-am zis?

— Mă, Piticule! Omul ăsta face gimnastică pentru noi, îl plătim ca să nu ne frângem noi oasele.

De data aceasta Piticul nici nu mai încercă să-şi mascheze nedumerirea. Era depăşit în multe privinţe de încâlcelile unei vieţi pe care n-o mai înţelegea nici atunci când fizic, biologic, aceasta îşi urma un curs relativ obişnuit. De când cu reducţia, recunoştea în sinea lui că se zăpăcise şi mai mult. În cazul de faţă trăia unul din momentele cele mai absurde şi n-avea de ce să se mai prefacă. Nu pricepea cum Abatele, ca tot restul oraşului, poate privi întreaga zi în aparate fără să plătească decât abonamentul trimestrial şi de ce unui sportiv antipatic trebuie să-i achite separat ca să-l vadă scălâmbăindu-se timp de zece minute. Şi, în definitiv, de ce ţinea să se uite la acela?!

Abatele înregistră impasul intelectual al amicului şi îi spuse fără să-l bruscheze:

— Aceasta e ultima descoperire în domeniul gimnasticii şi una din cele mai importante ale civilizaţiei noastre cu un curs atât de rapid, de neprevăzut. Unul, un specialist, execută mişcările, după cum ai putut remarca destul de grele, iar noi, urmărindu-l cu atenţie totală, se cheamă că înşine practicăm educaţia fizică. Pentru asta, evident, eşti obligat să-l priveşti concentrat, altfel nu te alegi cu nimic. N-are nici un rost, în timp ce el depune eforturi, tu să croşetezi sau să fabulezi anecdote. Aşa muşchilor tăi nu li se transmite exerciţiul pe care-l

desfăşoară el. E cât se poate de logic ca pentru munca lui să-l subvenţionezi, nu? Teoretic, reluă părându-i-se că n-a fost suficient de explicit, dacă priveşti cu toată atenţia un corp oare face gimnastică, efectul se va răsfrânge în proporţie de 92—95%, după capacitatea de concentrare a fiecăruia, şi asupra ta. Nu e o mare revoluţie în ştiinţa aplicată faptul că unul se oboseşte, şi trăieşte din asta, iar o mulţime, contra unei sume convenabile, nu mai e obligată să facă aproape nici o mişcare? E ca şi cum tu însuţi ai face singur gimnastică. Teoretic. În realitate cred că lucrurile stau cu totul altfel, dar un om de ştiinţă, cum cu îngăduinţa ta îmi voi permite să mă socot, trăieşte teoretic...

Între timp Abatele, absent, preocupat numai de firul demonstraţiei, învârtise butoanele perindând pe ecran diverse interioare, scene, figuri care însă nu le treziră niciun interes. Din întâmplare nimeri din nou apartamentul lui Paşa tocmai când unul din asistenţi, cel cu costumul deschis care-l felicitase primul pe protagonist, anunţa solemn ca un crainic brevetat:

— În urma numeroaselor cereri transmise prin intermediul aparatelor $B^2 59 \pm V4$, domnul Paşa va repeta programul de la orele şaisprezece şi treizeci. Cei care dintr-un motiv sau altul, ori din simplă neglijenţă, n-au reuşit să intercepteze fermecătoarea expunere, vor avea prilejul să o urmărească în reluare peste cincisprezece minute.

Cei doi săriră concomitent de pe fotoliu (în timpul orei de gimnastică şi al discuţiei ulterioare stătuseră amândoi pe fotoliul pneumatic, la distanţă considerabilă pentru a nu se stingheri) şi, ajunşi pe covor, se îmbrăţişară frenetic. Abatele era sincer înveselit, poate mai mult decât oaspetele său. Îl adumbrea o urmă de vinovăţie că, prins de preocupările lui în legătură cu fenomenul reducţiei,

preocupări, e drept, de importanţă capitală, îşi frustrase prietenul de vizionarea unui program la care acela ţinea şi pentru care bănuia în secret că acceptase să-l viziteze. Incidentul se rezolva într-un mod nesperat de fericit. Îşi umplu pipa uriaşă, instalată pe un suport, şi o aprinse.

— Ia uite colo, îl luă Piticul zâmbind, revenit subit la sentimente umane, te-ai apucat de fumat şi eu nu ştiam nimic.

— De vreo lună, declară sobru Abatele, cu aerul adolescentului care candidează cu succes la autoritatea stării mature. Fumez cam mult, îngrijorător de mult, dar niciodată înaintea orei de gimnastică. Am grijă ca exerciţiile să le execut reglementar, cu plămânii valizi.

Sfertul de oră trecu greu, dar în cele din urmă se sfârşi. Pentru a nu mai risca să piardă şi de data aceasta emisiunea, lăsaseră aparatul deschis, cu locuinţa lui Paşa pe ecran. Acesta rămăsese toată vremea tăcut, ca şi toţi musafirii săi, care îi aruncau din când în când câte o privire furişă. De mai multe ori îşi consultă ceasul de buzunar, legat cu un lanţ greu de aur, şi când termenul fixat se împlini, începu, arborându-şi expresia jovială a povestitorului sigur de succes şi conştient de propriu-i farmec:

„În timpul războiului mă găseam într-o insulă, pe vremea aceea aparţinând Imperiului Britanic. Eram prieten cu guvernatorul şi de la el cunosc întâmplarea.

Insula gemea de suspecţi. Se poate spune că în acei ani spionajul a cunoscut o înflorire fără precedent. Inamicul paraşuta la noi o puzderie de spioni care pătrundeau peste tot, amestecându-se cu populaţia băştinaşă, încât era foarte greu să-ţi mai dai seama ce şi cum. Într-una din obişnuitele zile când şeful serviciilor noastre secrete era programat să raporteze situaţia guvernatorului, acesta nu

s-a mai mulţumit să reţină doar datele conţinute în raport, ci a întrebat:

— Aveţi o evidenţă clară a spionilor inamici existenţi pe teritoriul nostru?

— Da, a răspuns şeful serviciilor secrete. Avem situaţia de până ieri. Cea de astăzi va fi încheiată abia diseară, dar, cunoscând ritmul exact al paraşutărilor...

— Ei bine, câţi din indivizii care se găsesc acum pe teritoriul nostru sunt spioni inamici?

— Aproximativ un sfert. În circa şase luni, dacă ritmul paraşutărilor se menţine, procentajul va reprezenta o treime, iar în zece sau unsprezece luni se va ridica la jumătate.

— Trebuie să înţeleg că, după calculele dumitale, în mai puţin de un an populaţia insulei se va dubla?

— Nu, Excelenţă, va rămâne aceeaşi.

— Adică?

— Adică numărul angajaţilor noştri paraşutaţi pe teritoriul inamic este cam acelaşi cu numărul celor pe care ni-i furnizează inamicul. Cu cât vin mai mulţi aici, cu atât numărul corespunzător pleacă de aici dincolo. Mişcarea are două sensuri.

— Ai putea să-mi explici cum se face că n-am reuşit să trimitem noi mai mulţi angajaţi dincolo, decât ne aruncă inamicul nouă?

— Am reuşit, să trăiţi, de vreo două ori, dar ne-am corectat la timp. Procedând aşa, populaţia noastră s-ar fi împuţinat, iar a lor ar fi crescut. Pentru echilibru, ştiţi, nu putem da mai mulţi oameni decât primim. Şi inamicul ne-a depăşit odată, dar apoi s-a abţinut, după informaţiile pe care le deţinem, din aceleaşi raţiuni.

— Cu alte cuvinte, atât populaţia noastră, cât şi a inamicului, rămâne constantă (nu vorbesc de pierderile de

pe front, am în vedere interiorul), doar că se schimbă compoziţia. În zece luni ar însemna că aici, în ţara asta, jumătate din oameni vor fi autohtoni, iar cealaltă jumătate va fi compusă din inamici.

— Exact. După calculele noastre, repet, dacă ritmul rămâne acelaşi, cam în şaisprezece luni întreaga populaţie de aici va fi constituită din inamici paraşutaţi, în timp ce a noastră va fi în întregime trecută dincolo.

— După teoria dumitale...

— Vă rog să-mi permiteţi, mă simt măgulit, dar teoria nu-mi aparţine, ea e cunoscută de toate oficiile de spionaj. Ale noastre nu sunt decât calculele, care, evident, diferă de la caz la caz.

— Mă rog, conform acestei teorii, într-un an şi jumătate teritoriul inamic ar fi în mâinile noastre.

— Mai mult decât sigur. După cum teritoriul nostru va fi în mâinile inamicului.

— Iar atunci, logic, spionajul va înceta.

— Nu, să trăiţi! Va continua, cu deosebirea că noi, care ne vom găsi cu toţii dincolo, vom paraşuta oamenii noştri aici, după cum inamicul, care va fi aici, şi-i va paraşuta pe ai lui îndărăt, în propria ţară, acolo de unde au venit. Deci spionajul nu va dispare.

— Dar pe urmă ...

— Pe urmă, după un timp, fiecare se va găsi unde a fost la început şi va face ce facem acum. Nu ştiu după cât timp s-ar ajunge exact la situaţia iniţială, încă n-am făcut calculele necesare, dar se poate afla . . .

Rezultatele acestei convorbiri şi al câtorva furtunoase dezbateri ce au urmat la înaltul Comandament a fost o notă pe care guvernatorul a adresat-o inamicului atrăgându-i atenţia asupra urmărilor ce le-ar putea avea dezvoltarea continuă şi neraţională a spionajului. Inamicul

a răspuns că la aceleaşi concluzii a ajuns şi el, divergenţe ivindu-se doar în problema termenelor stabilite în chip diferit de cele două părţi (el prevedea transferul total al populaţiilor cu o lună şi jumătate — două luni mai târziu). Pentru a nu se ajunge acolo, s-a căzut de acord ca înmulţirea spionilor, necesară în situaţia dată, să se facă totuşi mult mai lent, în aşa fel, ca până la sfârşitul războiului — dată fixată de asemenea printr-un consens — numărul lor să nu depăşească o doime din populaţia adversă. Cele două părţi s-au angajat solemn să menţină o strânsă legătură între ele, fiecare informând-o pe cealaltă cu maximum de exactitate şi onestitate în legătură cu fiecare nouă trimitere de spioni."

Paşa, o dată depăşite ultimele cuvinte, îşi reluă figura sobră de la început. Bărbaţii şi femeile din încăpere rămaseră tăcuţi, fiecare pe mobila unde-l surprinsese momentul povestirii. După câteva minute, domnul în costum de culoare deschisă execută o săritură, se îndreptă cu paşi accentuaţi spre amfitrion şi îi întinse mâna. Pe rând, toţi ceilalţi trecură şi îl felicitară pe Paşa în tăcere, cu feţe imobile.

Cei doi amici, contaminaţi parcă de la grupul de pe ecran, rămaseră şi ei un timp nemişcaţi, fără nici un cuvânt. Dădeau senzaţia că se gândesc la cele ascultate, că încearcă să-şi pună ordine în impresii, că sunt tulburaţi, îşi aşteaptă să-şi revină. Momentul semăna exact cu finalul unei piese dintr-un concert când aplauzele sau fluierăturile nu izbucnesc imediat, ci abia după o clipă-două de linişte absolută, aproape materială. Atunci nu poţi ghici dacă sala urmează să-şi manifeste deziluzia sau va erupe în ropote admirative. Clipele acelea constituie un zăgaz care cedează greu, oare opune rezistenţă, pentru ca brusc să se

îndoaie, să se frângă sub greutatea enormă, insuportabilă a emoţiei colective.

Aşa se petrecu şi acum, întocmai când Piticul rosti fără să-şi precizeze poziţia:

— Deci, asta era.

Abatele continuă să tacă, parcă tot nu apucase să se lămurească dacă e stăpânit de încântare sau, dimpotrivă, intrigat la culme. Se uită la Pitic, se întoarse iar spre ecran, apoi se decise:

— Şnapan! Şnapan şi ticălos.

— De ce? zise Piticul. L-am găsit destul de amuzant. Uite, personal, dacă publicul ar mai cere-o, eu aş urmări emisiunea cu mare plăcere încă o dată.

Ca regizat, personajul elegant din camera lui Paşa se ridică şi veni solemn în mijlocul ecranului:

— Dând satisfacţie numeroaselor cereri ale ascultătorilor, domnul Paşa va repeta admirabila sa relatare la orele 21,30. De asemenea, mâine dimineaţă veţi putea asculta aceeaşi expunere la orele 8. Până mâine la prânz primim în continuare cereri din partea ascultătorilor pentru a putea programa reluările de după-masă. Nu uitaţi, până mâine la orele 12 puteţi cere repetarea emisiunii. Domnul Paşa a avut amabilitatea să ne comunice că săptămâna viitoare va aduce unele modificări câtorva fraze, în aşa fel, ca textul, rămânând în esenţă acelaşi, să îmbrace o formă şi mai strălucitoare. Asistenţa va fi, de asemenea, în bună măsură reînnoită şi cu mult mai numeroasă.

Personajul încheie înclinându-se uşor, se retrase şi se urcă în fotoliul său.

— Săptămâna viitoare va fi mult mai atractiv tot programul, spuse Piticul cu jind, calculând dacă îşi va putea face timp liber şi propunându-şi să-l viziteze şi atunci pe

Abate. E însă necesar, adăugă, să-l urmăreşti de mai multe ori pe Paşa, pentru a putea sesiza schimbările pe care urmează să le opereze, cum spunea, doar asupra câtorva fraze. Aici se vede cât de mult valorează lucrul metodic, consecvenţa. Unul oare abia săptămâna viitoare ar lua cunoştinţă de textul lui Paşa, l-ar privi ca atare, aşa cum se prezintă atunci, satisfacţia estetică fiindu-i fatalmente limitată. Nu şi-ar putea da seama de diferenţa dintre cele două variante. Variante — iată cuvântul! Totul trebuie privit ca o variantă dintr-o serie. Plăcerea superioară e să receptezi deosebirile dintre o variantă şi alta. Cu cât seria e mai uniformă, cu cât diferenţele dintre variante sunt mai mici, mai insesizabile, cu atât plăcerea de a le observa e mai mare. Paşa a atins treapta sublimului. „Câteva fraze…”, auzi?, ,,doar câteva fraze schimbate", aşa uşor, imperceptibil. . . Mare lucru, să ştii! Dar, ce-i drept, pentru a-l putea gusta pe Paşa, trebuie să-l urmăreşti, să-l asculţi. Altfel... Dar, vai!...

— Ce ai, omule?

Abatele nu-l mai ascultase. Piticul vorbea, mai exact monologa, cu pauze lungi, aci şoptit, aci aprinzându-se, convins că pipăie adevăruri. Abatele nici nu auzea ce spune, îi făcea şi impresia că oaspetele său debitează prostii si se abandona odihnei: contempla compoziţia grupului TARL şi-i asculta zgomotele atât de plăcut asurzitoare. Tocmai privea luciul unui piston care-i apăru cam prea mat, uşor stins, şi-şi zise că lucrarea ar trebui unsă, când îl auzi pe Pitic văitându-se. Se întoarse spre el şi chiar se sperie când îl văzu palid, albindu-se din ce în ce mai mult.

— Ce ai, omule? îl întrebă.

— Dar... s-ar putea... îngăimă Piticul, ca şi noi abia acum să fi auzit expunerea lui Paşa, iar el să o ţină de cine

ştie când. Poate şi textul de azi să fie doar varianta altuia în care să se fi schimbat câteva expresii ...

— Fii serios, i-o reteză Abatele. Adică tu, cu traiul tău de pustnic, poţi presupune şi asta, dar cum îţi închipui că mie mi-ar fi scăpat dacă ar mai fi ţinut-o? Hai, că pentru mine Paşa nu reprezintă cea mai mare slăbiciune, ba cu cât l-aş vedea mai rar, cu atât mai bine. Deci, să zicem că eu nu-l ţintesc toată ziua cu aparatul, dar cum crezi că mi-ar fi putut scăpa — şi să fi vrut n-aş fi reuşit, — l-aş fi prins pe ecranele altora, n-ai văzut că toată lumea era cu ochii pe el? Aici nu-ţi poate scăpa nimic, încerci tu să faci abstracţie de ceva, dar altul nu vrea, ei, bine, te obligă şi pe tine să iei totul la cunoştinţă. La urma urmei, şi tu poţi să nu mă mai vizitezi pentru a urmări blasfemia aia care de acum văd că ne ameninţă de câteva ori pe zi. Fii, totuşi, liniştit. Cu asta numai de azi a început. A mai avut altele, la fel de spirituale, pe asta însă n-a mai spus-o. N-ai pierdut nimic.

Piticul abia începuse să-şi revină, la asigurarea că ediţia la care asistase fusese cea princeps, când se veşteji din nou.

— Cum adică să nu te mai vizitez? zise. Nu înţeleg... Rămân la tine să prind şi programul de la 21,30, iar dimineaţă înainte de 8 mă înfăţişez din nou. Nu vreau să-mi scape nici o emisiune. Şi apoi să ştii că e foarte plăcut să călătoreşti cu taxiul. Până peste o săptămână maşina va fi mult mai mare, aglomeraţia sporită cu câtva la sută, dar ce are a face? Poate o prind tot pe cea cu care am venit... Poate chiar am să mă nimeresc şi cu unii din pasagerii de atunci... Ei, ce ştii tu! Ba abia de acum am să vin pe la tine. Nu înţeleg de ce zici să nu te mai vizitez.

— Bine, frate, eu nu zic să nu vii. N-ai decât, după cum vezi (Abatele făcu un gest larg cu mânuţa lui zbârcită spre camera imensă ca un stadion acoperit), loc avem

destul, încapi şi tu. Spuneam că nu e obligatoriu să te deplasezi numai pentru Paşa. Dacă ţi-a căzut aşa cu tronc îl poţi foarte bine admira din propriu-ţi bârlog.

— Adică îmi sugerezi să mă cuplez la reţea. Chiar tu... Ştii că de asta m-am ferit ca de ciumă şi acum vii tu să mă nefericeşti. Nu zic, programul lui Paşa e inteligent şi promite să fie tot mai pasionant, dar îl pot vedea de la tine. De ce să renunţ la singurătatea mea? Nu pot.

— Nu mai e nevoie de nici o cuplare, spuse Abatele rece. Nu ţi-ai dat seama? Eşti legat cu aparatul meu? Ţi-e de ajuns, până peste cap. Stai la tine în casă. Îţi deschizi aparatul. Îmi prinzi ecranul meu. Acolo obligatoriu îl vei vedea pe Paşa. Eu voi avea chef să-mi stric ochii pe cu totul altă arătare? Mai mult decât probabil. Dar în ce casă crezi tu că o să mă pot uita să nu văd un alt ecran pe care să apară acelaşi Paşa, simpaticul, atotstăpânul nostru Paşa? Ai înţeles? Prin mine eşti legat de întregul oraş, poţi vedea tot, după cum tu, te asigur, eşti ţinut sub observaţie ca şi mine. Toţi te văd, te studiază, fac experienţe pe tine. Poate mai mult decât asupra mea pentru că tu nu ştii că eşti privit, nu te ştii feri cum fac eu, trăieşti cu iluzia că stai închis în izolarea ta vrăjită şi faci ce te taie capul, năzbâtii, drăcovenii, eşti spontan, deci mult mai interesant, un şoarece alb mult mai preţios pentru milioanele tale de telespectatori.

— Taci!... taci!... taci!...

Cât timp vorbise Abatele, cu vocea lui rece, egală, cum ar fi dictat o sentinţă, Piticul încercase de mai multe ori să-l oprească, întinsese mâinile spre el a implorare, îl ameninţase cu pumnii. În cele din urmă nu mai putu răbda şi izbucni într-un plâns zguduitor, bărbătesc, frângându-se sub lacrimi ca un arc. Explozia aceasta se produse însă prea târziu, de abia când Abatele îşi încheiase

îngrozitoarea-i sentinţă şi când, oricum, s-ar fi oprit şi de la sine.

— Taci!... taci!... continua Piticul să şuiere printre suspinele ce-i zgâlţâiau întregul corp micuţ, de păpuşă bătrână, mult timp după ce Abatele nu mai spunea nimic, când în toată încăperea nu se mai auzeau decât scrâşnetele capodoperei TARL.

Abatele nu-l opri, nu încercă să-l consoleze, ştia şi el că plânsul face bine.

Abia când, ştergându-şi ochii, Piticul zări pe ecranul uitat asupra aceleiaşi imagini, locuinţa lui Paşa cu oamenii tăcuţi pe mobile, se mai linişti şi suspinele se răriră şi scăzură ca spasmele unei furtuni în destrămare.

— Deci, chiar dacă ar fi adevărat tot ce spui, zise într-un târziu, cu glasul stins, daca acesta nu e numai un coşmar, din care să mă trezesc, dacă e aşa, voi avea totuşi o mângâiere: voi putea vedea şi de la mine pe Paşa?

— Sigur, puiule, îl vei vedea şi mâine şi poimâine şi aşa mai departe până la sfârşitul zilelor tale. Sau alor lui. Pentru că îi prevăd un sfârşit nu prea îndepărtat. Cred că se va găsi cineva din atâtea milioane care să se joace cu un exploziv pe la subsolul casei lui.

— Iar! Azi eşti pornit numai să mă chinuieşti. Dar cum îţi închipui? Să rămânem fără Paşa? Hai, recunoaşte că glumeşti. E de neimaginat. Glumeşti, nu-i aşa, serenissime? Spune că n-o să se joace nimeni cu substanţa aceea pe lângă locuinţa lui.

Piticul zâmbea. Îşi revenise complet. Posibilitatea lichidării lui Paşa părea atât de exclusă că optimismul îl cuceri progresiv.

— Ce n-am înţeles din precizările sale, în legătură cu săptămâna viitoare, continuă Piticul însufleţit acum după plâns, aproape vesel, înseninat, e amănuntul cu asistenţa.

La ce asistenţă se referea că va fi mai numeroasă, la telespectatori?

— Nu, el e modest, nu despre ăştia spunea. Zicea de cei din camera lui, de invitaţi. Va apărea cu distribuţie nouă şi mai numeroasă. Va îngrămădi mai mulţi pe lângă el.

— Asta, se lansă Piticul în comentarii cu căldura cu care îţi place să dezbaţi mereu un subiect preferat, asta ar avea doar o însemnătate vizuală, adică, într-un fel, cadrul ar fi întrucâtva diferit, dar, sigur, n-are nici o înrâurire asupra textului.

— Ei, uite, venerabilul meu amic, exact la asta mă gândeam. Vezi, asta mă emoţionează în prietenia noastră, coincidenţele acestea de cugetare. Uite, până azi n-am meditat la problema pe care pramatia de Paşa se vede că o ştie. S-ar părea, dacă judeci mai atent, că un cuvânt, o propoziţie, nu e aceeaşi în orice împrejurare, aşa cum eşti tentat să crezi. S-ar părea că o propoziţie are o anumită structură, o anumită greutate spusă între câţiva auditori şi o altă structură, o altă greutate pronunţată când eşti înconjurat de mai mulţi. Nu se ştie care e structura, greutatea ideală, cea adevărată (şi, în definitiv, dacă vorbirea are aşa ceva), dacă e bine să te lansezi în faţa mulţimilor sau mai discret, aşa, în cercuri cu diametrul mai mic. Dacă e indicat s-o iei treptat, de la unul-doi până-i prinzi pe toţi, în sfârşit, o seamă de posibilităţi foarte încurcate pe care numai bietul Paşa le stăpâneşte la precizie. Ştie ăla ce ştie.

Era acum rândul Piticului să nu asculte. Consideraţiile amicului său îi apăreau goale de orice sens, şerpuite şi total inutile. Nu-l priveau câtuşi de puţin, nu-l atingeau. El se simţea cuprins de o tulburătoare fericire şi anume, nu de oricare parte a fericirii, ci de cea incipientă şi care e şi cea mai insuportabilă. Dădea din picioruşele ce-i atârnau

de pe fotoliu, la treizeci de centimetri deasupra parchetului, îşi freca mâinile, îşi zâmbea sieşi. Până şi lucrarea artistică a grupului TARL, în legătură cu care de mai multe ori îşi propusese să înveţe mecanica pentru a reuşi odată să o strice, i se păru fermecătoare. Îi învălui într-o privire mângâietoare roţile dinţate care se ronţăiau reciproc, tuburile cu aburi, coşurile care propulsau în tavan caiere groase de fum, sirenele ce se săltau uneori şi spintecau toate celelalte zgomote cu şuierături ascuţite. Emoţii necunoscute îl cuprinseră, se simţi apăsat de duioşie. În lumea noastră stăpânită de energia nucleară, o asemenea mirare a vechiului, în cazul acesta a bătrânei maşini cu aburi la modă cu secole in urmă, îţi aducea în casă o antichitate pierdută pentru totdeauna, caraghioasă, pitorească, pe deasupra dinamică şi sonoră, deci acţionând asupra simţurilor noastre cu mult mai multe şanse decât o statuie elină, încremenită şi mută.

Piticul, tot răsucindu-se în fotoliu, zări la un moment dat din nou ecranul aparatului $B^2$59±V4. Tresări şi-şi reproşă minutele cât nu se gândise la Paşa. Aşa se întâmplă uneori: de fericire poţi uita chiar subiectul fericirii.

— Tu vorbeşti serios când spui că sunt în legătură cu întregul oraş? îl întrebă pe Abate încercând să se obişnuiască cu o situaţie care încă-l neliniştea, dar pe care n-o mai alunga cu atâta cruzime.

— Nu vorbesc nicicum, nici serios, nici altfel; e o evidenţă care mă scuteşte de a mai vorbi.

— S-ar putea, în definitiv, să ai dreptate. N-am încercat, o să văd când mă întorc la mine. N-am încercat niciodată să intru în legătură cu altcineva din oraş, când deschideam, foarte rar, aparatul, te căutam pe tine şi atâta tot. Nici măcar n-am avut curiozitatea să văd ce urmăreşti tu pe ecranul tău. S-ar putea, aşa cum afirmi tu, ca prin

intermediul aparatului tău să fiu legat de întreaga reţea. Dacă e aşa, pe lângă multele nenorociri cărora le sunt expus, dintre care cea mai mare e că în felul acesta sunt şi eu supravegheat de toată liota curioşilor, voi avea totuşi bucuria să...

— Dar mai termină odată cu neghiobul ăsta de Paşa al tău că m-ai exasperat suficient! îl întrerupse Abatele. Ţi-am apus, ţi-am dat toate asigurările că-l poţi admira cât doreşti. Acuma dă-mi şi mie voie să trăiesc.

— Nu asta voiam să zic, o întoarse Piticul, deşi exact aceasta ar fi urmat să spună. Voiam, găsi el la repezeală o altă pistă care crezu că-i va fi pe plac celuilalt, voiam să spun că asta mi-ar uşura şi mie cercetările, pe care o să le încep chiar de azi. Voi porni metodic de la măsuratul pisicii, periodic, cu maximum de atenţie, dar, dacă voi putea vedea tot oraşul, îmi va fi mult mai uşor să înregistrez mersul evenimentelor în ansamblu, fenomenul reduc...

Abatele îi acoperi gura cu un gest atât de energic că amândoi se clătinară şi căzură, ca într-o figură de lupte libere, pe covor.

— Aici ţi-ai găsit să trăncăneşti? Să nu te apuci — mă înţelegi? reţii? — nici acasă, să nu-mi începi să bolboroseşti nici de unul singur, nici vreodată când mă vei chema la aparat să nu-mi aminteşti despre problema respectivă. Priveşte-i numai!

În timp ce se ridicau potrivindu-şi îmbrăcămintea caraghios de largă, priviră ecranul spre care Abatele arăta cu un gest demascator. Toţi invitaţii lui Paşa, în mijloc cu amfitrionul, erau coborâţi de la locurile lor unde până atunci stătuseră nemişcaţi şi, în picioare, cu o nestăpânită curiozitate, se uitau în camera Abatelui.

— I-ai văzut? urlă Abatele congestionat. Vrei să mai vezi? Poftim! Uite-i acum pe ăştia! Pe ăştia! Mai vrei? Uite-i

pe ăştia!

Răsucea smucit butoanele aparatului aducând pe ecran la întâmplare, alte şi alte grupuri, toate uitându-se cu ochi măriţi la ei. Lumea se oprise pe străzi în faţa B^{2}59±V4-urilor publice, pe ecranele cărora, fără excepţie, era prinsă camera Abatelui; în birouri, în locuinţe particulare situaţia se repeta invariabil. În laboratorul unui savant coleg, acesta ţinea sub observaţie odaia Abatelui, având nişte căşti pe urechi şi aştepta cu zâmbetul crispat al visătorului sigur de lovitura în plin.

Abatele se lăsă moale pe covor şi-şi prinse tâmplele în mâini. Rămase aşa multă vreme, poate aşteptând să se liniştească, să se convingă că ireparabilul nu se produsese, că intervenise exact în clipa fatală şi-l readusese la tăcere pe Pitic la timp — poate inconştient, nemaigândindu-se la nimic, frânt.

Târziu se ridică şi, fără vlagă, cu paşi târâţi, purtând parcă greutăţi de puşcăriaş la glezne, se îndreptă spre capodopera grupului TARL. Privi peretele mecanic, îl contemplă piesă cu piesă, nu pentru că nu i-ar fi cunoscut fiecare şurub, fiecare rotiţă, fiecare curea de legătură, ci pentru că avea mişcările greoaie, muşchii de abia îl mai slujeau, se simţea neputincios, sfârşit.

Întinse braţele spre maşinile uruitoare şi-şi lipi palmele de piesele ce se mişcau egal, indiferente. Milioanele de concetăţeni care-l vedeau ar fi putut crede că reputatul învăţat vrea să-şi vâre degetele între roţile dinţate aşteptând să-i fie prinse şi strivite, ca în câteva clipe să fie apucat cu totul de angrenaj, tras şi sfârtecat. Nu aceasta era însă intenţia Abatelui. El pipăi maşinăria ca un orb, dar ca un orb expert, până nimeri amplificatorul. Îl răsuci, continuă să-l învârtească până consideră că

mişcarea operei s-a accelerat la maximum, iar zgomotul a atins punctul extrem.

— Iartă-mă, zise atunci, potolit, deşi cuvintele nu i se auzeau, numai buzele i se mişcau aproape tremurând, să nu fii supărat pe mine, te-am nedreptăţit, dar înţelegi că era să mă nenoroceşti. Bine că s-a încheiat aşa, că nimeni n-a aflat nimic. Am nevoie de amiciţia ta şi, mai ales, de pisica ta. Trebuie s-o măsori în fiecare zi, la aceeaşi oră, şi datele să mi le comunici. Ţi-am spus, dacă pentru tine e greu, împrumută-mi-o pe vreo cincisprezece zile, după care ţi-o restitui. Sau nu vrei să te desparţi de ea, ţii s-o măsori tu? E bine şi aşa, numai să lucrezi cu mare atenţie, cu toată răspunderea. Ce spui?

Abia atunci se întoarse cu un surâs de împăcare şi-l căută din ochi pe Pitic. Acesta însă nu se mai vedea nicăieri. Uşa rămăsese întredeschisă.

Fumul îmbelşugat produs de capodopera grupului TARL se revărsa cu greu afară. Zgomotul făcea să trepideze o bună parte a universului.

În ecranul aparatului $B^2 59 \pm V4$ colaboratorii celebrului Paşa îşi reluaseră locurile pe mobile şi, tăcuţi, fără să se privească, aşteptau ora 21,30.

Liniştea lor îl intrigă pe Abate. De unde atâta calm? Nu cumva?... Începu să-şi suspecteze securitatea adăpostului subteran. S-ar putea ca un aparat foarte puternic să fi interceptat discuţia dintre el şi Pitic, destăinuirile făcute adineauri, şi să se fi găsit o soluţie. Dar şi aşa stând lucrurile, nimeni nu-i va putea contesta meritele. Rolul său capital în descifrarea teribilei enigme va fi unanim recunoscut, iar gloria care, capricioasă, îl cam ocolise pe când era mare, acum dădea târcoale staturii lui plăpânde, făcând-o să se simtă gigantică.

FEMEIA VENITĂ DE SUS

Primul gând al lui Adam, odată ce ieşi în stradă, fu să treacă pe la cel mai apropiat chioşc de ziare. Trebuie, totuşi, să văd cum arată, îşi zise el, să-i văd fotografia într-o revistă. O fi pueril, dar suntem încă dominaţi de văz. Înainte de a mă cufunda în lectura unor ample studii, care ne vor inunda, fără îndoială, vreau să o văd pe ea. Măcar aşa cum e surprinsă de lentila unui aparat fotografic.

Îşi dădea seama că cedează unei ispite.

Toată dimineaţa rămăsese în casă, pradă unei tristeţi, poate că frumoase. Era conştient că asistă la înmormântarea unei vârste a Pământului. Sosise, deci, acel moment aşteptat, prevăzut, temut, când pe bătrâna noastră planetă coborâse o fiinţă de altunde. Născută altundeva decât noi, de o cu totul altă stirpe, un adevăr bănuit numai, dar faţă de care trăiam cu conştiinţa împovărătoare că va trebui să ne întâlnim cândva. Până acum, de la începutul începutului, nu ne loviserăm unii de alţii decât noi între noi. Ne războiserăm, ne urâserăm profund, ne adulaserăm, ne negaserăm sau ne aprobaserăm zgomotos, ne ridicaserăm statui unii altora, noi între noi. Aceeaşi modestă familie de pământeni. Ceea ce luaserăm drept extreme, super-civilizaţia şi vârsta triburilor antemetalice, se apropia până la desfiinţarea oricărei distanţe. Nu eram decât fiii, mai bătrâni sau rămaşi mai nevârstnici, ai aceleiaşi planete-mumă. Şi... dintr-o dată: prezenţa între noi a unei vietăţi picate dintr-o stea! Se crease, nemărturisită, o solidaritate între noi, pământenii, între cel mai recent laureat al premiului Nobel şi şlefuitorul, încă, al securii de piatră, pentru că toţi eram fraţi, noi cei câteva miliarde — în faţa unui singur exemplar, fatal apărut printre noi. Era un moment de

răscruce în existenţa noastră de mii şi mii de ani şi Adam îl intuia, se bucura, sau poate se simţea cuprins de regret. Era o revărsare dintr-o albie de mult statornicită şi asta totdeauna, şi la proporţii mult mai mici, înseamnă o tulburare în miezul fiecăruia.

Poate era bine ca evenimentul să se petreacă mult mai târziu, chiar după dispariţia noastră. Dar el a avut loc, *un sol al altui corp ceresc se găsea acum între noi* şi noi eram cei sortiţi să luăm cunoştinţă prin bietele noastre simţuri de prezenţa lui.

Vreau să văd cum arată, îşi zicea Adam, cu o încăpăţânare de copil.

Străbătu parcul umbros; răcoarea îi făcu bine, fără să-l liniştească.

Stătuse în casă toată dimineaţa, după auzirea ştirii la radio. Ar fi amânat oricât confruntarea cu un adevăr devenit inevitabil. Comunicatul oficial, transmis din jumătate în jumătate de oră, nu dădea alt amănunt decât că avem de-a face cu „o fiinţă înzestrată cu raţiune, de sex feminin". Înseamnă că prezintă unele analogii cu moi, îşi zicea el, din moment ce, la prima vedere, i se poate determina genul. Încotro, nu se difuza decât câte o declaraţie luată diferitelor marcante personalităţi ştiinţifice.

El ceda acum unei curiozităţi sâcâitoare. Trebuia în cele din urmă să vadă chipul misterioasei fiinţe.

Grupuri agitate staţionau pe alei şi discutau, sau se îndreptau grăbite spre centrul oraşului. Adam nu reţinu nici un fragment de dialog.

Se petrecea cu el ceva cu totul ciudat. De atâţia ani, de când se gândea la posibilitatea aterizării unei fiinţe de pe o altă planetă nu-l preocupa într-atât înfăţişarea eventualului intrus, cât reacţia concetăţenilor. Cum ar arăta momentul unei atari apariţii? Cum vor funcţiona

birourile, tramvaiele, brutăriile? Dacă ar fi vara, lumea s-ar plimba la fel, cu bărcile pe lac sau, iarna, şi-ar continua programul de patinaj? O conferinţă fixată chiar pentru ziua aceea ar avea loc, sau sala ar fi goală şi vorbitorul şi-ar desfăşura expunerea (să zicem despre viruşii gripelor) în faţa scaunelor pustii, numai pentru a-şi îndeplini corect obligaţia, sau nu s-ar prezenta nici el? Încercase să-şi imagineze cum ar arăta în ansamblu, la nivelul nostru pământesc, o atare zi, iar acum nu-l interesa decât cum arată ea, neglijând cu totul manifestările din jurul lui.

Ieşi din parc, o lua la stânga şi se opri la chioşc.

— Aveţi Femina de azi?

— S-a terminat.

— Dar Cosmosul în imagini?

— Nici.

— Ce altă revistă ilustrată apărută azi-dimineaţă aveţi?

— Nici una. Dumneata nu vezi rafturile? Am fost prădată pur şi simplu. Nici nu ştiu cum ies cu încasările, cine mi-a dat bani şi cine nu. Nu mai am nici ziare cu fotografii.

— Cum arată ? întrebă Adam.

— Îm! Drăguţă, dar nu cine ştie ce. Mă aşteptam la ceva mai... Nu înţeleg de ce se omoară lumea după ea. Dacă mai stă asta două zile aici, simt că mă internez la nebuni. Uite, aceea e a unsprezecea ediţie specială scoasă de azi-dimineaţă. E tot ce mai am.

Adam luă foaia volantă, cu cerneala de tipar încă neuscată şi ieşi. O citi, dibuind prin vacarmul străzii ca somnambulii. Nu era reprodusă nici o fotografie, dar urmări cu încordare textul. Erau în total patru materiale.

Sus, un interviu cu cel mai proaspăt cosmonaut, aterizat abia de câteva ore:

— Aţi aflat senzaţionalul eveniment înainte de a coborî pe Pământ?

— Da, prietenii mei de la baza de lansare m-au ţinut la curent cu tot ce se petrece important pe Pământ. Duminică, de pildă, mi-au comunicat rezultatele la fotbal, care, vă imaginaţi, mă interesau în mod deosebit. Era firesc să mă anunţe azi-dimineaţă despre neaşteptata apariţie a unei femei din altă planetă.

— Iertaţi-ne, aţi accepta să vă căsătoriţi cu dânsa?

— Cu întrebarea aceasta v-aş invita să vă adresaţi soţiei mele. Aş dori, însă, prin intermediul ziarului dumneavoastră să transmit un cald salut colegei mele sosite azi pe Pământ şi, totodată, felicitări cordiale muncitorilor, tehnicienilor şi oamenilor de ştiinţă de pe planeta Marte, vecină şi prietenă, pentru frumoasa lor realizare.

— Vă mulţumim!

Urma un reportaj din Grădina botanică. Odată aterizată *marţiana* (termenul era preluat fără niciun discernământ; planeta de origine a misterioasei vizitatoare părea a nu fi fost identificată cu certitudine) în câteva şedinţe operative s-a hotărât ce-i de făcut cu ea. Într-un container special, cu care de obicei se transportă substanţele radioactive, ea a fost condusă în serele noi din partea de sus a parcului botanic. Pentru această măsură au trebuit să fie învinse o seamă de dificultăţi. În prealabil, plantele rare, spre a fi cruţate de o eventuală contaminare, au fost mutate în serele vechi. Comisiile însărcinate cu încheierea proceselor verbale asupra deplasării preţioasei vegetaţii, ca şi lucrătorii angrenaţi în acţiune, şi-au îndeplinit misiunea cu conştiinciozitate, într-un timp mai scurt decât cel prevăzut. S-a avut totuşi în vedere ca un palmier (*Musa sapientum*), un banan (*Musa paradisiaca*) şi

câţiva nuferi (*Nymphaea alba*) să fie lăsaţi la locul lor pentru a li se putea constata comportarea la radiaţiile emise de un corp organic din altă planetă. Pereţii transparenţi din plastic şi sticlă ai serei au fost imunizaţi, pentru a nu transmite în afară forme nocive de energie, asigurându-se în acest fel o bună vizibilitate din partea vizitatorilor asupra exemplarului expus, ca şi o perfectă securitate. Printr-o bună organizare, atât teoretică cât şi practică, toate aceste complicate acţiuni s-a reuşit să fie îndeplinite în numai trei ore şi jumătate. Posturile de radio şi televiziune vor transmite de la faţa locului emisiuni speciale pentru informarea publicului.

Circulaţia era din ce în ce mai deasă, dar Adam nu-şi întrerupse lectura. Urmărind rândurile de tipar, cu atenţie crescândă, se orienta printre pietoni ca liliecii.

Parcurse câteva sute de metri citind un foarte lung interviu cu „*celebrul savant B., o autoritate în materie, larg cunoscut şi pe plan mondial, care, mai ales în ultimele două decenii, s-a ocupat de existenţa vieţii pe alte planete şi care a avut amabilitatea să ne acorde câteva minute...*“

„... care a avut amabilitatea să se ocupe de existenţa vieţii pe alte planete şi să ne acorde…” corectă Adam prezentarea în gând, devenit dintr-o dată vesel în faţa sobrietăţii frazei.

— *Ne-ar interesa foarte mult, şi pe cititorii noştri deopotrivă, să aflăm reacţia dumneavoastră la aflarea veştii că suntem gazdele neprevăzute ale unei fiinţe extraterestre. Toată lumea cunoaşte soliditatea teoriilor dumneavoastră conform cărora prezenţa vieţii pe alte corpuri cereşti e categoric exclusă, date fiind condiţiile cu totul nefavorabile apariţiei organismelor vii în afara Pământului.*

— *Reacţia e reacţie!* (Aforism perfect, notă Adam în gând, debut mai mult decât promiţător.) *Aş prefera să nu discutăm despre reacţiile mele, atunci când abordăm un subiect de interes mult mai general. Dacă aţi amintit, totuşi, modesta mea activitate apreciată pe toate meridianele globului, am veni, cred, în sprijinul maselor de cititori dacă*
ne-am referi la ea.

— *Este exact ceea ce doream. Dumneavoastră susţineţi cu dovezi de necombătut că nu poate exista viaţă pe alte planete.*

— *Da. Am susţinut şi susţin. Rezultatele cercetărilor noastre confirmă pe deplin această poziţie. Sper că aţi parcurs studiul nostru apărut în... ca şi...*

Urma un exhaustiv memoriu de lucrări.

— *Şi totuşi, în primele ore ale zilei de astăzi, între noi a apărut o persoană dintr-o altă planetă. Cum interpretaţi fenomenul?*

— *Pentru că — deşi notorietatea m-a obligat adeseori să dau interviuri, modestia, pe care o socot indispensabilă omului de ştiinţă, face să-mi displacă acest gen publicistic, — aş prefera să purtăm o discuţie. De aceea, vă pun eu o întrebare: despre ce persoană e vorba?*

— *O fiinţă raţională, care se găseşte acum în Grădina botanică.*

— *Mai înainte aţi numit-o persoană, şi bine aţi făcut. Eu n-am negat niciodată posibilitatea ca în Cosmos, în afara Pământului, să poată exista persoane sau fiinţe raţionale, ca să vă reiau expresia. Eu am dovedit doar, fără putinţă de a fi contrazis, că pe alte planete nu poate exista viaţă. Ceea ce e cu totul altceva. Viaţă în formele ei inferioare, ca fenomen fizic şi biologic. Viaţa ca noţiune, în sens filozofic, pentru că, aţi aflat, ştiinţele se întrepătrund.*

— Sau, poate, dumneavoastră vă refereaţi doar la planeta Marte. S-ar putea ca distinsul oaspete să vină din altă parte.

— E adevărat că eu am epuizat, după puterile mele, toate adevărurile care s-ar putea referi la planeta Marte, dar ştiinţa pe care o slujesc are forţă de generalizare. Implicit am analizat şi condiţiile existente pe celelalte corpuri cereşti.

— Deci viaţa e imposibilă oriunde. Dumneavoastră susţineţi...

— Toată viaţa mea n-am susţinut nimic. Şi nu susţin nici acum.

— Sau negaţi...

— N-am negat niciodată nimic şi nici nu neg. Detest exclusivismul.

— Permiteţi-ne ca, mulţumindu-vă în numele cititorilor noştri, să remarcăm absoluta consecvenţă faţă de întreaga, bogata dumneavoastră activitate, consecvenţă demonstrată încă o dată cu prilejul acestui interviu...

— Discuţie, ţin foarte mult la acest termen.

— ... acestei discuţii. Ne-am îngădui o ultimă întrebare. Cititorii noştri care, sunt convins, vor vizita în număr cât mai mare serele noi din Grădina botanică, vor putea avea fericita ocazie de a vă întâlni acolo printre ei, pe dumneavoastră care, nu numai că aţi lămurit tainele astrobiologiei, dar sunteţi şi singurul savant deţinător de patru ori al unui prestigios premiu internaţional?

— Nu, regret, dar nu le pot oferi această ocazie. Noi studiem materia din punct de vedere abstract, fenomenologic, nu intră în preocupările noastre cercetarea ei în forme concrete şi pe un număr redus de exemplare. Curiozitatea ieftină nu poate caracteriza pe adevăratul om de ştiinţă.

— Convinşi că oferim cititorilor noştri date nepreţuite în legătură cu strania fiinţă din Grădina botanică, subiect ce suscită un interes fără precedent, nu numai în rândurile cetăţenilor oraşului nostru, ci în întreaga lume, vă mulţumim, încă o dată.

Adam trecu pe sub nişte geamuri larg deschise. O fată cu batic subţire scutura de zor şi cânta concurând radioul care, deschis la maximum, emitea muzică de estradă.

În colţul de jos al paginii, o ştire succintă: *Noi amănunte în legătură cu ciudata apariţie aterizată în oraşul nostru. Grădina botanică, fermecătorul colţ natural al oraşului nostru, vizitat, de obicei, doar de excursionişti şi pensionari, a devenit subit un adevărat loc de pelerinaj. Până la această oră, după o estimare aproximativă, 8582 de persoane au trecut prin faţa serelor noi. Mulţi dintre ei refuză să plece şi, aşezaţi pe iarbă, urmăresc gesturile „femeii cereşti”. Noi şi noi curioşi continuă să sosească. Şi-au făcut apariţia reporterii posturilor de radio şi televiziune ca şi operatorii cinematografici. Ne exprimăm convingerea că un număr cât mai mare de vizitatori se vor îndrepta spre Grădina botanică, pentru ca impresia ce o va face oraşul nostru „musafirei“ să fie dintre cele mai favorabile. Pentru amatorii din alte localităţi, anunţăm că se primesc comenzi la hoteluri prin prenotări telefonice. Intrarea în grădină este gratuită. Cetăţeni! De atâtea ori aţi răspuns apelurilor lansate prin ziarul nostru. Dovediţi şi acum aceeaşi disciplină şi înţelegere a situaţiei. Deci, cu toţii în Grădina botanică!*

*

Studierea „ediţiei speciale" nu fu de loc o treabă comodă pentru Adam. Nu numai că străzile, pe măsură ce se apropia de centru, erau tot mai precipitate şi navigarea printre pietonii repeziţi şi exaltaţi devenea din ce în ce mai dificilă, dar la fiecare câţiva paşi era oprit cu aceleaşi întrebări:

— Unde aţi găsit „ediţia specială"?

— Nu mi-o daţi mie că v-o plătesc cu cât nu face?

— Nene, promiteţi-mi că mi-o daţi mie când terminaţi de citit.

Abia când se pregătea să împăturească foaia, îşi dădu
seama că vocea subţire care-i cerea promisiuni îl urmărise tot timpul drumului. Se întoarse şi văzu ţinându-se de el un puşti pistruiat, cu nasul julit.

Sintetizând informaţiile despre misterioasa fiinţă feminină, divulgate de ziar, Adam începu să se întrebe serios dacă ea există cu adevărat. Mai degrabă ar putea fi vorba de o expoziţie în cadrul căreia, să zicem, ar figura un robot sau chiar un manechin, opera cine ştie cărui fantezist. Sau un carnaval, la spartul căruia, mâine dimineaţă, în zori, să se anunţe triumfal:

— Prin tragere la sorţi, se acordă premiile celor care au recunoscut în „marţiană” pe frumoasa actriţă X...

Adam se opri şi căută cu ochii în înghesuială pe perseverentul pistruiat spre a-i da ziarul, dar hârtia îi fu smulsă de câteva mâini care o sfâşiară cu lăcomie. Fericiţii intraţi în posesia câte unui petec se scufundară brusc, cum ar sări în apă, în descifrarea textului însuşit. Copilul se repezea de la unul la celălalt:

— Nene, promiteţi-mi că-mi daţi mie bucăţica aia, când terminaţi.

Vrea să le adune, să refacă întregul, gândi Adam, cu părere de rău că nu s-a grăbit să-i dea ziarul mai repede. E atras de o fantasmă căreia trebuie să-i dea contur. Dacă ar şti ce obţine, s-ar lecui de la început. Totuşi, e mai bine că ziarul a fost rupt şi că băiatul nu va intra în posesia fragmentelor. Cu ce s-ar alege?

Probabil e un spectacol, începu să se dumirească. Vreo trupă de estradă în turneu cu un program axat pe subiectul atât de la modă al întâlnirii cu monştrii din Marte. S-a găsit această formă foarte originală de reclamă (auzi, interviuri cu savanţi şi cosmonauţi, preveniţi, se înţelege, despre ce e vorba, ca să se prindă în joc şi să emită neghiobii cu solemnitate!). Luat aşa, totul i se păru deosebit de reuşit. Contemporanii nu şi-au pierdut cu totul hazul, sunt încă destul de spirituali. Dezamăgirea îi pieri imediat şi se simţi cuprins de o reconfortantă mândrie privindu-şi concetăţenii. Hărmălaia din jur nu i se mai păru un bâlci naiv, în care persoane foarte serioase şi onorabile să se înghesuie pentru a vedea un înghiţitor de flăcări, care scoate panglici colorate pe nas. Dimpotrivă, toţi indivizii din jur, grozav de serioşi şi preocupați, îi apărură ca încărcaţi de un umor enorm. Se vede că toţi au înţeles gluma şi o iau ca atare, el fiind singurul inocent care nu prinsese poanta anecdotei. Bine că s-a dumirit.

*

Era gata s-o ia înapoi, iluminat ca după savurarea unei glume reuşite, când, chiar lângă el, aproape atingând bordura trotuarului, o limuzină neagră frână asurzitor. Recunoscu bărbatul elegant, în costum închis, care coborî.

— Vrei să-ţi pierzi pâinea? strigă acesta omului în uniformă însărcinat cu supravegherea circulaţiei. E cel mai

uşor lucru, să ştii. Lasă lumea să meargă, acuma te-a apucat conştiinciozitatea? Dumneata ştii unde se duce poporul?

— În Grădina botanică, să trăiţi!

— Şi ce caută poporul în Grădina botanică? Merge să se plimbe, să miroase florile, ce caută? Ei?

— Poporul merge să vadă femeia din Marte, să trăiţi!

— A! Văd că ştii şi totuşi produci dezordine. O faci conştient. Oraşul nostru are cinstea de a fi primul vizitat de femeia din Marte şi dumneata produci dezordine. Împiedici lumea să meargă să-şi facă datoria. Noi ne muncim să asigurăm mobilizarea, şi dumnealui se opune! Dispari urgent din ochii mei şi să nu te mai prind că bruschezi masele de curioşi care se îndreaptă în mod disciplinat spre locul
indicat! Pieri!

— Te salut, te salut! îl recunoscu la rându-i pe Adam în mulţime, să trăieşti! Mergi şi dumneata? Foarte bine, foarte bine, mă bucur că vei fi prezent. Hai în maşină, dacă vrei.

Adam făcu câţiva paşi vrând să-l întrebe la ce oră are loc reprezentaţia, dar maşina pornise în viteză.

*

Abia pe străzile în pantă, ce urcă din centru spre Grădina botanică, fu copleşit, treptat, dar în scurt timp, de o realitate insolită ce i se dezvăluia cu toată impudicitatea.

Cartierul era unul din cele mai liniştite ale oraşului. În ziua aceea însă, totul parcă se răsturnase. Senzaţiile nu mai urmau drumul cunoscut, se încurcau unele pe altele şi la un loc biciuiau corpul cu cruzime. În cazul unui bombardament din senin ori al apariţiei unei balene vii

printre autovehicule, peisajul n-ar fi reuşit să se facă mai de nerecunoscut. O mulţime enormă, nediferenţiată, se revărsa cu greutate, vâscos, pe toate străduţele, cucerind palmă cu palmă panta ce ducea spre cele câteva hectare de pădure ale grădinii. Maşini de toate mărcile şi culorile, cu frânele încordate, încercau să se mişte, să-şi facă loc cu boturile printre corpurile înghesuite unul în altul, compact. Un camion prăfuit rămăsese ca înnămolit în mijlocul străzii. De sub prelată, chipuri comune de ţărani şi ţărănci tinere priveau masa ce se opintea să curgă pe lângă ei. Ochii lor erau transfiguraţi de o fericire năucitoare, încât era limpede că nu ţin să vadă şi altceva, că spectacolul îi satisface şi atât, prin absurdul său. De altfel, fără ca ei să ştie, şoferul dezarmat, părăsise cabina şi intrase în şuvoiul gros, ei rămânând, punct stabil, deasupra mulţimii învălurite, ameţiţi de ceea ce li se arată ochilor. Pe margini, balcoanele nefolosite probabil de la zidire, erau înţesate. Prin grădini, peste rondurile stilizate cu pasiune de maniac, grupuri iuţi se fugăreau, tăcute, conspirative, escaladând gardurile, dintr-o curte în alta, cu planul manifest de a ajunge sus înaintea populaţiei opintite în stradă. Claxoanele realizau o hărmălaie de iad. Copiii apucaţi de panică erau arboraţi deasupra capetelor ca argumente pentru o imposibilă întâietate. Ţipete de femei revendicau privilegii. Se cerea de pretutindeni ordine şi se căutau cu disperare soluţii de înaintare mai rapidă.

Un avion viră foarte jos, înclinat pe o parte, şi dispăru după coroanele arborilor. Libertatea cu care se mişca într-un spaţiu complet gol era de-a dreptul sfidătoare.

Adam reuşi, exploatând fiecare trepidaţie a masei mişcătoare ce-l presa din toate părţile, să se strecoare până spre marginea trotuarului. Un alt efort — şi se aruncă peste gardul de fier, într-o curte. O luă înapoi, traversând

alte curţi şi grădini, tăind un colţ al cimitirului şi, aproape fără să-i vină să creadă, se văzu într-o ulicioară dosnică, furnicând şi ea de lume, într-o mişcare mai rară însă, ca s-o poţi lua în răspăr. Ieşi, tot ocolind, într-un fel de arteră ce despica oraşul spre periferiile din răsărit. Troleibuze încărcate pulsau alte întăriri spre centru. Se urcă într-unul aproape gol ce se retrăgea spre capăt. Toţi cei câţiva pasageri tăceau fără a se privi, jenaţi că nu se află acolo unde e tot restul lumii, sau mândri că nu s-au lăsat atraşi de sminteala colectivă.

*

Aeroportul respira aceeaşi nemişcare uşoară, de libelulă gata să-şi dea drumul în aerul rarefiat de căldură. Aparate argintii, uşoare, aşteptau, parcă, împrăştiate peste tot, o undă de vânt să le ridice în văzduh. Câmpul din jur era şi el uşor, ca şi cum n-ar fi din pământ — decorativ. Totdeauna, lui Adam aeroportul i se păruse o mică zonă ciudată, în care legile gravitaţiei fuseseră abrogate. Totul era aici imponderabil şi dacă obiectele rămâneau la locul lor şi oamenii umblau cu picioarele pe pământ se făcea numai pentru respectarea unei obişnuinţe. De multe ori când era obosit şi-şi simţea capul greu venea aici să se odihnească şi observa imediat cum devine atât de uşor că ar putea pluti. Pasagerii ce soseau sau plecau purtau geamantane enorme, dar le duceau atât de fără efort că păreau goale, ca acelea din recuzita teatrelor.

De data aceasta aeroportul era şi mai uşor, încât aproape vibra.

Adam îşi întâlni prietenul pe care-l căuta şi intră cu el în umbra unei aripi. Umbra era inconsistentă, ca răsfrântă în apă.

— Nu mă duci până la Grădina botanică? îl întrebă Adam.

— Cu plăcere, dar să ştii că obişnuit nu aterizez în copaci. În general, caut locuri mai netede. Vrei să vezi bâlciul?

— Nu. Vreau s-o văd pe ea. Nu-i nevoie să aterizezi, îmi dai o paraşută şi mă descurc eu.

— De când n-ai mai făcut paraşutism? Îmi amintesc ca prin ceaţă că erai o „speranţă“ la proba de punct fix, dar asta trebuie să fi fost foarte de mult.

— Anul trecut. Mă duci sau nu?

— Cum îmbătrâneşte omul, dom’le! Zici că a trecut un an de atunci... Un rând şi jumătate la ziar, felicitări, mi se pare şi ceva diplomă, sau insignă... Cum au trecut toate, dom’le!

— Hai, mă, deapănă-ţi amintirile după plecarea mea! Mă duci sau ce faci? Măcar te mai mişti şi tu. Sau te-au făcut administratorul hangarelor!...

Pilotul căscă şi-şi întinse braţele.

— Eu te duc, dacă zici. Vrei chiar să te sinucizi? N-ai găsit o metodă care să nu ceară concursul meu? Dar dacă zici, eu te duc, nu mă opun hotărârii tale. Ăla ţi-ar conveni, rădaşca aia? E un tip mai antic, nu vreau să ţe vâr într-o marcă prea avangardistă că nu eşti obişnuit. Zici că ăla nu ţi-ar displace...

— Du-mă cu ce vrei, cu un planor, cu un submarin, dacă vrei. Cu unul care face cel mai mare zgomot, să te aud cât mai puţin.

— Am înţeles, excelenţă. Ia verificaţi paraşuta asta!

*

Avionul descrise un arc de cerc, trecu uşor pe deasupra câmpiilor galbene şi verzi, însoţi un timp râul ascuns sub sălcii pletoase, ocoli o pădurice pipernicită şi rară ca o blană roasă, se apropie larg de oraş peste zona industrială gri-ruginie şi se năpusti asupra centrului ca şi cum ar fi vrut să se arunce drept în turlele ascuţite ale bisericilor.

Adam privea în jos pe geam. Zburase de atâtea ori, încât perspectiva îi era familiară. Casele nu-i mai păreau mici, drumurile ca nişte panglici înguste. Tabloul nu i se mai arăta ca o machetă, aşa cum se întâmplă prima dată când îl priveşti din înălţime, ci real. Era în stare să distingă detalii de necrezut. În perioada când făcuse paraşutism sportiv se distra chiar propunându-şi performanţe în descifrarea amănuntelor de pe sol. Aşa deosebea, după altitudinea la care se găsea, tipurile de maşini pe şosele, instituţiile unei aşezări rurale, de ce sex sunt oamenii. Pentru un ochi nepregătit, toate acestea, văzute de sus, căpătau o uniformizare. Dar el ştia că distanţarea lui de ele nu însemna şi anularea trăsăturilor lor, că pentru pământeni toate acestea continuau să-şi păstreze, prin diferenţieri individualizatoare, o importanţă capitală şi el încerca să le observe.

De data aceasta, cu toate că etapa de zbor era foarte scurtă, abia câteva minute, privea Pământul, nu excrescenţele. Pământul... Era, totuşi, neînsemnat, provincial; şi-şi aminti de oaspetele sosit de altundeva. Pământul era o gazdă modestă, căreia i-a picat pe cap o rubedenie îndepărtată, de care aproape nici nu ştia că există, care îl intimidează, nu ştie ce să facă cu ea, căreia ţine totuşi să-i producă o impresie onorabilă. Şi-a pierdut puţin capul şi, din cauza emoţiei, e de o veselie puţin nervoasă, nestăpânită. Are bucuria copiilor care se adună

desculţi, nespălaţi, să vadă pe noul venit, să vadă ce le-a adus. Dacă fiinţa aceea sosită atât de departe n-a adus câteva miliarde de daruri, Pământul e în stare să fie aşa de dezamăgit cum n-a fost niciodată. Îşi privi planeta cu un fel de milă ca faţă de sărăcia părinţilor.

Jos, în faţă, apăru prin risipa clădirilor oaza verde a Grădinii botanice. Adam îşi dete abia acum cu adevărat seama că urma să se arunce cu paraşuta. Săriturile acestea, cu toate că în condiţii normale aveau orice risc aproape exclus, provoacă totdeauna, de fiecare dată, o stare de nelinişte arzătoare. Oricâte lansări ar fi făcut, era convins că starea aceea nu l-ar fi părăsit. Eşti în văzduh, zbori, desprins de toate grijile câte te copleşesc pe pământ, eşti aşa de liber cum te-ai duce la nesfârşit şi nu te-ai mai întoarce şi: dintr-o dată sari! Înapoi, în jos. E un fel de cădere, o frângere. Şi cu cât te apropii, vrei să ajungi mai repede, să se sfârşească odată. Vrei să grăbeşti deznodământul. E puţină nebunie în clipele acelea de grabă către un sfârşit. Şi dacă ai şti că sfârşitul spre care cazi e cel de pe urmă şi tot n-ai putea să-ţi înfrânezi nerăbdarea, n-ai dori ca balansul să întârzie, ci să ajungi, spre indiferent ce. Cobori prea încet şi tu ai vrea să cazi mai repede, cât mai repede cu putinţă. Dacă picioarele ţi-ar sluji la ceva în aer, ai lua-o la fugă, trăgând paraşuta după tine şi ai alerga din ce în ce mai iute până n-ai mai putea şi ai cădea din cauza neputinţei. De aceea, ar fi amânat oricât momentul lansării, ştiind prin ce urmează să treacă, conştient că odată intrat în cădere nu se mai poate opri să nu dorească prăbuşirea până la sfârşit.

— Sari! auzi vocea poruncitoare a pilotului.

Nu se mai gândi la nimic, simţurile îi încetară subit şi se aruncă în gol.

*

Căderea aceasta era, totuşi, altfel. Acum nu se mai grăbea, ar fi vrut ca balansul să ţină, să se prelungească. Ar fi împins cât mai departe clipa întâlnirii. Era în starea premiantului care s-ar vrea strigat cât mai târziu de la catedră. O stare de fericire urcătoare care nu ţine să ajungă în punctul culminant, ci să urce mereu, încet.

Câteodată se întorcea acasă însetat. Îşi simţea corpul încins. Puţin mai lipsea ca în piept să-i apară primele indicii ale transformării lui în cenuşă. Tot drumul nu-şi imagina decât subiecte acvatice, băi în râuri reci de munte, cutremurate de umbră, fântâni ţâşnitoare, fântâni cu roată sau cu cumpănă, fântâni de cartier cu pompă al cărei mâner de fontă e lustruit de palme, sticle de apă minerală puse la gheaţă, ulcioare aburite de răcoarea lăuntrică, ascunse de soare sub brazde ude şi grele de fân... Ajuns acasă, în loc să se repeadă la sticla din frigider, începea dezbrăcarea, exasperant de tacticoasă, îşi punea halatul (obişnuit stătea ca-n orele şcolare de sport, în maiou şi chiloţi), executa tot felul de treburi inutile, deschidea ferestrele sau dădea drumul radioului, — şi abia după aceea îşi turna apă într-un pahar. Aşteptarea întinsă la extrem investea momentul cu o valoare inestimabilă.

Coborârea i se părea prea accelerată, ca şi cum paraşuta nu i s-ar fi deschis. Ar fi vrut să alunece mai lin, mai amânat, să simtă cât mai târziu stabilitatea pământului sub tălpi. Întâlnirea cu un semen dintr-un alt corp ceresc îi apăru din cale afară de fadă, revoltător de obişnuită. Se frângeau *acum* nişte paralele care curseseră neabătute zeci de secole şi acum se încrucişau. Punctul acestei interferenţe depăşea inimaginabil tot ceea ce numim *eveniment* şi îl indigna uşurinţa, banalitatea cu care

se produce. „Fiinţă raţională de gen feminin...” Stupizenie curată! Nici n-avem limbajul format pentru a denumi ,,fiinţa“ şi ne năpustim să ne întâlnim cu ea...

Văzu vegetaţia grădinii, precis delimitată în parcele: pasajul văros al cactuşilor, acela întunecat al neamurilor de conifere, cel mărunt, sur, aproape de culoarea pietrei, al florei alpine. La mijloc, pe dâmbul presărat cu bazine şi flori, turnul de apă, dinspre care coborau alei întortocheate; văzute de sus, păreau pietruite cu bolovăniş rotund. Erau capetele oamenilor înţesaţi de-a lungul aleilor, rămaşi nemişcaţi din pricina înghesuielii. Mai jos, străluceau orbitor pereţii de sticlă ai serelor noi. *Acolo* era, deci. Adam nu se mai ruşină de fantezia concetăţenilor. Paralelipipedele gigantice, luminând incandescent, aduceau a palat de cleştar, creat de viziunea mitică a rapsozilor bătrâni. Era cel mai potrivit loc unde pământenii puteau s-o primească.

Bolovănişul de capete se oprea la o oarecare distanţă, în faţa serelor. Probabil acolo se întindea cordonul oamenilor de ordine, sau chiar un lanţ adevărat care să asigure în jurul construcţiei de sticlă un spaţiu liber. În spatele acestei limite, mulţimea se relansase de pe alei formând o masă compactă şi, pe costişă, avea aspectul obişnuit al unei tribune de stadion sau al unui teatru de vară în care serele ţineau locul scenei.

Oamenii înţesaţi mai departe, la deal, pe aleile şerpuitoare, îl văzură şi şi-l arătară unii altora cu gesturi explozive. Un freamăt adânc străbătu solzii uriaşului balaur dinspre extremităţi spre corpul greoi de lângă sere. Ca o spumă ivită dintr-o apă neagră, Adam văzu feţele ridicându-se spre el şi mâinile agitându-se în aer. Vor fi crezând că sunt tot o fiinţă raţională de pe altă planetă, perechea celei dintâi, gândi Adam. Decepţia va fi când voi

ajunge între ei şi vor vedea că sunt de-al lor. Mă vor dispreţui profund, fără nici o îndoială; ei în momentele acestea nu dau nimic pe niciun om, vor extratereştri. Agitaţia se înteţea tot mai mult pe alei, pe măsură ce el se apropia. Numai mulţimea masată în amfiteatrul din faţa serelor rămânea neclintită. Cei de acolo nu-l vedeau, se uitau desigur ţintă prin peretele serei şi erau atât de preocupaţi, încât nu-l vedeau.

*

După atingerea solului, un timp Adam nu reuşi să se dezmeticească. Nimerise foarte bine, în locul gol care, pe o rază de vreo zece metri, despărţea peretele de sticlă de masa spectatorilor. Nici nu apucă să se felicite că a prins un loc atât de privilegiat, ba mai mult, că nu a căzut în creştetul plural al mulţimii, că o grindină de proteste se revărsă asupră-i:

— Ce faci, dom’le, unde te trezeşti?

— La o parte, la o parte!

— Stai jos!

— Nu vedem nimic, du-te dom’le, de acolo!

— Adună-ţi, nene, umbrela, nu vezi ce faci?

Stătea jos, legat în hamacul paraşutei, sprijinindu-se în mâna dreaptă şi se uita în pământ. Iarba uniformă, tunsă de curând, era de un verde suferind, udat cu furtunul.

Nu simţea nici un impuls să se mişte, să se întoarcă, nici spre sere, nici spre lumea care-l huiduia asurzitor. Îl trezi o bătaie pe umăr, autoritară, dar protectoare:

— Adună-ţi, dom’le, paraşuta că ne-ai încurcat toate aparatele.

Se uită nedumerit spre cel ce-i vorbea.

— Filmăm, explică acesta aplecat lângă el. Ţi-a picat paraşuta peste noi şi peste cei de la televiziune. Adună-ţi-o şi trage-te mai într-o parte că nu-i voie să stai aici.

Adam se ridică şi fără să privească în jur începu să-şi împacheteze paraşuta. Şi-o strânse calculat, reglementar, descurcând-o de printre cabluri şi aparate, apoi se trase aplecat, ca să nu împiedice vederea celorlalţi, spre mulţimea blocată în picioare. O puse în faţa cizmelor unuia dintre oamenii de ordine şi se aşeză pe ea.

Oarecum mirat că protestele încetaseră şi se aşternuse liniştea, un fel de linişte care nu e decât aparentă când e vorba de o mulţime, se uită în spate să se asigure că, într-adevăr, nimeni nu are nimic cu el. Mulţimea care de sus îi prezentase un aspect monstruos, de caracatiţă uriaşă, cu corpul oprit aici şi braţele zvâcnind pe aleile întregii grădini, avea acum o cu totul altă înfăţişare, de loc fantastică şi mult mai disciplinată. În primul rând, chiar la spatele lui se aliniau uniformele, una lângă alta, ale celor ce asigurau menţinerea ordinei. Jos, un rând de cizme ca un parapet prestigios şi inabordabil; etajele următoare — un şir de pantaloni şi altui de tunici, cele mai multe decolorate, ceea ce dovedea graba cu care se întreprinsese acţiunea şi care nu mai permitea schimbarea efectelor cu cele de paradă; şi mai sus, linia caschetelor, perfect aliniate, dând ele însele exemplul prim de comportare disciplinată, atât de necesară în toate împrejurările şi cu deosebire atunci când oamenii încep să devină cam prea mulţi. Din loc în loc, zidul uniformelor era întrerupt de indivizi invizibili, ascunşi cu totul în spatele aparatelor: obiective fotografice, microfoane, camere de luat vederi, toate îndreptate asemenea unor arme ameninţătoare asupra unui singur punct aflat dincolo de peretele serei. În felul acesta, semicercul arcuit în faţa construcţiei de sticlă

dădea impresia unei veritabile linii de atac, gata oricând să facă faţă cu succes oricărei provocări ce s-ar fi semnalat din faţă, dincolo de cei zece-doisprezece paşi despărţitori. În spatele liniei întâi, imediat şi presând asupra ei, înălţată pe costişă: mulţimea. Ochi, puzderie de ochi ficşi, concentraţi spre un unic focar. Întregul povârniş nu mai era decât, socotind şi aparatele, o privire multiplă, biologică sau mecanică, încărcată până la refuz. Corpul caracatiţei se dezvăluia a fi constituit numai din celule privitoare. Ochi, ochi, ochi, un înspăimântător organism de ochi.

Adam se aşezase jos, în faţa unei perechi de cizme, şi simţea privirile trecând pe deasupra lui. Altfel, şuvoiul de priviri ar fi trecut prin el, nici n-ar fi mai avut nevoie să-l înlăture, l-ar fi pulverizat.

*

Privi spre peretele de sticlă al serei. Tot timpul avusese convingerea că pentru aceasta va avea nevoie de un mare efort şi amânase mereu, ca să-şi adune energie. Fu surprins că gestul se desfăşoară atât de uşor, aproape de la sine. Aşa cum te uiţi în orice parte, fără premeditare, la orice.

Văzu femeia întinsă, sprijinindu-se într-un cot, pe ghizdul circular al bazinului cu nuferi. Picioarele îi atârnau, fără voinţă, întâmplătoare, şi-i ajungeau cu vârful degetelor în apă. Era totuşi ceva sportiv în coapsele şi-n pulpele lor, ceva de energie în repaus. Se juca cu ele în apă şi privea undele rotunde, concentrice, ce-i radiau de la vârfurile picioarelor până în betonul înverzit cu muşchi mărunţi, ca o catifea, al bazinului.

Stătea cu picioarele întinse unul peste altul şi continua să se joace cu ele.

E ca o sirenă, gândi Adam. Se vede că planeta ei e mult mai acvatică decât a noastră. Cum stă aşa, cu fluierele picioarelor adunate unul peste altul, seamănă exact cu o sirenă. Dar se ruşină ca de un fals ieftin, Nu are nimic de-a face cu nici o sirenă, gândi răspicat, restabilind adevărul. Are exact două picioare şi nu e deloc altfel decât o tânără care stă la mare pe dig. E goală şi din acest motiv stă cu picioarele apropiate. De ce să facem din aceasta literatură, să inventăm comparaţii care n-au nici un temei?

Femeia se aplecă, întinse mâna dreaptă şi luă apă în căuşul palmei, apoi se udă pe umeri, pe braţe, pe piept.

Natura are o fantezie mai puţin bogată decât a romancierilor, constată Adam fericit. Nu e nici violetă, nici nu are un singur ochi, n-are antene în locul urechilor si nici tot felul de prize şi şuruburi. E vie.

Abia acum observă că serele nu străluceau orbitor, aşa cum le văzuse de sus, când soarele se reflecta în ele. Erau transparente, odihnitoare, le puteai privi în voie, ba chiar aveau o umbră reconfortantă sub palmierul lăsat acolo pentru experienţă.

Sigur, e mult mai cald decât afară, îşi zise. Am fost înăuntru de mai multe ori. E o căldură umedă, înăbuşitoare. De aceea se udă, i-e cald, ar trebui să deschidă o fereastră.

Liniştea de dincolo de cizme era un murmur surd, s-ar putea spune că neauzit, ceva de care poţi să faci abstracţie. Din loc în loc, deasupra capetelor, se înălţau pancarte: *„Bine aţi venit!“*, *„Trăiască populaţia de pe Marte!*". Se simţea undeva, aşa, în aer, un fel de mulţumire că lumea se uită şi stă cuminte. Prima probă a examenului trecuse cu bine, lumea dorea să vadă şi i se satisfăcea această cerinţă în limita posibilităţilor. Nimeni nu putea pretinde mai mult.

Soarele coborâse spre asfinţit. Asta uşura situaţia. Se răcorea treptat. Arborii aruncau umbre lungi şi chiar şi acolo unde lumina persista, dogoarea cedase simţitor. Masa omogenă fusese supusă unei binefăcătoare diferenţieri: erau acum fâşii acoperite de umbră şi altele care rămâneau în soare, dar într-un soare răzbunat, inofensiv. Elementul care mai păstra unitatea, o unitate nedorită, era privirea. Privirea colectivă răzbătând prin pulberea asfinţitului sau din umbră, aceeaşi, avidă, necruţătoare.

Ce-o fi căutând aici? se întrebă Adam. Poate e într-o misiune, are de îndeplinit ceva, şi s-a trezit sechestrată într-un hangar de sticlă. Poate nici n-a vrut să ajungă la noi, i s-o fi defectat nava, a aterizat forţat şi noi o ţinem închisă. Ce-o fi crezând ea despre noi?

Se vede că se răcorise şi în seră. Femeia se ridicase de pe marginea bazinului, se aşezase jos lângă tulpina palmierului şi, rezemată cu spatele de ea, contempla frunzele. O interesau chiar atât nişte frunze enorme, parcă artificiale prin creştere abuzivă, că nu arunca nici o privire mulţimii de afară? E o înfumurată, ne dispreţuieşte. Sau e o timidă, o femeie goală condamnată, să stea aproape ţintuită în faţa unei mulţimi. Nu a unei mulţimi care o întreabă şi pe care ea o întreabă ceva, cu care comunică, ci a unei mulţimi care o priveşte, care-i priveşte sânii, coapsele, pântecele, care-o evaluează, în faţa căreia e obligată să stea cu
picioarele apropiate, în felul unei sirene.

N-o întreabă nimeni nimic, gândi Adam, dar se vede că preocuparea lui nu era chiar atât de singulară.

— Întrebaţi-o ceva! se auzi o voce de sus, de pe coastă.

— Vorbiţi cu ea! Ce-i asta? se amestecară alte voci. Stăm aici şi ne uităm la ea şi nu-i spune nimeni nimic? Întrebaţi-o!

— Staţi! curmă vacarmul o voce imediat din spatele lui Adam. Staţi şi nu vă daţi fiecare părerea, că nu merge aşa. Aşteptăm dispoziţii şi când le vom primi, vom acţiona. Ce-ar fi dacă fiecare şi-ar face de cap?

Se înnoptase, dar, de la început, noaptea se anunţa ciudată, neobişnuită.

Oamenii continuau să stea în picioare, nepregătindu-se în niciun fel — ceea ce nici nu era posibil — pentru somn. Stăteau cu feţele îndreptate spre sere care, acum, se întunecaseră şi ele, dar, izolate între pereţii lor transparenţi, păreau mari cuiburi de aer uşor, desprinse de rest, care nu apăsau asupra pământului, ci ar fi putut oricând să plutească printre coroanele arborilor. Nu era lună, persista peste tot un întuneric blând, calmat de vederişul stelelor, prin care puteai privi fără fă vezi nimic desluşit. Femeia nu se mai vedea şi asta uşură mult soarta oamenilor, ca şi cum s-ar fi simţit eliberaţi de o sarcină ce şi-ar fi luat-o singuri şi de care aşteptau să fie scutiţi fără să vadă nici ei în ce chip. Noaptea rezolvase fericit dorinţa lor. În sere nu se mai vedea nimic şi în felul acesta nu mai erau obligaţi să se uite mereu în acelaşi loc. După încordarea obositoare de peste zi, dezlegarea aceasta veni ca o uşurare. Se auziră discuţii risipite peste tot, la început în şoaptă, apoi din ce în ce mai tare până la cursul normal al vocii. Cuvintele stăvilite atâtea ore rupeau zăgazul şi se revărsau redând momentului firescul după care tânjea. Corpurile începură să se mişte, să se întoarcă unele spre altele, constituind grupuri ce se antrenau în conversaţii, să se regăsească. Era ca un binevenit repaus după o solicitare prelungită, epuizantă. Curios, ca pentru compensaţie,

subiectele n-aveau tangenţe cu împrejurarea, cum, ajuns acasă, în familie, nu vorbeşti despre apăsătoarele probleme ce te-au răvăşit în orele de serviciu. Adam reţinu frânturi de fraze cu totul pământene, prin care oamenii aveau voluptatea de a-şi reface condiţia obişnuită, de a reveni în albia firească. Se făceau cunoştinţe, se schimbau păreri despre soarta unui război îndepărtat, se comentau concedii consumate recent sau în perspectivă, ba se spuneau şi anecdote cunoscute, care stârneau totuşi un haz înviorător. Din când în când se aruncau priviri furişe spre faţada serei, dar aceasta continua să rămână în întuneric şi constatarea provoca o mulţumire nesperată. Discuţiile se reluau şi, cum în dricul verii noaptea era foarte scurtă, se precipitau ca în disperare, ştiindu-se că o dată cu ivirea zorilor totul va reintra în obositoarea încremenire.

Iluminări scurte, ca nişte fulgere, scăpărară spre sere. Se filmară câteva secvenţe şi se făcură fotografii. Aceasta nu stingherea însă mulţimea, rolul ei se suspendase pentru câteva ore şi ea îşi trăia bucuria repausului când se făcea abstracţie de ea, când era protejată de întuneric şi indivizii nu se diferenţiau — când era doar atât: mulţime.

Destinderea era totuşi forţată. Fiorul straniu se strecura pretutindeni. Oamenii stăteau în picioare, noaptea, vârâţi unul în altul ca o masă de prizonieri. Se întrebau dacă mâine dimineaţă li se va motiva întârzierea la întreprinderi şi cum ar putea comunica familiilor unde sunt, spre a risipi bănuielile alarmante.

— Atenţiune! se auzi vocea pe care Adam o recunoscu a fi aceeaşi de mai înainte, cea care restabilise ordinea la lăsatul serii. Nu venea atât de aproape, cum i se păruse atunci, o crezuse ca venind de lângă el numai pentru că era foarte autoritară şi impersonală, ca a megafoanelor. De data aceasta îi localiză cu precizie sursa:

undeva sus, pe la mijlocul mulţimii. E şi firesc, îşi spuse el, probabil este undeva înălţat un post de observaţie, cineva trebuie să supravegheze puhoiul ăsta.

— Atenţiune! repetă vocea, cu pauzele cuvenite ca să poată fi ascultată fără murmur. Ne aflăm în faţa primului caz când avem de-a face cu o fiinţă extraterestră. Avem convingerea că dumneavoastră sunteţi pătrunşi de importanţa acestui eveniment...

Urmează un discurs, se pregăti Adam să asculte totul cu răbdare. Contrar aşteptărilor însă, vocea era rezumativă.

— Lipsa de experienţă, urmă ea, ne obligă să aşteptăm până mâine dimineaţă când vom putea culege noi date despre comportarea cetăţenilor de pe alte planete. Prin aceasta suntem convinşi că orizontul nostru se va îmbogăţi. Ni s-a comunicat că încă în cursul zilei de mâine vom dispune de reflectoare pentru ca observaţiile noastre să nu fie întrerupte nici în cursul nopţii. Acum vă recomandăm să aşteptaţi în linişte până mâine dimineaţă. Ne-am gândit să creăm condiţii corespunzătoare ca să puteţi dormi. Pentru aceasta dăm următoarea dispoziţie: fiecare cetăţean se va da un pas înapoi spre a crea locul necesar ca populaţia să se aşeze jos şi să se culce. Este greşit să interpretăm aceasta ca o cedare în faţa greutăţilor, nu, poziţia noastră rămâne neschimbată, mâine fiecare îşi va relua locul, dar trebuie să executăm această mică retragere. Deci: fiecare, un pas înapoi. Vă dorim noapte bună!

Corpurile încercară să execute recomandarea, se produse o învălmăşeală asemănătoare unei încăierări, toţi cuprinşi de abnegaţie depuseră eforturi să facă un pas îndărăt. Cum însă masa era atât de compactă, încât fiecare mişcare se transmitea peste tot, se simţi din urmă, de la

mari depărtări, replica. Se observă foarte bine cum mulţimea dinafară, care presa asupra grădinii, reacţionă şi nimeni nu reuşi să-şi mute nici un picior de la locul lui. Se produse un moment de derută.

Câteva clipe, Adam simţi mişcarea venind de departe, din afară, presând asupra cizmelor. Acestea, deşi vibrând, continuau să nu cedeze poziţia.

Iniţiativa de a salva prestigiul poruncii veni tot din mulţime. Flancurile acesteia se revărsară pe locurile neocupate din preajma aleilor, printre pâlcurile de copaci, se produse astfel o uşoară rarefiere şi fiecare reuşi să se aşeze jos chircindu-se.

Discuţiile slăbiră în intensitate, plutiră tot mai vag şi, în scurt timp, somnul cuprinse Grădina botanică.

*

Dimineaţa fu resimţită mai întâi de copaci. Un fior uşor, imperceptibil, trecu prin frunzele grele de rouă. Fâlfâiri de aripi, neregulate, trădară somnul dinspre ziuă al păsărilor fără cuib, înnoptate pe crengi ascunse. Un abur dens se făcea văzut peste pământ până la poalele coroanelor care ieşeau deasupra ca o vegetaţie de baltă.

Va fi o zi foarte caldă, gândi Adam şi se uită spre cer. Văzduhul incert, se îmbujora, cum culoarea oţelului ar începe să învie. Stelele licăreau tot mai slab. Nu se sting, îşi zise el, aşa cum se spune, ci se îndepărtează. Noaptea, mai ales în unele nopţi, se apropie de noi. Acelea sunt nopţi fără lună, dar nu opace, cu un întuneric bun, mănos, prin care aproape că se vede. Stelele atunci coboară, foarte mari, cum ar fi privite de ochii copiilor. Chiar pământul, în lumina rară a lor, devine atunci inconsistent, aproape una cu văzduhul, şi noi rămânem în văzduh,

printre stele. Spre ziuă se îndepărtează tot mai mult până nu se mai văd, aşa cum nu se mai vede orice când a ajuns prea departe. Ziua, pământul devine matur şi e lăsat singur. Numai în timpul nopţii capătă o naivitate, naivitatea începuturilor, şi atunci stelele îndrăznesc să se apropie de el.

Fiorul din arbori trecu prin umerii lui Adam. Se scutură ca de frig.

Dar ce-mi trece prin cap? se întrebă aproape speriat. N-am întocmit niciodată fraze ca să înfrumuseţez ceva, ca să fac iluziile şi mai inconsistente. Nu m-au reţinut nici cărţile îmbibate de imagini. Sunt un pozitiv, un om al secolului meu. Ce-am păţit? Se vede că m-a prins somnul şi am început să visez.

Se simţi dintr-o dată treaz, înviorat, solidar cu lumina care se năştea. Un moment fusese cuprins de oboseală pentru că nu dormise toată noaptea. Stătuse jos, în iarbă, şi privise serele. Din când în când se ridicase şi făcuse câţiva paşi prin faţa uniformelor care, aliniate, adormiseră şi ele. Apoi iar se aşezase şi privise serele. Nu vedea nimic, dar prezenţa din interiorul lor îl ţinea treaz. Era cuprins de o nelinişte lucidă, aşa cum te tulbură prezenţa unui copil ce urmează să se nască, încifrat în fiinţa, în corpul şi conştiinţa unei femei, sau cum nu poţi dormi la căpătâiul unui mort. Sunt ipostaze, altele, ale noastre în apropierea cărora nu poţi să dormi. Aşa veghease de-a lungul nopţii lângă serele scufundate în întuneric.

Şi alţii rămăseseră treji. Şoaptele încetaseră; fusese o tăcere deplină, dar din loc în loc, în masa înghesuită pe jos, pe lângă boschete, văzuse ţigări arzând sau auzise corpuri mişcându-se altfel decât în somn. Poate şi alţii sunt tulburaţi de prezenţa ei. Sau au insomnii, sunt oameni suferinzi, ori care lucrează în schimbul de noapte sau pur şi

simplu neobişnuiţi să doarmă altundeva decât în patul lor.

Se luminase de-a binelea; urma să răsară soarele, şi Adam îi privi. Costişa părea o tabără stranie. Corpuri îngrămădite, vârâte unele în altele, dormeau în cele mai felurite poziţii. Unde şi unde câte o faţă se ridica, arunca o privire nedumerită în jur, eu ochii buimaci; i se părea, desigur, că visează şi se trântea ia loc. Îi rupsese pe toţi oboseala, simţeau răcoarea şi, în subconştient, aşteptau soarele să-şi poată împlini somnul mai dezmorţiţi.

*

Femeia sărea uşor, improvizând nişte mişcări între gimnastică şi dans. Se vede că se spălase, pentru că era udă pe mâini, pe faţă, pe piept şi, evident, sărea din pricina frigului de dimineaţă. Adam recunoscu că şi femeile de pe pământ ştiu uneori să dârdâie tot atât de frumos.

Îi era ciudă că o văzuse abia acum, când era aproape ziuă. Toată noaptea privise înspre sere. Nu se putea distinge nimic, întunericul era neclintit, nu pâlpâia nici cea mai slabă lumină, dar el nici nu căuta să observe ceva. Se uita prin întuneric, aşa cum te uiţi uneori la cer, sau într-o apă, neurmărind altceva decât să-ţi treci privirea prin ele. De câteva ori îl ispitise gândul să se apropie de peretele de sticlă, să-şi lipească faţa de ei şi să se uite înăuntru. Acum, când recapitula, îşi dădea seama că nu teama de a fi oprit îl reţinuse. Uniformele dormeau, grele, îşi dăduse seama de asta, bezna era suficient de deasă şi s-ar fi putut furişa. Nu o făcuse ca să n-o sperie. Nu ştia dacă ea doarme sau nu; poate veghea şi ea la căpătâiul atâtor pământeni, cum veghease şi el la căpătâiul ei. Poate s-ar fi speriat, sau ne-ar fi judecat. Se mulţumise să privească în direcţia ei, aşteptând răbdător ivirea zorilor, când va putea s-o vadă.

Momentul acela îl pândea, ca ea să se desprindă din întuneric, să se creeze pentru ochii lui, să devină încet reală pentru o nouă zi. Dar tocmai aceste clipe, foarte grăbite, le pierduse contemplându-şi semenii. Uneori, la mare, aştepţi cu mult înainte răsăritul soarelui, priveşti aţintit locul de unde ştii că trebuie să apară şi, extenuat de concentrare, e suficient să-ţi întorci o dată privirea în lături. Când revii, soarele e sus, deasupra orizontului, şi tot sensul aşteptării l-ai ratat. Dimineaţa, treptele deschiderii luminii sunt derutant de abrupte şi în urcuşul lor e fatal să cedezi o singură dată ezitării.

E bine, totuşi, mai mult pentru ea decât pentru noi, că a fost noapte. Chiar dacă n-a dormit, a avut răgazul să se odihnească ferită de priviri. Nenorocirea va începe în seara următoare când vor fi instalate reflectoarele.

Se întoarse iarăşi spre coastă. Soarele reuşise să bată pieziş printre arbori şi abia acum somnul parcă se aşeza mai temeinic. Aerul era foarte crud şi absorbea lumina, devenind el însuşi strălucitor. Trăgeai în plămâni lumină fragedă. Şirul oamenilor de ordine dormea ca un zid prăbuşit. Era surprinzător cât de neînsemnate arătau uniformele culcate, aproape pierdute din pricina cizmelor. Cizmele, acestea da! unele întinse la pământ, altele cu genunchiul uşor ridicat, erau enorme. Începuseră să se încălzească la soare şi din ele se ridicau aburi. Erau ca nişte ţevi de tun care fumegă.

Adam făcu câţiva paşi în direcţia serei. Femeia nu-l vedea. Era în marginea cealaltă a halei, spre răsărit, şi privea soarele. I se pare ciudat, îşi zise el. Mai mare sau mai mic decât cum se vede de la ei. Poate e uimită de soarele nostru pământesc, sau dezamăgită. Încearcă şi ea să ne cunoască după ceva. Nu-i acelaşi lucru să vezi zilnic un soare enorm sau unul minuscul şi neputincios, asta

influenţează. Caută să se apropie de noi, să privească din punctul nostru de
vedere.

Tot nu-l vedea pe Adam, nu se întorsese. El se va duce totuşi până lângă peretele de sticlă şi va aştepta acolo până-l va observa. Nu se îndoia că va veni spre el, poate îi va spune ceva, va fi având nevoie de vreun ajutor.

Făcu din nou câţiva paşi.

— Înapoi! tună vocea. Cetăţeanul în cămaşă, cu pantaloni gri să-şi reia imediat locul, dacă nu vrea să fie evacuat!

Acum nu se mai auzea de sus, ci dinspre vale, unde se găseau bălţile cu lintiţă şi mătasea broaştei.

— Cetăţeni! continuă după ce el se retrase. Nimeni n-are voie să se apropie de seră. Institutele noastre ştiinţifice au reuşit să neutralizeze pereţii serelor ca să nu transmită radiaţiile in jur. Nu putem însă garanta că atingând sticla nu vom deveni radioactivi. Nimeni n-are voie să se apropie. N-avem nici un interes să fim cu toţii contaminaţi. Pedepsele sunt foarte severe.

Adam îşi reluă locul. Reîncepuseră filmările şi se trezi printre operatori, altfel, fără discuţie, ar fi fost expediat în urmă, cine ştie unde, prin mijlocul mulţimii. Uniformele erau în picioare şi se ajustau în grabă. În spatele lor, oamenii începuseră să se ridice, îşi trosneau braţele şi-şi frecau ochii. Alţii continuau să doarmă şi în spaţiul rămas liber prin scularea celorlalţi îşi căutau loc mai comod, răsucindu-se de pe o parte pe alta.

Cei sculaţi, somnoroşi încă, începură treptat să-şi reia poziţia cu feţele îndreptate spre sere. În acelaşi timp, o mişcare puternică se transmitea din spate. Se putea deduce cu certitudine că, odată treziţi, cei îngrămădiţi pe străzi presau, cu forţele refăcute, să intre pe porţile

grădinii. Dinspre periferii, împinşi unii de alţii, oamenii făcură paşi mărunţi spre sere. Loviţi cu picioarele, ultimii care mai dormeau pe costişă se ridicară nervoşi şi în scurt timp mulţimea întreagă fu ridicată în picioare.

Nu mai era totuşi cea din ajun. Cu cămăşile mototolite, cu ochii împăienjeniţi de somn, cu feţele mai mult disperate, de pe care curiozitatea vie, însufleţitoare, pierise, lua tot mai mult aspectul unei adunături scăpate dintr-un dezastru. Unii încercară să se tragă spre pârâu, să se spele, sau spre vreo ieşire. Golul nici n-apucă să se realizeze, că şi fu umplut de valurile care apăsau puternic din spate. Se auziră apostrofări, ţipete, şi larma se înălţă năucitoare în văzduh.

*

Ziua se anunţa teribil de caldă. Aerul înecat de lumină rămânea nemişcat şi parcă începea să se topească uşor. Nu zbura nici o pasăre ca şi cum, dacă ar fi îndrăznit, fulgii i-ar fi fost pârliţi de dogoarea ce se dezlănţuia în valuri largi. În razele piezişe, serele ardeau orbitor ca flacăra de sudură.

Oamenii nu se mai uitau la ele. Aşteptau să se ridice soarele, să nu se mai reflecte aşa în geamuri.

Era un moment indecis, acela când corpurile înfrigurate de răcoarea dimineţii trec brusc în căldura copleşitoare.

Unii, oare se nimeriseră în apropierea arbuştilor, rupeau crengi şi le ţineau deasupra capetelor. Alţii începură să se urce în copaci, unde puteau sta încălecaţi pe vreo cracă, la umbră.

Mocnea, sub arşiţa ce se înteţea, o îngrijorare generală, neexprimată. Mulţimea, care prin condensare deve-

nise un organism, se simţea crescută. În scurta acalmie din timpul nopţii, se vede că grupuri masive se furişaseră pe porţi sau peste ziduri, îngroşând masele din interior. Pământul parcă se clătina din pricina greutăţii. Orice schimbare, oricât de
neînsemnată, se resimţea peste tot.

Primele semne ale îngrijorării răbufniră spre prânz: câteva femei şi mai mulţi bărbaţi leşinaseră. Veştile se răspândiră concentric, întretăindu-se, simultane, în aşa fel, încât fiecare avea în câteva secunde evidenţa clară a întregii situaţii.

După vreo două ore de la semnalarea primelor cazuri, vocea aceea impersonală rosti ştirea autoritar, ca un comunicat:

— Se aduce la cunoştinţă că până în acest moment s-au semnalat optsprezece cazuri de persoane care din pricina căldurii excesive şi-au pierdut cunoştinţa. Ţinem să scoatem în evidenţă atitudinea exemplară a cetăţenilor aflaţi în apropiere, care au consimţit să se restrângă pentru a face loc ca suferinzii să poată fi întinşi la pământ. Lansăm un călduros apel tuturor să se ţină tari, să reziste pentru a nu se repeta asemenea cazuri. Avem fericirea de a fi primii care... cred că nu e nevoie să vă mai lămurim asupra situaţiei fericite în care ne găsim. Fiţi demni de onoarea ce vi se face, nu leşinaţi!

Îndemnul rostit fără convingere, dar şi fără panică, maşinal, avu darul de a linişti spiritele. Oamenii răspunseră apelului la demnitate cu o sporire a rezistenţei. Se formară din nou grupuri şi începu să se discute fără aprindere, dar şi fără descurajare, în spiritul comunicatului.

Agitaţia erupse odată cu înregistrarea unor noi cazuri de leşin.

— Ce faceţi cu noi? se auziră voci din toate părţile.

— Unde-s punctele de prim-ajutor?

— Ce măsuri aţi luat?

— Vreţi să ne sufocăm aici cu toţii, ce urmăriţi?

Vocea, care acum se auzea la fel de clar, de pe undeva
dinspre ieşirea din grădină, făcu să se aştearnă tăcerea:

— Cetăţeni, tot ce spuneţi e adevărat. S-au luat toate măsurile, nu vă impacientaţi, dar trebuie să aşteptaţi până le vom putea realiza. Se lucrează acum la proiectarea unei policlinici moderne, dar documentarea va dura trei-patru luni. Printre voi trebuie că sunt arhitecţi, proiectanţi, ingineri constructori. Ştiţi foarte bine că mai repede nu se poate, de ce vă burzuluiţi? Lucrările propriu-zise vor fi terminate cel mai repede în doi ani. Ştim că abia aşteptaţi să daţi o mână de ajutor, veţi forma brigăzi şi veţi contribui la realizarea acestui măreţ edificiu. Dar avem certitudinea că înaltul nostru oaspete va rămâne încă un an sau doi aici? Vedeţi foarte bine că discuţiile oficiale n-au început, nu-i cunoaştem încă intenţiile. Depinde foarte mult de voi şederea femeii între noi. Dacă vă comportaţi aşa, se înţelege că va vrea să plece cât mai repede. Vă implorăm, nu mai leşinaţi! Dacă pleacă, policlinica noastră rămâne fără niciun sens şi am făcut un lucru zadarnic. Vă mai divulg un amănunt, deşi are caracter secret. O aripă a policlinicii va fi utilată cu aparataj medicalo-nuclear ca, dacă se îmbolnăveşte femeia, să o putem trata. Suntem convinşi că ştirea aceasta vă va însufleţi, daţi-ne concursul să realizăm acest edificiu unic în lume. Mobilizaţi-vă! Alegeţi responsabili de grupuri şi rezistaţi! Organizaţi-vă! Deocamdată depistaţi medicii şi orice alt personal sanitar şi comunicaţi din om în om până la noi. Avem nevoie de ei. Am confiscat toate găleţile de la administraţia grădinii şi le-am şi trimis spre pârâu. În curând veţi avea apă cu care să

stropiţi pe cei atinşi de slăbiciune. Daţi găleţile din mână în mână şi dirijaţi-le spre punctele unde se simte nevoia. Între ele e şi un butoi. Capacitatea lui e deosebit de preţioasă, dar are nevoie de braţe tari, hotărâte. Formaţi schimburi de câte patru cetăţeni mai robuşti şi deplasaţi butoiul care acum se umple cu apă în pârâu.

*

Absorbiţi de evenimentele ce convulsionau colonia, oamenii uitaseră un timp de sere. Cazurile de leşin, la început rare şi observate direct numai de grupurile din imediata apropiere, se înmulţeau ca petele de pojar. Lumea urmărea cu o vie agitaţie evoluţia situaţiei, dar, din moment ce frecvenţa îmbolnăvirilor căpătă un ritm constant, interesul faţă de ele scăzu. Cei mai bătrâni îşi aduceau aminte că la izbucnirea războiului uciderea a doi grăniceri era comentată pe larg de întreaga presă, se dădeau fotografiile eroilor, se publicau note de protest, fiecare frază din declaraţia unui şef de stat era cântărită şi întoarsă pe toate feţele, pentru ca, peste câteva săptămâni, îngroparea sub dărâmături a unui întreg oraş să fie anunţată în câteva rânduri de ziar, ca un fapt aproape divers şi oarecum obişnuit. Indivizii deveneau cifre şi numărul morţilor, mai mare sau mai mic, era menit să dezvăluie un puls, nu se mai gândea nimeni la ce reprezenta în realitate, iar o ştire care ar fi înregistrat moartea a doi soldaţi ar fi părut tuturor de-a dreptul ridicolă. Însemna că dezastrul, oricât de absurd, intrase într-un făgaş, îşi realizase o cadenţă, şi cel mai mult ar fi surprins nu accelerarea acesteia, ci întreruperea neaşteptată. Încetarea ostilităţilor, deşi dorită, îi tulbura pe oameni mai mult decât ştirea că numărul morţilor din

săptămâna aceasta s-a dublat faţă de acela de săptămâna trecută.

Aşadar, oamenii se obişnuiseră. Ba se găseau printre ei şi statisticieni optimişti care, raportând numărul primilor leşinaţi la populaţia de atunci a grădinii şi comparând rezultatul cu situaţia de după-masă, găseau că nici nu s-a înregistrat un progres prea alarmant. Pentru că în cursul zilei alte mii de oameni reuşiseră să pătrundă în grădină, se revărsaseră pe coastele învecinate, ocupaseră poziţii cheie pe diferite dâmburi de unde sperau să poată înainta spre sere. Numărul total crescuse simţitor şi, în raport cu el, cei căzuţi nu reprezentau un procent din cale afară de ridicat.

Cu toate acestea, fără a se sinchisi prea mult de starea generală, fiecare se gândea la soarta lui, încerca să-şi verifice rezistenţa, strângea pumnii să vadă dacă nu-i tremură, făcea eforturi să se ţină cât mai sigur pe picioare, pronostica dacă în orele imediat următoare nu este ameninţat. Cei care aveau asupra lor merinde începură să se alimenteze, unii mai slăbiți căutară să-şi asigure provizii. Se iscă un târg furibund, alimentele se schimbau pe bani sau pe obiecte, se improvizau licitaţii. Erau purtate cu însufleţire din om în om zvonuri că lângă magnolia nr. 5 a mai rămas nevândută o felie de pâine cu magiun, sau că lângă turnul de apă s-ar fi găsit trei sute grame de salam.

Interesul faţă de sere se redusese, astfel, explicabil. Un timp, Adam observă că nimeni nu se mai uită la ele. Oamenii de ordine păstrau poziţia, dar presiunea asupra lor scăzuse. Noii veniţi, auzind care e situaţia din imediata apropiere a serelor, nu se mai grăbeau, îşi căutau locuri cât mai sigure pe ridicăturile neocupate, se grupau pe lângă tulpinile copacilor şi încercau să-şi păstreze spaţii libere în jur. Fotoreporterii şi operatorii de cinema sau ai televiziunii

nu mai aveau ce face. Unii îşi strânseseră aparatele, alţii schimbaseră frontul şi înregistrau scene diverse din public. Erau filmate grupuri pitoreşti sau secvenţe cu vânzarea alimentelor. Unul se lăuda că a surprins un bărbat ceva mai trecut care a oferit gratuit un sandvici unei tinere, scenă ce o va folosi în cadrul unui documentar despre puterea sentimentului în cele mai grele situaţii, la care lucra. Altul, întors dintr-o dificilă expediţie, aducea o peliculă cu transportul apei: găleţile nu reuşeau să avanseze mai mult decât doi-trei metri, care cum punea mâna pe ele bea vârtos sau şi le răsturna în creştet. O doamnă, redusă la costumul de plajă, intrase în butoiul plin, nu mai voia să iasă, şi câţiva bărbaţi încercau să o transporte pe braţe ca pe o regină orientală, în timp ce alţii colecţionau în căuşul palmelor apa ce se revărsa pe margini.

De la un timp, feţe răzleţe se îndreptau spre sere. Erau oamenii care n-aveau nici de vândut nimic, nici de cumpărat şi care, cu o mină mândră, ţineau să demonstreze că pe ei nu-i interesează decât spectacolul.

Femeia se căţărase în coroana palmierului şi de acolo rupea frunze una după alta, pe care le arunca jos. Frunzele, lungi de aproape doi metri şi grele de sevă, cădeau cu zgomot pe mozaic. Era un punct nou în program şi tot mai mulţi se întorceau acum spre ea. Aşteptau să audă binecunoscuta voce impersonală cerându-i să nu devasteze planta, dar nimeni nu-i spuse nimic.

Femeia coborî, cu braţele şi picioarele încolăcite în jurul tulpinii verzi. Începu să aşeze frunzele cu coada în sus, rezemându-le una de alta. Cei ce o urmăreau tot mai curioşi deduseră că îşi face un cort. Soarele se lăsase spre asfinţit, căldura cedase şi era evident că nu de umbră vrea ea să se asigure.

— De ce nu i-aţi făcut un adăpost? se auziră voci.

— E goală, cum o ţineţi aşa sub sticla aia?

Cei ce strigau se îndreptau fiecare în altă parte, acolo unde credeau că se găseşte statul-major al taberei.

— O femeie nu trebuie privită tot timpul, sunt momente când n-avem voie s-o vedem. Oricât ar fi de frumoasă, trebuie să-i îngăduim din când în când un ascunziş. Ce-ar fi să ţinem o femeie câteva zeci de ani în faţa ochilor? Ce dracu, nu e nimeni însurat aici? Acordaţi-i şi ei o

pauză, ştie ea cât să ni se arate...

Femeia îşi terminase cortul şi intră în el. Ciudat, acum când nu se mai vedea, toţi se uitau cu ochii măriţi la adăpostul de frunze. Adam, care sferturi întregi de oră fusese singurul ce o urmărise, simţea cum privirea colectivă, lacomă, se izbea acum de frunzele verzi, aşezate în formă de locuinţă africană. Toţi cei care o neglijaseră atâta timp, cărora trupul ei normal, obişnuit, ca al vilegiaturistelor ce umplu plajele în lunile de vară, nu le trezea nici o curiozitate, se chinuiau acum să-i ghicească poziţia ascunsă, să-i descifreze secretele. Cea mai vie satisfacţie a lor ar fi fost aceea ca o mână nevăzută să ridice mănunchiul de frunze, să expună ce se petrece înăuntru. Se zvoni că interesul comun, concentrat, ridicase pe unii din cei ameţiţi care nu voiau să piardă scena.

Când ea ieşi, ochii o întâmpinară cu un interes aparte. Privirile mulţimii i se prelinseră pe umeri, pe piept, pe pântece, îi înfăşurară coapsele. Ea înconjură bazinul cu nuferi, îşi muie mâinile în apă, îşi aranjă părul, apoi se apropie de faţada serei. Un murmur imens se ridică şi încremeni în aer. Era limpede că vrea să vorbească. Pentru prima dată se uita deschis în faţa mulţimii.

— E voie să se fumeze aici? întrebă.

Murmurul reînvie şi mai larg, se transformă într-un chiot de satisfacţie.

O ploaie de ţigări se năpusti ca împinsă de vânt spre sere. Unele picau peste aparatele de filmat, peste oamenii de ordine, în jurul lui Adam, altele cădeau răpăind, ca o grindină seacă pe acoperişul serei.

Abia atunci se auzi vocea fără inflexiuni, ca emisă printr-un amplificator:

— Cetăţeni, nu vă pierdeţi capul! Nu trădaţi nici aversiune, dar nici simpatie faţă de un oaspete a cărui atitudine n-o cunoaştem. Aşa vă manifestaţi, cu pancarte şi oferind ţigări primului venit, fără să ştiţi cine e şi ce vrea? Cine va mai arunca o singură ţigară va suporta consecinţele. Veţi regreta amarnic ceea ce aţi făcut. Responsabilii de grupuri să înainteze imediat listele tuturor fumătorilor!

*

Câteva ţigări răzleţe mai căzură, după care furtuna încetă. Femeia privi zâmbind grindina oprită pe acoperiş, surâse şi făcu un gest de mulţumire. Dispăru o clipă în cort şi reveni cu o ţigară aprinsă. Se aşeză pe marginea bazinului, cu vârful picioarelor în apă, şi fumă privind nuferii plutitori.

*

Seara veni în cele din urmă, cu o întârziere parcă de câteva ore. Ziua fusese groaznic de lungă, foarte mulţi leşinaseră, cei care tot nu reuşeau să fie repuşi pe picioare fuseseră transportaţi pe deasupra capetelor, preluaţi pe braţe şi daţi mai departe, deplasaţi spre pârâu. O formaţie

a oamenilor de ordine reuşise să elibereze o fâşie îngustă de-a lungul apei unde fură depuşi, pe nisipul umed, printre pietrele rotunjite de şuvoaie, cei aflaţi în stare mai gravă. O dată ce se întunecă, toată lumea răsuflă uşurată.

Adam se ridică, vrând să coboare panta pe distanţa celor câţiva paşi ce-l despărţeau de seră. Era sigur că nimeni nu-l observă, luna nu ieşise, şi apoi, chiar dacă ar fi văzut, nimeni nu i-ar spune nimic. Era tot mai evident că soarta unei mulţimi, imobilizate într-un ţarc, fie el şi de frumuseţea Grădinii botanice, a unei mulţimi lipsite de cel mai elementar strict necesar, cântărea, în judecata tuturor, mult mai greu decât vizionarea unei femei care nici măcar nu prezenta nimic deosebit. O femeie căreia, dacă ai întâlni-o pe stradă îmbrăcată ca oamenii, nici nu i-ai da mai multă atenţie decât unei trecătoare frumoase. E adevărat că venea dintr-o altă lume, cine ştie din care stea, dar asta putea să facă senzaţie doar un timp, la început, pe urmă devenind ceva cu totul obişnuit. Era o femeie-simbol, dar lumea vedea în ea numai femeia, pentru că nu mai trăia de mult în epoca simbolurilor. Lumea o văzuse, îi era de ajuns, nu se mai interesa de ea şi Adam putea fără teamă să se apropie de peretele serei, convins că nimeni nu-l va opri.

La primul pas simţi însă o ameţeală care-i muie genunchii. Încercă să facă alţi paşi, să se dezmeticească, dar nu în jos, spre sere, ci de-a lungul cordonului de oameni în uniformă. Traversă aşa întreaga costişă prin faţa lor, dar aceştia nici nu-l băgau în seamă. La fiecare breşă pe care aparatele de filmat o făceau în rândul lor, Adam se adresa celor din spatele cordonului, întrebându-i dacă n-au ceva de mâncare. Aceştia, cei mai mulţi, se pregăteau de culcare; unii nu-i răspundeau nimic, alţii îl întrebau prin semne aluzive dacă nu cumva aiurează. Se simţea sleit de puteri, dar la fel arătau şi cei cărora li se adresa, şi el

înţelegea că îi amărăşte şi mai mult întrebându-i dacă n-au de mâncare.

Se întoarse mai istovit, nu mâncase nimic, în noaptea trecută nici măcar nu aţipise, dar când ajunse la vechiul loc nu se aşeză, ci o luă în jos împleticindu-se. Serele erau imateriale, de un albastru adânc, nu întunecat, aşa cum e cerul noaptea, şi era convins că dacă merge aşa va putea trece de sticla care nu se mai vedea.

Nu apucă, însă, să facă nici jumătate de drum, nu făcuse mai mult de trei sau patru paşi, că auzi din loc în loc, singuratice, aproape stranii peste murmurul ce se stingea, nişte strigăte slabe:

— Au sosit reflectoarele!

— Au sosit reflectoarele!

În clipa aceea o lumină violentă, ca rupând un zăgaz, erupse din toate părţile spre pereţii serei. Sticla străluci mai materială decât betonul.

Se întoarse şi se aşeză pe locul lui. Simţi cum mai sus, pe coastă, lumea adoarme obosită.

Femeia nu era nicăieri. Lumina reflectoarelor scotocea toate ungherele serei, dar ea nu era.

Adam rămase cu ochii aţintiţi, ca într-o halucinaţie, asupra colibei de frunze. Acestea străluceau mat, protejând între ele un spaţiu îngust de întuneric.

*

Evenimentul zilei următoare fu apariţia radiourilor portative. Nu se cunoaşte şi nu se poate reconstitui procesul înmulţirii acestor aparate. A fost destul ca undeva să bâzâie unul, că, treptat, grădina se împânzi de zumzetul lor ca de un roi de bondari. Vara, sub un cer vibrând de claritate, lumea se plimbă preferând părţile umbrite ale

străzilor. Se iscă din senin o ploaie răpăitoare: străzile se umplură de umbrele uşoare şi colorate. E limpede că femeile nu aveau umbrelele asupra lor şi până acasă n-au apucat să treacă în cele câteva minute de când a început ploaia. Totuşi, umbrelele apar, ca apoi, când va ieşi soarele, să se facă nevăzute ca şi cum ar fi confecţionate din brumă subţire.

Radioul aduse în Grădina botanică exact ceea ce lipsea: elementul unificator. Mulţimea, deşi extrem de înghesuită, cu toate că introducerea mâinii în buzunar de către cineva era resimţită pe o rază de câţiva metri, suferea de o dezolantă dezlânare. Erau porţiuni favorizate, beneficiind de umbră sau situate lângă pârâu, şi altele expuse arşiţei şi abrupte că abia te puteai ţine pe picioare. În unele sectoare cazurile de ameţire erau foarte frecvente şi întreţineau o agitaţie permanentă, în altele nu se întâmpla nici măcar atât şi populaţia era nevoită să provoace mici certuri sau chiar înghiontiri spre diversificarea orelor. Foamea bântuia, ce-i drept, peste tot cu aceeaşi intensitate, dar reacţiile la ea erau din cele mai diferite. Unii deveneau certăreţi, irascibili, îi blestemau pe toţi şi pe ei înşişi, se agitau. Alţii se transformau pe-ncetul în înţelepţi, meditau asupra unor probleme fundamentale, la care, în saţietate n-avuseseră curiozitatea să se gândească. Alţii leşinau.

Radioul, ca orice produs al civilizaţiei, avea o forţă omogenizatoare. Oamenii ascultau cu aviditate buletinele de ştiri, opere în trei acte, ample emisiuni pe teme economice. Îi pasiona tot ce se petrece „în afară“, cum, probabil, staţionat în Antarctica, te interesează cele mai banale noutăţi din ţară. Le produceau o vie voluptate comentariile despre neregulile transportului în comun, deschiderea unei noi exploatări miniere sau deraierile de

trenuri. Ascultau atenţi sfaturile dedicate părinţilor. Acolo era viaţa lor şi ea se strecura pe unde medii şi lungi furnicându-le în corpuri. Din când în când se dădeau ştiri despre ei şi acestea îi amărau până la revoltă sau îi umpleau de mândrie. Unii comentatori erau entuziasmaţi de fenomenul ce se desfăşura în Grădina botanică şi veneau cu propuneri constructive. Astfel: „*Ne întrebăm, din moment ce asigurăm călătorii cu trenul la preţ redus, de ce nu am instituit o taxă de intrare în Grădina botanică, loc unic în lume? S-a gândit cineva la ce ar reprezenta aceste încasări pentru bugetul local? S-au asigurat locuri suficiente în hoteluri, s-au amenajat campinguri încăpătoare? Atâţia amatori străini şi-au exprimat dorinţele de a ne vizita oraşul. Am semnat convenţiile necesare? Ce fac agenţiile noastre de turism?*“ Alţii se lăsau bântuiţi de viziuni demobilizatoare şi le expuneau cu voce gravă: „*Situaţia din Grădina botanică a atins paroxismul şi a ajuns să indigneze pe orice om lucid, orice conştiinţă. Fraţii noştri, tovarăşii noştri de muncă, cifraţi la peste 15.000, se găsesc imobilizaţi într-un lagăr fără precedent care cuprinde întreaga Grădină botanică şi străzile din jur. Noi valuri de curioşi se revarsă în fiecare moment în jurul lor, împrejmuindu-i cu un zid viu care-i izolează de restul lumii. Un vas în naufragiu n-ar avea o soartă mai tragică. Alimentele lipsesc cu desăvârşire, n-au medicamente şi niciun fel de asistenţă medicală. Nu li s-au amenajat elementarele instalaţii sanitare. Până şi apa reprezintă pentru ei un lux inaccesibil. Cei mai rezistenţi, în loc să fie stimulaţi să facă pe mai departe faţă situaţiei, sunt lipsiţi de material sportiv, ca şi de orice mijloc de distracţie. Apelăm la spiritul de solidaritate al cetăţenilor care trăiesc în libertate să se gândească puţin la nenorocirea ce s-a*

abătut asupra semenilor lor şi să le trimită colete cu mâncare, telegrame de încurajare, cărţi poştale ilustrate".

Asemenea aprecieri, pe unii îi demoralizau şi le grăbeau sfârşitul puterilor, în cei mai mulţi însă trezeau orgolii ascunse. Opinia publică era mobilizată să se intereseze de ei, se vorbea despre ei la radio. Deveniseră un fel de eroi şi de pe acum îşi potriveau frazele cu care vor povesti la întoarcere grelele momente ale încercărilor prin care treceau.

După-masă un vuiet asurzitor cutremură văzduhul. Câteva avioane trecură pe jos, gata să atingă vârfurile pădurii. Două elicoptere le urmară. Pachete cu alimente căzură în mai multe locuri, fură sfârtecate şi împărţite fulgerător. Unele aveau indicat numele destinatarului, dar, cum depistarea acestuia era imposibilă, se decimau pe locul unde se nimerea să cadă. Fură lansate şi scrisori care fâlfâiau un timp în aer ca un stol de manifeste. Cei ce le prindeau evitau un timp să le deschidă, strigau din răsputeri numele adresanţilor, dar aceştia se întâmpla să fie de fiecare dată în altă parte. În faţa situaţiei, plicurile erau rupte, textul scrisorilor era citit de către cineva cu voce răspicată şi cei din jur ascultau cu evlavie ca şi cum le-ar fi fost adresate lor. „*Află despre noi că o ducem bine, ne gândim mereu la tine şi aşteptăm să te întorci. Copiii au venit fiecare cu câte o notă rea, dar profesorul a promis că o să-i asculte mâine. Acum stau cu ei şi îi pun să înveţe. Ţi-am trimis un borcan cu dulceaţă şi o franzelă, nu ştiu dacă le-ai primit. De la întreprindere mi-au dat telefon să le trimiţi cererea de concediu, altfel nu te plătesc. Am tot urmărit la televizor emisiunile cu voi, dar sunteţi atât de mulţi că nu te-am recunoscut*".

Spre seară escadrila reapăru, trecu virând foarte jos şi aruncă, de data aceasta, ceva parcă aşteptat cu şi mai

mare patimă: pachete grele de ziare legate cu sfoară groasă. Ştirile răspândite prin radio, deşi mai proaspete, erau inconsistente, nu saturau. Cu totul altceva e să ţii între degete un ziar, să citeşti de câteva ori, să ştii că textul ţi se adresează ţie direct, nu unei mulţimi care ascultă, să poţi face cu el ce doreşti, inclusiv familiarul coif amintind după-amiezi duminicale şi însufleţire de stadion.

Împărţirea provocă neînţelegeri vehemente, proteste şi ameninţări. Unii pretindeau ziarul susţinând că-l plătesc, întindeau moneda pe deasupra capetelor şi strigau să li să vândă gazeta că doar n-o cer gratuit. Alţii fluturau pe sus câte o chitanţă, spuneau că sunt abonaţi şi că nimeni nu-i poate frustra de un drept pentru care au plătit şi au actul justificator. Până în cele din urmă, presa se risipi cumva şi începură schimburile de publicaţii. Trecerea cea mai mare o avea cotidianul sportiv. Cine se întâmpla să aibă un exemplar din el îl putea fructifica contra a două sau chiar trei săptămânale social-culturale. Reportajele sportive erau citite frenetic, fotografiile unor cunoscuţi campioni se bucurau de priviri mult mai fierbinţi decât acelea care învăluiesc chipurile vedetelor de cinema. Rezultatele întâlnirilor competiţionale din ajun smulgeau exclamaţii de fericire sau groază. Fu întâlnită şi această succintă informaţie: „*Antrenamentele echipei de polo continuă, în vederea confruntării de luni, cu toate că doi dintre cei mai buni jucători au găsit de cuviinţă să se distreze în Grădina botanică. Antrenorul lotului a declarat că dacă în cursul zilei de astăzi nu se prezintă la antrenament, îi suspendă*“.

Într-un fel sau altul, masa aceasta de oameni, printre care, după cum se vede, erau amestecate şi personalităţi, interesa lumea din afară. Cronicile despre Grădina botanică ocupau, ca interes, locul doi după cele sportive. Oamenii parcurgeau comentariile referitoare la ei cu pasiunea

cititorului comun care vrea să vadă cum evoluează dezastrul din Sicilia sau din Marea Caraibilor. Deşi erau toropiţi de oboseală şi năuciţi de foame, tonul folosit în ziare îl găseau exagerat, cu toate că le cădea bine, aşa cum bolnavilor le place să fie compătimiţi. Lecturau ample relatări patetice despre suferinţele ce le îndură ei, aflau despre mame nenorocite care au născut lipsite de orice asistenţă adecvată, ba şi despre un deces. Fantezia ziaristică se manifesta din plin. Un ziar insera clişeul lat al unei vederi luate din avion. Acesta avu darul de a impresiona cel mai profund pe cititori: mulţimea văzută de sus avea, într-adevăr, proporţii monstruoase, şi fiecare, fixând în imagine cu aproximaţie locul în care se afla, înconjurat de atâta omenire, era cuprins de previziuni funeste. Un cotidian folosea cuvântul „sinistraţi", şi acesta suna mângâietor. Aflară cu satisfacţie că în diferite cartiere ale oraşului, ba şi în alte localităţi, se constituiseră comitete pentru ajutorarea lor. Un echipaj aflat la depărtare de multe mile pe Oceanul Atlantic le trimitea o telegramă de solidaritate şi le ura să reziste oricăror greutăţi.

La dreptul vorbind, situaţia se ameliorase simţitor. Specialiştii, pentru că această categorie absolut necesară se formase între timp, susţineau că toate intrările în grădină sunt atât de aglomerate, încât se realizase de la sine o blocare care nu mai îngăduia pătrunderea de indivizi noi. Aşa, populaţia rămânea constantă, iar densitatea scăzuse salutar. Serele încetaseră de a mai constitui o ţintă, lumea nu se mai înghesuia spre ele, ci căuta să ocupe toate spaţiile rămase libere spre periferie, întinzându-se către garduri. Descentralizarea produse o rărire a indivizilor pe metrul pătrat, se prevedea o noapte liniştită, în care fiecare avea un loc asigurat unde să se întindă spre a dormi.

În zone favorabile, în pasajele mai abrupte, prevăzute cu râpe sau cu spini, unde populaţia era mai rară, se improvizaseră echipe artistice care, fiind sâmbătă seara, evoluară cu foarte mult succes. Se găsiră solişti vocali şi chiar echipe de dansuri care încântară spectatorii nimeriţi prin apropiere. Printre nişte pietre vechi cu inscripţii latine, în locul numit pe harta Grădinii botanice *Piaţa romană*, se organiză chiar un mic bal. Cavaleri, cu cămăşile şifonate, cu barba crescută, îşi aminteau nobilele maniere şi invitau la dans domnişoare cu ţinuta la fel de prăpădită şi cu ochii absenţi ca ai suferinzilor de insomnie. În felul acesta, interviul luat de un ziar unui individ „scăpat ca prin minune de la locul dezastrului” părea isterizat de o panică nejustificată.

Cineva avu ideea de a se lumina cu ziarul şi, ca la un semnal, toată grădina dădu foc ziarelor transformându-se într-o originală junglă iluminată de torţe.

*

Dimineaţa de duminică se revărsă lâncedă. Membrii coloniei refuzau să se scoale, îşi prelungeau cu satisfacţie somnul. Nişte nori alb-murdari acopereau soarele. Femei în vârstă sau foarte tinere profitau de adormirea celor din jur şi se rugau lângă tufe de arbuşti exotici. În două sau trei locuri se iviră oameni cu brici şi ustensile de bărbierit, şi câte douăzeci-treizeci de clienţi disciplinaţi, treziţi înaintea celorlalţi, îşi aşteptau rândul atacând în şoaptă cele mai felurite subiecte.

Cineva aduse zvonul, dându-l drept autentic, că cinci sau şase persoane au reuşit să fugă în timpul nopţii. Ştirea, incitând nervii, se răspândi şi, sub puterea ei, cei ce dormeau săreau ca bântuiţi de un vis cumplit, începură să se ţească, în taină, planuri de evadare. Fiecare îşi încredinţa

adresa celorlalţi: „Dacă unul din voi reuşeşte, şi eu nu, să treacă pe strada N., pe la nevastă-mea, şi să-i spună... Să sune de trei ori“.

Se vorbea că ar fi fost văzut escaladând zidul şi dispărând în livezile ce continuau pe coastă în sus Grădina botanică chiar unul din reprezentanţii gărzii însărcinate cu menţinerea ordinei. Asta, deşi nu uşura cu nimic situaţia, dădea naştere celor mai însufleţite dezbateri, în care se aruncau, febrili, în special bărbaţii. Subiectul atrase fel şi fel de lume, care şi altfel ar fi discutat despre orice, dar avu virtutea să antreneze şi pe cei ce, în ciuda bărbii crescute în disperare şi a ţinutei mototolite, a oboselii şi foamei, reuşiseră să-şi păstreze o expresie solemnă, aproape ţeapănă. Aceştia nu trădau o deosebită stăpânire de sine, dimpotrivă, sub chipul imobil se ascundea o agitaţie ce nu aştepta decât prilejul să se dezlănţuie în imprecaţii sau bârfe mărunte. Erau, în viaţa obişnuită, persoane cu greutate, toată gloata ce-i înconjura aici era compusă din angajaţi sau cel puţin beneficiari ai lor. Ei nu cunoşteau pe cei din jur şi aceştia nu-i cunoşteau pe ei — de altfel, aici nimeni nu se cunoştea, grupurile plecate împreună se dezmembraseră în puhoiul mulţimii şi totul se învălmăşise ca particulele într-o soluţie chimică. Când hazardul făcea ca doi vag cunoscuţi să se întâlnească sau măcar să treacă unul pe lângă altul, purtaţi de curenţi diferiţi, aveau loc explozii sentimentale ca în cazul când, în marş spre front, ai zări o clipă faţa unui consătean. Aşadar, necunoaşterea produsese o fatală egalizare, o netezire a rangurilor. Te puteai înghionti în voie sau să te calci pe pantofi cu oricine. Cu toate acestea, persoanele impozante nu acceptaseră încă uniformizarea produsă de ignoranţă; ei aveau, în sinea lor, pretenţia că trebuie să fie cunoscuţi, priviţi cu respect şi teamă. Faptul că nu se găsesc la această oră în birouri

nu schimbă cu nimic situaţia. Dacă se află aici, e pentru că le place să fie în mijlocul mulţimii. Bărbaţii aceştia prestigioşi aveau o comportare aparte, definitorie. Ei, de pildă, nu participau la palavrele ce se încingeau peste tot şi nu râdeau când se spuneau anecdote; cel mult zâmbeau ca să se vadă că nu le condamnă. Nu aderau la mitingurile ad-boc ce se ţineau lanţ dintr-o margine a grădinii în alta şi în care se susţinea că totul ar fi putut fi gândit mai cu cap. Încercau, cu voce domoală, să-i potolească pe recalcitranţi, sugerându-le că pot sta de vorbă eu ei şi altfel sau, dacă asta era prea riscant, tăceau. Ei, deşi veniţi aici din pură curiozitate, ca toţi ceilalţi, se considerau totuşi oficiali şi se simţeau încărcaţi de răspunderi pentru menţinerea ordinii existente. Categoria aceasta socială, în ciuda faptului că Grădina botanică era invadată de ceea ce cu un cuvânt s-ar putea numi curioşi (oameni aşezaţi, cu soacră şi copii, indivizi posedaţi de spiritul aventurii, tineret gălăgios, bătrâni ce-şi prevedeau sfârşitul şi ţineau să asiste la un eveniment pe care, după toate previziunile, nu-l vor mai prinde, borfaşi amnistiaţi, adolescenţi trecuţi prin şcoli de reeducare), categoria aceasta, deci, în ciuda diversităţii colorate ce o înconjura, nu se pierdea, ba reprezenta un procent destul de ridicat. Totuşi, nu acesta ar fi fost motivul care să justifice o atât de largă paranteză dedicată ei, ci împrejurarea că fuga omului din garda însărcinată cu menţinerea ordinii o angrenase şi pe ea în discuţie. Vestea aprinse privirile tot mai mohorâte ale mulţimii şi fu primită şi de persoanele oficiale cu un vădit interes. O dezertare reprezenta ceva foarte serios şi era un indiciu că starea de lucruri existentă e pe ducă. Se putea prevedea că în curând vor urma altele, ba chiar furişări în masă ale mulţimii care ar izbuti să treacă dincolo de zidurile Grădinii botanice. Într-un asemenea caz, binevenit, persoanele

oficiale n-ar fi indicat să rămână pe loc, ci să se asocieze mulţimii, să se găsească printre cei ce deţin iniţiativa. Aşa se face că fuga slujbaşului ordinii fu primită de ei, dacă nu cu o aprobare declarată, cu interes crescut.

Evenimentul reanimă grădina în acea amiază de duminică noroasă. Un freamăt înviorător străbătu talazele mulţimii. Se puteau auzi anarhişti oare propovăduiau, în caz de învălmăşeală, spargerea serei şi eliberarea femeii.

Totuşi, scepticii, ca peste tot, îşi făceau simţită prezenţa. Ei susţineau că fugarul care devenise eroul zilei nu era un militar, ci un temerar de duzină care şi-ar fi procurat, cine ştie cum, o uniformă ca să o poată tuli. Aceştia, deşi invitaţi să tacă şi ameninţaţi cu bătaia, câştigau tot mai mulţi adepţi şi starea de apatie cucerea treptat hectarele grădinii.

Există pretutindeni, chiar şi la popoarele cele mai sobre, ghiduşi — oameni care nu-şi pierd niciodată buna dispoziţie. Aceştia, dacă sunt jefuiţi până la piele, se amuză gândindu-se la decepţia hoţilor când, într-o nouă incursiune, nu le vor mai găsi nimic. Dacă degeră, evocă patetic toate suferinţele pe care le-au îndurat în viaţa lor din pricina căldurii şi se declară fericiţi că, în sfârşit, se răcoresc. La înmormântări se căinează amar că nu s-au grăbit ei să i-o ia înainte regretatului, ca să suporte acela cheltuielile procesiunii, şi se declară traşi pe sfoară de decedatul care a dovedit un umor mai abitir decât al lor. Ghiduşii sunt nelipsiţi din marile încercări la care e supusă omenirea: incendii, încercuiri pe front, molime şi tot felul de festivităţi. Ei nu puteau lipsi nici din Grădina botanică. Aici organizaseră pasionante partide de ţintar, concursuri-ghicitoare sau, pur şi simplu, jocuri de gajuri. Nu se repezeau niciodată asupra pachetelor cu mâncare; de-clarau că sunt atât de sătui, încât au nevoie de mişcare şi

că, până iau masa ceilalţi, ei dau câteva ocoluri grădinii. Începeau un îndrăcit pas alergător pe loc, făcându-le vecinilor semne de bun rămas. Se înţelege că nu se puteau deplasa niciun pas, dar, când se opreau, dădeau mâna cu cei din jur în semn de „bun găsit“ şi-i întrebau cu seriozitate ce-au mai făcut între timp.

În duminica aceea, avioanele făcură un număr dublu de raiduri. Abia se îndepărtau, că apăreau din nou şi mai lipseau doar sirenele ca să te crezi supus unui bombardament continuu. Pe lângă alimente, de data aceasta însoţite de sticluţe cu rom, erau aruncate medicamente, cutii cu vitamine, tărgi şi alte obiecte sanitare. Cu priviri piezişe erau primite numeroasele garnituri de tenis ce împestriţară grădina: mingi, plase, rachete. Acestea veneau de bună seamă din partea ghiduşilor din afară. Ele nu-şi găseau aici nici o întrebuinţare, terenul era pieziş şi, mai presus de orice, umplut până la refuz. Cu toate acestea, primele articole sportive sosite în colonie provocară un entuziasm de nedescris. Cei dinafară, deci, nu-i consideră sortiţi pieirii, virtuale victime, ci oameni apţi să joace tenis. Nu-i nimic că practicarea propriu-zisă a jocului e imposibilă, important e să crezi că eşti în stare să-l joci. Îşi treceau din mână în mână mingile, le aruncau în sus şi le prindeau din nou, le miroseau. Prindeau racheta şi o cântăreau, bătând aerul cu ea. Plasele, de calitate excelentă, fură legate de câte doi arbori şi transformate în hamacuri. Se găsi o mulţime de amatori care să se urce şi să să se legene în ele.

*

Zilele următoare nu fură, aşa cum se spera, mai răcoroase. Duminică după-masă norii se risipiră şi arşiţa

reveni, înteţindu-se cu cruzime. Situaţia, între timp, în limita posibilităţilor, se reglementase însă.

Fuseseră aduse câteva ferăstraie electrice, şi mecanicii, extraşi cu enorme dificultăţi din mulţime, intraseră în stăpânirea lor. Pădurea de foioase, care ocupa aproape un sfert din grădină, şi o parte din cea de conifere fuseseră tăiate. Se produsese o descongestionare şi în spaţiul câştigat se organizaseră un soi de cantine. Multe persoane înfometate făcuseră crize grave atunci când avuseseră acces la alimente şi acum distribuirea se făcea raţionalizat. Pe baza unor bonuri puteai primi o anumită cantitate de mâncare, nu atât cât să-ţi fie dăunătoare şi aşa ca să ajungă la cât mai multă lume. În grădină căzuseră legături întregi de umbrele confecţionate din hârtie, aşa cum nu mai fuseseră văzute, şi cei ce intrau în posesia lor le deschideau deasupra capetelor cu satisfacţia că acestea fuseseră fabricate special pentru ei. În câteva puncte se fixaseră pe copaci panouri albe şi seara erau proiectate filme de desene animate şi scurt-metraje educative.

Şi totuşi, în ciuda tuturor eforturilor, înrăutăţirea creştea. Foametea bântuia cu tot mai multă vigoare. Nu numai că alimentele aduse cu avioanele şi elicopterele erau cu totul neîndestulătoare şi că ar fi fost nevoie de trenuri lungi de marfă care să sosească mereu încărcate pentru a aproviziona mulţimea ce echivala acum cu populaţia unui oraş, dar chiar şi puţina hrană obţinută era deservită defectuos. Deşi fiecare membru al coloniei poseda un tichet, posibilitatea oricărei deplasări fiind exclusă, el trebuia să-şi aştepte tainul trimis din om în om. Metoda aceasta favoriza tot felul de fraude şi de cele mai multe ori te trezeai fără raţia ce ţi s-ar fi cuvenit. De fapt, nimeni nu ştia dacă i se cuvine ceva şi ce anume. Totul era eventualitate, n-apucaseră să se statornicească norme în

numele cărora să te revolţi şi, cu excepţia câtorva legaţi direct de administrarea bucatelor, toată lumea suferea de foame. Cazurile de îmbolnăvire se înmulţiseră enorm; de câteva zile nici nu li se mai comunica numărul, se spunea doar că pierderile au fost „moderate” sau „uşoare". Malurile pârâului fiind complet ocupate de suferinzi, fusese în cele din urmă rechiziţionată în scopuri sanitare porţiunea până atunci rămasă liberă dintre şirul oamenilor de ordine şi sere. Toată fâşia aceasta, lată de vreo zece metri, era acum înţesată de corpuri lungite pe jos care se zvârcoleau şi gemeau îngrozitor. Oamenii de ordine, obosiţi, cu uniformele degradate jalnic, bărboşi, arătând ca un convoi de prizonieri, continuau să ocupe vechea poziţie, dar acum nu mai protejau serele de avalanşa mulţimii, ci masa bolnavilor culcată la pământ. De altfel, lumea nici nu mai presa în direcţia aceasta; mişcarea cotropitoare se concentra spre punctele de distribuire a alimentelor.

Toată adunătura aceasta arăta acum dezolant. Cămăşile îmbibate de sudoare, căpătând un luciu fioros, fuseseră, cele mai multe, scoase şi, goi până la brâu, cu barba crescută, cu ochii tâmpi, subminaţi de foame, oamenii păreau o sectă a înţelepţilor hinduşi adunaţi la o ciudată sărbătoare care se prelungea exagerat de mult.

*

Dimineaţa care marca împlinirea unei săptămâni de la invadarea grădinii se revărsă groaznic de toridă. Căldura sufoca şi privirile se înălţau fără nădejde spre cerul sec.

Înainte de prânz totul se întunecă neverosimil şi se dezlănţui prima ploaie. O ploaie scurtă, grea, nimicitoare, din acelea care pe la începutul verii distrug recoltele intrate în pârg. Sub primii picuri, umbrelele de hârtie

căzură şi stropii mari izbiră din plin corpurile resemnate ca vitele surprinse de furtună în câmp. Descărcări electrice sfâşiară cerul tras în jos de norii sumbri, înfricoşător de groşi.

După câteva minute potopul pieri, norii se subţiară, şi prin rupturile lor începu să se străvadă seninul. Ploaia se retrase, lăsând în urmă-i băltoace aburinde. Toată coasta era brăzdată de şuvoaie de apă. Oamenii uzi păreau scăpaţi de la înec.

Asemenea momente prevestesc o lungă tăcere.

— Cetăţeni, răsună inflexibil vocea, aţi rezistat eroic timp de o săptămână. În curând vom aniversa zece zile de la începutul activităţii noastre fără precedent. Avem convingerea, cetăţeni, că sunteţi hotărâţi să rămâneţi aici, că nu vă temeţi de greutăţi. Începeţi chiar de pe acum pregătirile pentru a întâmpina sărbătoarea ce se apropie. Echipele artistice să intre imediat în repetiţii. În cadrul serbărilor vă veţi manifesta entuziasmul prin programe artistice. Vă dorim succes, cetăţeni!

*

Într-un timp incredibil de scurt, aproape imediat, coastele grădinii se umplură de mişcare. Se exersau complicate figuri de dans, picioarele îşi manifestau măiestria şi capetele săltau când în sus, când în jos, se clătinau ba într-o parte, ba în alta. Apa călduţă ţâşnea de sub tălpi, împroşcând în jur. Hainele, pleoştite de ploaie, se agitau amarnic pe corpurile ude.

Dansul frenetic şi şchiopătător, pentru că era abia un exerciţiu, devenise aproape general. Indivizii care nu participau la el fuseseră recrutaţi în vederea reprezentării unor scenete axate pe cele mai felurite subiecte. Cei,

destul de mulţi, care se găseau în copaci, scandau, după caz, replici antice, ale contemporanilor sau ale urmaşilor. Lui Adam, suficient de firav şi destul de lipsit de entuziasm, i se încredinţase rolul episodic al unei persoane înarmate. Nu cunoştea contextul, dar i se spuseseră replicile ce-i reveneau şi le deprinsese, având asupră-i arma şi cascheta împrumutate de la un om de ordine.

În timpul unei pauze, când alţii fumau, cu arma şi cascheta verzuie, de care răspundea, o luă în jos pe costişă. Mergea cu grijă, spre sere, printre corpurile suferinzilor ce acum umpleau spaţiul care cu câteva zile în urmă fusese liber. De aci, deşi pentru zece minute repetiţiile se suspendaseră, răsunau voci pătima-şe: ,,Aoleo“, „Vai, vouă, ticăloşilor“, „Ne vom scula, ne vom scula, de piele vă vom jupui, o voi, tirani!“. Cei care nu se găseau în stare gravă primiseră roluri în diferite scenete istorice şi, întinşi pe spate, agitându-şi braţele în aer, continuau să repete.

Când fu pe la mijlocul lazaretului se opri brusc. Un urlet înspăimântător urca de undeva.

Grădina botanică era într-o mică măsură şi zoologică. Într-un colţ, în ţarcul de sârmă, vieţuiau câteva animale, mai mult indigene: o vulpe, o pereche de lupi, câteva căprioare şi un urs. Se mai găseau un tigru şi un leu semiîmblânziţi. Aceştia, de când simţiseră mulţimea extinzându-se spre domeniile lor, începuseră să-şi exprime neliniştea prin mârâituri, printr-o oarecare rumoare. Noaptea mai ales, când grădina se linieştea, scoteau în răstimpuri vaiete înfiorătoare. Acum însă, subit, urletul se revărsa apocaliptic şi lumea îngheţă la auzul lui.

Dacă ar fi să ne luăm după nişte credinţe naive — deşi ziarele de mult anunţau cifra morţilor şi cereau insistent deschiderea unei anchete şi mai ales a unui culoar

pentru recuperarea cadavrelor — atunci, în acel moment, trebuie să se fi petrecut primul deces. Fiarele se lamentau amarnic în semn de jale sau de protest.

Adam le ascultă, îşi scoase cascheta şi, cu ea într-o mână şi cu arma în cealaltă, îşi urmă drumul. Ajuns lângă peretele serei, rămase în picioare şi privi femeia. Era sub banan, se uita în sus la fructele lungi ce din verzi deveneau albicioase, se întoarse o clipă spre el, apoi contemplă din nou fructele.

I-o fi teamă de armă şi de cascheta, judecă el. O să le las sus, îşi zise după ce se convinse că ea n-are de gând să se apropie.

În pauza următoare dădu ustensilele responsabilului care era şi regizor şi coborî din nou. Ea fuma acum lângă bazinul cu nuferi, şi tot aşa, nu veni spre el.

Reveni o dată cu căderea serii.

Atunci ea era chiar lângă peretele din faţă. Se apropie de ea şi ea nu plecă. Rămase în dreptul lui, la o distanţă doar de câteva palme, şi îl privi nemişcată.

*

Se înnoptase repede, ea aproape nu se mai vedea, era ca o statuie de întuneric. Reflectoarele erau îndreptate în sus, spre grupurile de dansatori oare îşi urmau repetiţiile, şi serele erau întunecate.

Tăceau.

Sus, deasupra arborilor, se ridică luna.

Adam i-o arătă.

— Nu de acolo, şopti ea.

— Ştiu, de mai departe... răspunse Adam. Vii cu mult mai de departe, dar nu de asta am venit să te întreb. Aş vrea, mai întâi, să ştiu cine eşti.

— Sunt o femeie, se recomandă ea.

— E foarte frumos ce spui, se umplu Adam de bucurie. Bănuiam, dar e frumos că o spui tu. Se vede că te aşteptam de mult, din moment ce sunt atât de bucuros că ai sosit.

— E departe şi se ajunge greu. O să mă ierţi. Mă bucur şi eu că m-ai aşteptat.

— Ştiai?

— Tu ai venit de sus ca şi mine. Te-am văzut când ai coborât şi te aşteptam să vii să stai de vorbă cu mine. Adică ştiam că vei veni.

— A fost o întâmplare. Eu nu vin de sus. Sunt de jos, de pe Pământ. La noi se zice că Adam înseamnă pământ. Numai întâmplător am căzut de sus.

— N-are nici o importanţă. Totul e ca atunci când se întâlnesc doi oameni să vină amândoi de sus. Dacă se întâmplă aşa, restul ne aparţine.

Vorbeau în şoaptă şi nu se auzea ce spun. Prin peretele de sticlă nu s-ar fi auzit decât dacă ar fi strigat. Dar ei îşi murmurau propriile gânduri şi el înţelegea ce gândeşte ea, iar ea înţelegea gândurile lui.

— Sunt fericită că m-aţi primit cu atâta însufleţire. E impresionant, un fel de triumf.

Adam se ruşină.

— Nu te-am primit cum se cuvine. Vezi că te ţinem aci, închisă.

— De ce? zise ea. N-am această impresie. Suntem despărţiţi de un perete de sticlă, atâta tot. Depinde de unde priveşti. Voi mă vedeţi pe mine închisă, eu, privind din partea ceastălaltă, vă văd pe voi. O mulţime fără număr, închisă în dosul unor pereţi de plastic transparent. Sunt atât de emoţionată să văd atâta lume închisă numai ca să mă primească pe mine.

— Ai dreptate, aprobă Adam. Nu se ştie de partea cui e libertatea. Sau, poate e aceeaşi peste tot. Dacă e aşa, înseamnă că ne putem înţelege.

Ea îşi lipi palma cu degetele răsfirate de peretele străveziu. El făcu acelaşi gest şi degetele lui se răsfirară printre ale ei. Dacă n-ar fi fost geamul, şi-ar fi putut strânge mâinile.

— Mâinile noastre sunt ca o stea, spuse ea. O stea cu zece raze.

— Îţi aminteşte de ceva? întrebă el.

— Sigur, se înduioşă ea. Ţie trebuie să-ţi amintească de acelaşi lucru. O stea întotdeauna evocă ceva. Ceva pierdut sau care ne aşteaptă. Dar şi două mâini împreunate amintesc de ceva. Nu-i aşa că acum îţi aduci şi tu aminte?

În fiecare seară din cele ce urmară, Adam coborî lângă peretele serei. Nu-l oprea nimeni. Oamenii de ordine se răriseră, cei mai mulţi fuseseră mobilizaţi la transportul bolnavilor şi al apei, să vegheze la buna desfăşurare a exerciţiilor pentru programul artistic sau repartizaţi pe lângă punctele de distribuire a alimentelor. Cei rămaşi pe vechiul loc aveau un rol mai mult decorativ. Nimeni nu ataca zona aceasta în care nu se improvizase niciun punct alimentar şi zăceau sumedenie de bolnavi. După ce-şi termina repetiţiile care se desfăşurau în tot cursul zilei, cobora aici. Mâinile lor mângâiau peretele transparent, rece. Degetele lăsau urme pe dreptunghiurile mari de sticlă. Uneori amprentele li se suprapuneau, închipuind imagini încifrate fără de niciun sens, sau cu un sens adânc şi nedesluşit.

*

Ziarele de toate nuanţele ţipau în gura mare. Se luau la întrecere cu urletele ce, de câteva ori pe zi şi aproape întreaga noapte, se dezlănţuiau din micul colţ zoologic al Grădinii botanice. Criticile proferate luau direcţii diferite, se întâlneau însă toate în cererea unanimă de a se lua măsuri pentru salvarea celor aproape douăzeci de mii de suflete izolate între zidurile grădinii. Nu se formula nici o soluţie, se cerea doar în termeni generali să se pună capăt situaţiei. Cineva dăduse ideea că femeia să fie ridicată şi mutată în altă zonă a oraşului. Fusese însă combătut vehement, ba chiar apostrofat în termenii cei mai duri, invocându-se argumentul că s-ar crea un nou focar de nenorociri pe lângă cel existent. Se cerea, aşadar, pe toate glasurile, să se găsească măsuri cărora nu le întrevedea nimeni conturul. Se reproduceau comentarii ale diverselor agenţii de presă, declaraţii ale guvernelor străine şi diferitelor organizaţii ce-şi ofereau sprijinul.

Deocamdată, lucrurile se complicau luând aspecte tot mai dezastruoase. Mulţi dintre membrii formaţiilor artistice refuzau să mai participe la repetiţii sub motiv că nu primesc raţia de alimente. Alţii se îmbolnăveau sau chiar mureau. În zona din vecinătatea colţului zoologic, mai puţin populată, luase fiinţă un cimitir unde aveau loc din când în când procesiuni sumare.

Masele înţesate în jurul grădinii, care constituiau zidul viu ce nu permitea nici o ieşire, departe de a se dezmembra, se îndesau tot mai vertiginos. Situaţia lor era şi mai dezolantă. Aci nu se distribuiau nici alimente, nici ziare sau ţigări, nici nu se preconizase vreo activitate pentru sustragerea atenţiei. Scopul lor era să pătrundă înăuntru unde se auzea că s-ar împărţi mâncare. Străzile din jurul Grădinii botanice nu se descongestionau, ci pe zi ce trecea deveneau tot mai impenetrabile.

*

Pe la mijlocul săptămânii a treia, în afara zborurilor obişnuite ale avioanelor şi elicopterelor, destinate să aducă sinistraţilor hrană, tărgi, medicamente, ţigări şi ziare, apărură elicoptere cu o misiune specială: ridicară o parte dintre cei bolnavi. O parte înseamnă câţiva. Această parte, tradusă în procente, n-ar reprezenta aproape nimic, dar ea avea o semnificaţie fantastică. Până atunci nimeni nu izbutise să iasă de aici în mod organizat. Se auzea că grupuri mărunte ar fi reuşit să fugă, dar toate aceste zvonuri nu se dovedeau a fi decât rezultatul imaginaţiei colective, formularea unei aspiraţii visate de toată lumea. Alte zeci de depoziţii contraziceau afirmaţiile de genul acesta. Toţi cei care încercau să evadeze se împotmoleau în masa înconjurătoare, autocondamnându-se unei pieiri şi mai rapide sau, în cel mai frecvent caz, erau trimişi automat înapoi. Nimeni nu mai spera în posibilitatea unei ieşiri ilegale. Se înţelege deci că ridicarea unor indivizi, chiar dacă era vorba de bolnavi în stare gravă, năştea în toţi ceilalţi speranţe nebănuite. Un singur astfel de zbor salvator putea să producă o revoluţie de optimism. Vor urma — interpreta toată lumea — cei bolnavi şi se va continua cu ceilalţi. Odată întrevăzută posibilitatea salvării, fiecare se putea imagina în
situaţia fericită de a se nimeri printre aleşi.

Se împlinea tocmai a treia săptămână de rezistenţă când primul lot de cetăţeni valizi fură ridicaţi cu elicopterele. Fericirea generală era indescriptibilă. Nu numai că bolnavii fuseseră evacuaţi şi se eliminase situaţia ca în fiecare zi să aibă loc înmormântări, dar campania de salvare se extindea, aşa cum dorea toată lumea, şi asupra

oamenilor sănătoşi. Optimismul luă o formă organizată. Fiecare era conştient că operaţia de salvare ar fi putut începe în oricare altă zi, dar se aşteptase o dată festivă — aniversarea a trei săptămâni de la începerea calamităţilor — pentru ca acţiunea să primească o semnificaţie majoră. Sentimentul că totul fusese gândit, planificat, investea momentul cu o notă solemnă.

Distracţia inventată, odată cu înteţirea raziilor săvârşite de elicoptere, era aceea de a se descoperi raţiunea după care se efectuează ridicările. Problemei i se propuneau tot felul de soluţii: se are în vedere rezistenţa la boală şi se depistează cei suspecţi de a ceda, se iau mai întâi cei deosebit de valoroşi, a căror pierdere ar fi ireparabilă, sau se merge la draga întâmplare, neţinându-se seama de nimic? Varianta ultimă era cea mai aplaudată, în vederile ei putând intra oricine. Şi se pare că era şi cea care se verifica cel mai mult. Se extrăgeau câteva persoane de undeva; locul le era automat ocupat de alţii, în speranţa că elicopterul va reveni în acelaşi punct. De unde? Acesta cobora în cu totul altă parte. Până la urmă, se trase concluzia că deocamdată se fac sondaje. Se adună eşantioane din diverse regiuni pentru a se constata, pe părţi, starea sănătăţii, gradul de optimism, opinia publică.

În sprijinul acestei explicaţii părea să pledeze întreaga situaţie demografică a grădinii, care rămânea neschimbată. Oricâte zboruri de salvare se efectuau, cu toate că stoluri întregi de elicoptere se abăteau întreaga zi, ba în ultimul timp şi noaptea, asupra grădinii, nimeni nu observa că s-ar simţi mai liber. Dimpotrivă, înghesuiala creştea. Foamea, neodihna începeau să fie neglijate: se statornicea, cu fiecare oră ce trecea, o senzaţie teribilă de sufocare.

Se apropia împlinirea unei luni de la începerea captivităţii din Grădina botanică şi ziarele se pregăteau zorite să întâmpine aniversarea. Probabil, niciunde calendarele improvizate nu sunt respectate cu mai multă sfinţenie decât în redacţii. Aci numărătoarea hindusă, creştină, mozaică, indian-americană, ca şi oricare altă numărătoare tradiţională e privită cu un dezinteres suveran. Fiecare perioadă, aproape fiecare săptămână e raportată la un cu totul alt eveniment: se împlinesc şaptesprezece zile de la inaugurarea unei expoziţii, astăzi sărbătorim o sută treizeci şi şase de zile de la încrucişarea unui papagal din familia Glu cu unul din grupa Zatl. Ţinerea socotelii a mii de ani e greoaie şi oamenii se simt foarte bine să se vadă participând la făurirea istoriei, să muleze calendarul după evenimente consumate în timpul vieţii lor.

Acum, întreaga presă adoptase sistemul numărării zilelor de la data invaziei asupra Grădinii botanice, încheierea lunii era însoţită de comentarii vii şi divers colorate. Unele cotidiene cereau trimiterea în grădină, cu prilejul jubileului, a unor meniuri speciale, a unui număr de decoraţii şi chiar a unei formaţii de circ. Opoziţia, pentru că paralel se desfăşura şi campania electorală, era sincer indignată. „*Ce rost are, se întreba mirat oficiosul unui partid proaspăt înfiinţat, să ne repezim cu elicopterele asupra locului sinistrului? S-a gândit cineva dacă efortul acesta, dacă consumul de combustibil are vreun sens? Ce am rezolvat scoţând câteva sute de nenorociţi când zeci de mii rămân pradă pieirii? Domnilor, dar treziţi-vă! Locul unei persoane „salvate“ de dv. este luat de alte zeci şi sute. Înainte de a începe „acţiunea de salvare“, pe care o trâmbiţaţi atâta, trebuia să izolaţi grădina cu un cordon care să nu mai permită nimănui intrarea în „poligonul morţii“. Abia atunci truda voastră ar fi dat roade, abia*

atunci laudele voastre n-ar fi fost nişte gălăgioase vorbe goale. Sunteţi nişte sisifi, domnilor, nedemni de numele ce vi-l acordăm. Sisif era un nobil idealist, voi nu sunteţi decât nişte sisifi siniştri, îmbătaţi de propriile aiureli. Izolaţi Grădina botanică şi abia după aceea salvaţi-o! v-ar spune orice copil. De cât timp veţi mai avea nevoie să vă coaceţi la cap!?" Asemenea invective fură considerate la început drept simple acte propagandistice, dar, după ce tot mai multe cercuri străine împărtăşiră punctul acesta de vedere, parlamentul se văzu nevoit să pună soluţia preconizată în discuţie. Se adoptă un decret în acest sens şi unităţi ale forţelor armate începură să fie deplasate în cartierul lovit de nenorocire. Se organizară formaţii de voluntari civili şi în douăzeci şi patru de ore întreaga zonă din jurul Grădinii botanice fu înconjurată de un uriaş inel de fier. Era admisă ieşirea în afară, se chiar încuraja prin indemnizaţii orice evadare, pentru grupuri compacte se acordau premii speciale, dar nu se permitea sub niciun motiv pătrunderea spre grădină.

Zborul elicopterelor se înteţi şi, după câteva zile, pe coastele strivite din interior, apărură unele goluri. Populaţia se rărea treptat, alimentele se împărţeau mai în ordine şi în raţii crescute, iar în ochii împăienjeniţi, adânciţi în orbitele vinete, bântuiţi de deznădejde, începu să pâlpâie viaţa, uşor, gata să se stingă, dar în stare şi să renască învingătoare.

*

După cinci săptămâni, Grădina botanică ajunsese de nerecunoscut. Nici un fel de potop n-ar fi reuşit, prin apă sau prin foc, s-o desfigureze atât de desăvârşit. Cât timp fusese acoperită de lume, ca de o vegetaţie întinsă

monstruos, nu se văzuse. Îşi înălţa din loc în loc deasupra mulţimii arborii încărcaţi şi ei de corpuri călărind pe crengi. Solul rămânea ascuns.

Acum devenise un peisaj de un exotism sinistru. Pământul călcat în picioare se cocoşase. Dâmburile goale, fără un fir de iarbă, parcă lipite cu lut, se coceau în lumină. Nimeni n-ar mai fi reuşit să reconstituie împărţirea vechilor parcele. Din loc în loc, ca prin minune, rămăseseră în picioare tăbliţele cu inscripţii, cele mai multe latineşti: *VITIS AMURENSIS*, *MALUS PURPUREA*, *General Sup. A. IANSSEN*, *M. LEENDERS*, *RED. TALISMAN*, *MME NIK. AUSSEL*. Păreau cruci ale unui straniu cimitir. Peste tot rămăseseră, ca nişte plăgi, urmele trecerii omeneşti, resturi de toate felurile care se descompuneau.

Dintre toate plantele scăpaseră, cine ştie cum, cactuşii. Se apăraseră cu ţepii, ori cu încăpăţânarea lor aridă. Ridicau, dintre pietre albicioase, palmele lor fără degete, năpădite de spini, ca pentru a aplauda soarele.

Acolo, în porţiunea neospitalieră a cactuşilor, se mai vedeau câţiva oameni. Îi alungase, probabil, de pretutindeni deşertul. Se apropiaseră de singurul loc nesufocat cu totul de paşi, unde mai dăinuiau nişte fiinţe ţepoase, supravieţuitoare ca şi ei.

Zdrenţăroşi, scheletici, de paloarea varului vechi, păreau şi ei nişte cactuşi mişcători. Sleite de puteri, regnurile trădau tendinţa de reîntregire târzie. Unul şedea, cu rotulele genunchilor reliefate în soare, cu braţele vlăguite pe genunchi, cu faţa plecată. Nu plângea şi, probabil, nu se gândea: continua să trăiască. Altul urca, împleticindu-se. Ieşirea nu era în direcţia aceea şi nu se ştie dacă el mergea ca să ajungă undeva.

După ce mai mult de jumătate din populaţia grădinii fusese evacuată (ziarele precizau: trei pătrimi), ceilalţi

începuseră să iasă singuri. Mulţimea de pe străzi se împrăştiase, cordonul ce înconjura cartierul fusese desfiinţat. Cei valizi se scurgeau încet din grădină, alţii erau scoşi pe tărgi. Oamenii de ordine se retrăgeau amestecaţi printre civili. Câte un bărbat mai robust putea fi văzut ţinând de subsuori pe altul în uniformă, ajutându-l să păşească.

Rămăseseră foarte puţini, doar câţiva, şi aceştia se repliaseră înspre cactuşi. Acum piereau şi ei şi rămâneau doar cimitirele: unul imens şi neverosimil, întins cât întreaga grădină, şi altul omenesc, marcat cu cruci de lemn, pitit lângă colţul zoologic.

*

Stătea jos, lângă peretele serei şi privea în pământ. Adică ţinea faţa în jos, nu privea niciunde. Era obosit şi flămând; ştia că e, de simţit nu mai simţea nimic, nici foame, nici sete, nici oboseală. În ultimele zile, când evacuarea progresa, după ce încercuirea se ridicase, oamenii erau stimulaţi pe toate căile să plece singuri: li se acordau distincţii, pentru grupuri compacte se asigura transportul gratuit spre cartiere sau spre alte localităţi. Măsura cea mai convingătoare, însă, se dovedise a fi suspendarea aprovizionării. Cât timp oamenii erau legaţi de un punct care le oferea o hrană, fie şi aproximativă, nu se prea înghesuiau spre ieşire. Forţa aceasta de atracţie odată lichidată, exodul se înteţi cu rezultate uimitoare. Toţi erau prea slăbiţi pentru a se împinge între ei şi ieşirea pe poarta principală, pe cele secundare şi pe aleile create cu acest prilej se producea aproape în ordine. Adam nu prea respectase orele de masă nici în perioada aprovizionării. Acum regimul alimentar i se simplificase total. Avea

intervale când nu mai simţea nimic şi acelea îl înspăimântau. Nu atunci, după aceea, când reuşea să gândească. Încerca să-şi incite foamea, să-şi provoace suferinţă, făcea eforturi să se mişte ca să simtă oboseala în mădulare. Uneori nu reuşea nimic. Ca să formuleze mental o frază avea nevoie de minute în şir, apăreau mereu goluri. Dar aici orele erau nesfârşite, nu se mai măsurau în niciun fel, şi până la urmă gândul se recompunea din bucăţi. Vegetez, trase el concluzia, trăiesc aproape inconştient. Se vede că a sosit clipa să mă retrag şi eu în parcela cactuşilor. Sau să o iau singur spre colţul zoologic. Nici până acolo nu mai are cine să mă ducă.

Stătea jos, cu privirea goală în pământ. În faţa lui, foarte aproape, dincolo de peretele de sticlă, era aşezată ea.

Avem un orgoliu de toată frumuseţea, gândi el pe fragmente. Am ţinut să-i lăsăm o impresie grozavă, să o facem să ne admire. Poate şi retragerea am săvârşit-o cu convingerea că o uimim. Când vede ea ce metode de evacuare avem!... Am ajuns la o perfecţiune fantastică. Este adevărat că nu ne-am gândit să-i trimitem şi ei un elicopter, dar ce-are-a-face? Cu asta n-am fi demonstrat nimic. Nu-i ajunge c-am izbutit în numai o săptămână să deplasăm câteva zeci de mii de suflete? Asta sub ochii ei, să fie convinsă de ce suntem în stare.

Lângă umărul lui, cu fruntea lipită de geam, mai era cineva. Întinse mâna spre celălalt, îşi petrecu degetele prin părul roşcovan, crescut anarhic, şi-l întoarse cu faţa spre el. Recunoscu cu greu pe pistruiatul de pe stradă, cel ce dorea să citească ziarul. Îi trecuse şi paloarea, numai ochii îi străluceau ca ai celor bolnavi de friguri. Probabil plânsese, dar asta trebuie să fi fost pe la începutul nenorocirii, cu săptămâni în urmă.

— Cum ai ajuns aici? îl întrebă Adam, trecându-i mâna prin păr.

Copilul îl privi, apoi se uită spre femeia care stătea jos, cu bărbia pe genunchi, în faţa lor. Apoi îşi plecă faţa spre pământ.

*

În faţa lui, ghilotinând spaţiul, era un perete de sticlă.

Foarte aproape, dincolo, era o femeie. Îşi fereau unul de altul privirile.

Continuau să stea.

Şi rămaseră aşa, ca doi străini, cu un copil străin între ei.

*

Dar ea exista, oare, cu adevărat? Venise pe Pământ? Se afla acum, într-adevăr, în faţa lui? Sau el era pradă unui vis din care nu reuşea să se trezească pentru că era prea obosit?

Întrebările se închegau cu mare greutate, chinuitor, iar răspunsul se târa dispersat prin deşertul grădinii, întârziind să se arate.

CUPRINS

Lector: VICTOR ZEDNIC
Apărut 1971. Comanda nr. 8558.
Coli de tipar 5.
Tiparul executat sub comanda nr. 637/1971
La Întreprinderea Poligrafică Cluj,
Str. Brassai nr. 5-7, Cluj,
Republica Socialistă România.

Lei 3.50